

Edat i cultura política de la societat catalana. 2007-2014

**Centre
d'Estudis
d'Opinió**

**Generalitat
de Catalunya**

© Centre d'Estudis d'Opinió (CEO)

No es permet la reproducció total o parcial d'aquest document, ni el seu tractament informàtic, ni la seva transmissió en qualsevol forma o per qualsevol mitjà, ja sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per registre o altres mètodes, sense permís del titular del Copyright.

Autora: Alexandra Capdevila Muntadas

Primera edició: octubre 2015

Continguts

Introducció.....	6
El paper de l'edat, la cohort i el període	8
Metodologia, objectius i hipòtesis.....	12
Informació i competència política.....	20
Satisfacció amb la democràcia i la classe política.....	35
Actituds cap als partits polítics.....	45
Orientació ideològica.....	55
Relacions Catalunya i Espanya.....	65
Participació electoral.....	74
Conclusions.....	80
Annex.....	85
Bibliografia.....	93

RESUM: El present *Apunt de treball* té per objectiu analitzar l'evolució d'un conglomerat d'indicadors que conformen la cultura política: informació i competència política, satisfacció amb el funcionament de la democràcia, actituds cap als partits polítics, orientació ideològica, relacions Catalunya i Espanya i participació electoral. Les dades emprades provenen del Baròmetre d'Opinió Política (BOP) dels anys 2007 i 2014. Mitjançant l'anàlisi de les cohorts d'edat controlant les variables sexe i nivell d'estudis, es pretén comprovar el grau diferencial d'expansió de les actituds democràtiques en els diferents grups d'edat, així com l'efecte homogeneïtzador que comporta i el paper estratègic de l'educació. Tenint present el marc teòric de la socialització política en l'edat adulta i de les relacions entre el sistema social i el sistema polític, s'interpreten els canvis d'actituds tot diferenciant els efectes de l'edat, cohort i període.

PARAULES CLAU: *edat, període, cohort, cultura política, democràcia, partits polítics, ideologia, internet, competència política, participació electoral, independència, autonomia, Catalunya*

RESUMEN: El presente *Apunt de treball* tiene por objetivo analizar un conjunto de indicadores que conforman la cultura política: información y competencia política, satisfacción con la democracia, actitudes hacia los partidos políticos, orientación ideológica, relaciones Catalunya y España y participación electoral. Los datos utilizados provienen del Baròmetre d'Opinió Política (BOP) de los años 2007 y 2014. Mediante el análisis de las cohortes de edad controlando las variables de sexo y nivel de estudios, se pretende comprobar el grado diferencial de expansión de las actitudes democráticas en los diferentes grupos de edad, así como el efecto homogeneizador que comporta y el papel estratégico de la educación. Teniendo en cuenta el marco teórico de la socialización política en la edad adulta y de las relaciones entre el sistema social y el sistema político, se interpretan los cambios de actitud distinguiendo, a su vez, los efectos de la edad, cohorte y período.

PALABRAS CLAVE: *edad, período, cohorte, cultura política, democracia, partidos políticos, ideología, internet, competencia política, participación electoral, independencia, autonomía, Catalunya*

Introducció

De bell antuvi, els posicionaments polítics i ideològics en l'eix esquerra-dreta s'havien atribuït a la disjuntiva pobres contra rics; nadius contra forans o perifèria contra centre. Tanmateix, els darrers processos electorals, europees del 2014 i municipals del 2015, han posat de relleu l'existència d'un col·lectiu de joves que participen i els interessen els temes polítics. Ara bé, a diferència de la resta de segments d'edat defensen una manera de fer política alternativa i diferent a la que tradicionalment s'havia dut a terme.

Paral·lelament, les previsions demogràfiques situen Catalunya com un dels països més envellits del món.¹ La taxa de natalitat es caracteritza per ser una de les més baixes. En aquest context resulta interessant conèixer quin és el posicionament ideològic, identitari i de valors polítics de la gent de més de 65 anys. Es tracta de copsar si les característiques que defineixen aquest perfil s'enquadren amb una pauta de comportament de cicle de vida (és a dir, a mesura que la gent envellaix mostra un menor interès per la política i menys participació política) o s'explica pel període (context sociopolític) o la cohort (l'experiència viscuda per aquella generació).

Malgrat la rellevància d'aquest segment d'edat, cal reconèixer que el futur es troba, justament, en mans d'aquelles generacions nascudes a les acaballes dels anys 90 i principis del segle XXI. En conseqüència, cal plantejar-se la necessitat de conèixer, també, quines són les seves inquietuds tenint en compte que poden estar, també, condicionades per l'anomenat efecte cicle de vida i de període.

Per tot plegat, el present Apunt de treball, titulat *Edat i cultura política de la societat catalana. 2007-2014*, pretén atansar-se fonamentalment a les especificitats i evolució en el temps d'ambdós tipus de col·lectius per dues grans raons. En primer lloc, interessa conèixer la pauta de comportament de les persones grans, ja que les previsions indiquen que la proporció d'individus de més de 65 anys anirà en augment, i, en conseqüència, ens cal aprofundir amb les seves actituds i el seu comportament polític. En segon lloc, malgrat que tradicionalment s'havia considerat que els joves manifestaven una certa indiferència envers la política, la precarietat laboral i els efectes de la crisi econòmica que estan patint han afavorit un capgirament en el seu tarannà.

Per assolir aquest propòsit, el present treball fonamentarà el seu estudi en tota una sèrie d'elements que conformen la cultura política: interès i competència política, satisfacció amb el funcionament de la democràcia, actituds cap als partits polítics, orientació ideològica, relacions Catalunya i Espanya i participació electoral. Mitjançant l'anàlisi de les cohorts d'edat controlant la variable sexe i nivell

¹ Projeccions demogràfiques per Catalunya 2013-2051 <http://www.idescat.cat/cat/idescat/publicacions/cataleg/pdfdocs/pp2013-2051pr.pdf> [consulta: 30 de juliol de 2015]

d'estudis, es pretén comprovar el grau diferencial d'expansió de les actituds democràtiques amb els diferents grups d'edat, així com l'efecte homogeneïtzador que comporta i el paper estratègic de l'educació i els canvis produïts en el temps.

Finalment, a fi i efecte de facilitar la comparabilitat de les dades i destriar l'efecte del període serà objecte d'anàlisi les dades del Baròmetre d'Opinió Política (BOP) corresponent als anys 2007 i 2014.

1. El paper de l'edat, la cohort i el període

Des del camp de la sociologia, diferents treballs han posat de relleu fins a quin punt l'edat constitueix una variable explicativa de diversos fenòmens socials. Així, l'edat i el procés d'envelliment estan relacionats, al seu torn, amb tres dimensions diferents: la biològica, la sociològica i la psicològica. Pel que fa a l'edat biològica, tal com apunta Glenn, a mesura que un individu va fent anys el seu cos pateix un conjunt de transformacions físiques que evidencien el pas inexorable del temps.² Per la seva banda, l'edat social fa referència a tota un sèrie de canvis des del punt de vista de l'estatus, el rol i les xarxes de relacions que els individus experimenten a mesura que es van fent grans biològicament. En canvi, l'edat psicològica al·ludeix a tot el glossari d'alteracions en la personalitat, les actituds, els valors i les pautes de comportament vinculades al fet de fer-se gran biològica i socialment.

Malgrat que l'edat exerceix una influència destacada en les actituds polítiques, associada a aquesta variable trobem dos factors que presenten uns efectes diferents en els joves i els adults.³ Així, per una banda, cal esmentar l'efecte cohort que constitueix un reflex dels diferents contextos en què s'ha produït el procés de socialització política de cada generació. Mentre que per altra, cal assenyalar l'anomenat efecte de cicle de vida que evidencia fins a quin punt les pautes de participació política van modificant-se en el decurs de la vida, la qual cosa acabaria propiciant una convergència entre generacions segons apunta Castillo.⁴

En el cas de l'efecte generació, alguns teòrics de la sociologia, com Markus, Delli Carpini, Stoker o Jennings, han constatat com abans d'entrar en la fase de la maduresa, els individus interioritzen tot un glossari de normes, valors i actituds.⁵ Una vegada adults, les seves actituds esdevindrien un acurat reflex del context en què van créixer i de la possible influència de determinats agents de socialització. En aquest sentit, cal tenir en consideració que determinats esdeveniments polítics produïts durant la infantesa, els anys impressionables parafrasejant a Manheim, poden arribar a influir de manera notòria en les orientacions polítiques.⁶ Una bona mostra de determinats successos que podrien incidir en el posicionament ideològic d'una determinada cohort seria l'esclat d'una guerra, d'un escàndol polític, així com la vivència d'un canvi polític remarcable, com ara la Transició espanyola, o determinats processos electorals que varen esdevenir crucials o decisius per la història del país, com

² Referència extreta de Galais, Carolina (2012) "Edad, cohortes o período. Desenredando las causas del desinterés político en España". *REIS*, 139, pp. 85-110.

³ Castillo, Antonio Jaime M (2008) "Trayectorias de participación política de la juventud europea. ¿Efectos de cohorte o efectos de ciclo vital?". *Revista de Estudios de Juventud*, 81, pp. 67-93.

⁴ Castillo, Antonio Jaime M (2008) "Trayectorias ". *Revista de Estudios de Juventud*, 81, pp. 67-93.

⁵ Galais, Carolina (2012) "Edad, cohortes o período". *REIS*, 139, pp. 85-110

⁶ Galais, Carolina (2012) "Edad, cohortes o período". *REIS*, 139, pp. 85-110

ara la majoria absoluta del PSOE a les eleccions al Congrés dels Diputats de l'any 1982 o el triomf del PP a l'any 1996 per posar alguns exemples concrets.

L'anomenat efecte de cicle de vida està associat al procés de maduració i als canvis econòmics i socials que es pressuposen a tots els individus a mesura que van fent anys. Des del punt de vista de la ciència política, es parteix del principi que en el devenir dels anys les persones van adquirint experiència participativa. En un treball clàssic, Milbrath i Goel sostenien que entre les variables edat i participació política preponderava una relació curvilínia. D'aquesta manera, la participació política s'anava incrementant a mesura que s'anava fent anys fins arribar a la maduresa. A partir d'aquí s'engegava un procés inflexió que culminaria amb la senectut. Segons Cumming i Henry aquesta pauta de comportament constituiria una manera de preparar-se per la desconexió d'altres xarxes socials i familiars i de minimitzar, en última instància, el possible impacte negatiu que pressuposaria la seva desaparició en el si de la societat.⁷ Altres sociòlegs, com Visser i Krosnick o Durán,⁸ han complementat aquesta idea de la desconexió i l'aïllament dels grans en el sentit de que a mesura que les persones envelleixen les seves xarxes socials es van deteriorant, els seus estímuls polítics retrocedeixen i el seu rol social esdevé cada vegada menys central i visible, la qual cosa afavoreix l'afloreament de determinades actituds d'escepticisme polític.⁹

Finalment, a tot aquest conjunt d'efectes caldria afegir el fenomen del període. En aquest cas, cal tenir present que malgrat la influència de l'edat i la cohort en la cultura política de les persones, determinats esdeveniments socials o polítics poden arribar a actuar com a veritables terratrèmols modificant i alterant les actituds i opinions de tots els segments d'edat. D'aquesta manera, determinades conjuntures podrien propiciar que joves, adults i grans modifiquessin els seus posicionaments i les seves percepcions de forma puntual.

En aquest sentit, pot resultar interessant copsar la influència del context sociopolític en dos moments en el temps de gran transcendència política en la història més recent de Catalunya, com són els esdeveniments produïts a l'any 2007 i al 2014. Així, en el decurs del 2007 era objecte de debat i de preocupació per la classe política i la societat catalana la defensa del nou Estatut d'Autonomia de Catalunya, que havia estat avalat pel poble català en un referèndum el juny del 2006 i la seva possible impugnació per part del Tribunal Constitucional. Aquest nou estatut havia de blindar les competències de les institucions catalanes, definir l'encaix de les relacions entre Catalunya i Espanya, així com garantir un sistema de finançament per Catalunya. En canvi, en el decurs del 2014 una bona part de les accions polítiques han anat encaminades cap a la convocatòria o no d'una consulta per tal que el poble català pugui manifestar si desitja erigir-se en un estat propi.

⁷ Galais, Carolina (2012) "Edad, cohortes o período". *REIS*, 139, pp. 85-110

⁸ Galais, Carolina (2012) "Edad, cohortes o período". *REIS*, 139, pp. 85-110

⁹ Galais, Carolina (2012) "Edad, cohortes o período". *REIS*, 139, pp. 85-110

Cal destacar, també, que si a l'any 2007, Pasqual Maragall era el president de la Generalitat de Catalunya al capdavant d'un govern tripartit integrat pel PSC, ERC i ICV-EUiA, al 2014 es troba en mans d'Artur Mas, líder de CiU. Igualment, durant aquest període noves formacions polítiques han desaparegut i d'altres han entrat en escena. Així, Solidaritat Catalana per la Independència (SI) va perdre la seva representació parlamentària als darrers comicis al Parlament de Catalunya de 2012. En canvi, la Candidatura d'Unitat Popular (CUP) va obtenir tres diputats en la darrera convocatòria electoral. Tot això mentre sorgeixen nous partits i plataformes polítiques, com ara Podemos, que comencen a fer-se un lloc en la política municipal a l'espera d'obtenir algun escó en les futures eleccions a la cambra catalana.

Quant a la situació econòmica, si al 2007 res feia pensar amb l'inici d'un temps de retrocés i crisi, al 2014 aquesta recessió s'està vivint amb tota la seva cruïsa a través de la proliferació d'EROs, acomiadaments i la generalització de polítiques de contenció econòmica. Aquest canvi de conjuntura és apreciable quan s'analitza quins eren els problemes que els catalans consideraven més importants en ambdues dates. Si al 2007 l'accés a l'habitatge, la immigració i la manca d'infraestructures i problemes amb el transport eren objecte de preocupació pels catalans, al 2014 sobresurten l'atur i la precarietat laboral, el funcionament de l'economia i la insatisfacció amb la política.

Tenint present tot aquest glossari de factors (edat, cohort i període), el present Apunt de treball intentarà copsar la seva possible incidència amb la cultura política de la societat catalana, així com la seva evolució en dos moments en el temps: el 2007 i el 2014.

El fet de poder determinar quin d'aquests elements, edat, cohort o període, exerceix una major influència en un canvi d'actitud o posicionament polític no és una mera qüestió circumstancial. Per exemple, tal com apunta Civit, l'efecte període afavoreix uns canvis més ràpids, però també més volubles. Es considera que les orientacions afectades per aquest efecte es caracteritzen per estar vinculades a un moment històric concret. Ara bé, quan aquest context es capgira, es pot alterar o modificar la direcció i la intensitat del canvi.¹⁰

Per la seva banda, les transformacions provocades per l'efecte de les generacions són més lentes que les anteriors, però presenten un caràcter més robust pel fet que si els canvis de valors són definidors d'una o unes determinades generacions, tan sols és qüestió de temps que aquestes cohorts reemplacin les anteriors i provoquin unes modificacions més o menys intenses al conjunt de la població.¹¹

¹⁰ Civit, Roger (2013) "Anàlisi dels efectes de l'edat, la generació i el període en el suport a la independència de Catalunya 1991-2011". Working papers, 312, pp.5-39.

¹¹ Civit, Roger (2013) "Anàlisi dels efectes de l'edat". Working papers, 312, pp.5-39.

En canvi, els efectes associats a l'edat presenten una menor transcendència explicativa. Tot i que les alteracions dins del cicle de vida són interessants per l'anàlisi des d'una perspectiva individual, no resulten tan rellevants per poder oferir una hipòtesi explicativa dels canvis produïts en el sí de la societat a no ser que es produïssin unes transformacions en les estructures d'edat d'una determinada societat de forma abrupta.¹²

Per tot plegat, convé, en la mesura del possible, definir i determinar quin rol exerceix cadascun d'aquests tres elements a l'hora d'exposar les alteracions produïdes en un determinat valor o posicionament polític i ideològic per poder entendre la naturalesa del canvi i preveure escenaris futurs.

¹² Civit, Roger (2013) "Anàlisi dels efectes de l'edat". Working papers, 312, pp.5-39.

2. Metodologia, objectius i hipòtesis

1.1 Metodologia i fonts d'estudi

L'estudi dels efectes de l'edat, la cohort i el període sobre la cultura política presenta algunes dificultats que s'expliquen pel fet que cadascuna d'aquestes perspectives ofereix individualment una explicació prou sòlida dels canvis o tendències socials parafrasejant a Justel.¹³ Aquest fet aboca a la conveniència de formular hipòtesis sobre cadascun d'aquests efectes amb l'objectiu de determinar quin d'ells exerceix un paper determinant a l'hora d'explicar les transformacions d'un determinat valor i quin paper hi juguen els altres dos.

Tot i que l'edat ha estat definida com un *cleavage* polític d'una gran influència estratègica comparable amb l'ètnia, la classe social o la religió, el cert és que, una vegada controlats altres factors, aquesta variable no esdevé tan rellevant. Així, mentre que l'encreuament de dades transversals tendeix a confondre els efectes de l'envelliment amb la cohort, les dades longitudinals associen els efectes de l'envelliment amb els del període. Per tant, cal ser prudents a l'hora de pressuposar una correspondència de grups d'edat que se succeeixen en el temps, ja que les generacions següents poden i, de fet, acostumen a haver viscut experiències i condicionaments històrics divergents i, fins i tot, poden haver patit canvis en la seva composició interna.¹⁴ De fet, cal ser conscients que en un espai de set o vuit anys, el col·lectiu de més de 65 anys ha renovat una part dels seus membres. Per tant, quan confrontem els agregats demogràfics de l'anomenada tercera edat de l'any 2007 amb la del 2014 no estem comparant *strictu sensu* el mateix conjunt d'individus. Per evitar aquest escull, cal recórrer a una anàlisi de les cohorts.¹⁵

Tenint present aquest factor, en aquest Apunt de treball es conjuminarà una anàlisi entre cohorts amb una intra-cohorts, tot i ser conscients que tota cohort és internament heterogènia. Paral·lelament, el control de les terceres variables (sexe i estudis) possibilitarà destriar els possibles efectes i avançar en la concreció dels ritmes i la intensitat dels canvis que es detecten tal com apunta Justel.¹⁶

Probablement, la millor tècnica per analitzar el pes de cadascun dels tres efectes, edat, cohort o període, de forma simultània seria treballar amb un panel de casos i a partir d'aquí realitzar un estudi longitudinal. D'aquesta manera, resultaria relativament fàcil i extremadament fiable poder dur a terme una inferència sobre els canvis provocats en aquests tres efectes. Tanmateix, avui per avui ni a Catalunya ni a Espanya existeix una tradició estesa sobre l'ús d'aquest recurs i els pocs casos

¹³ Justel, Manuel (1992) "Edad y cultura política". *Reis*, 58, pp. 57-96.

¹⁴ Justel, Manuel (1992) "Edad y cultura política". *Reis*, 58, pp. 57-96.

¹⁵ Justel, Manuel (1992) "Edad y cultura política". *Reis*, 58, p. 60.

¹⁶ Justel, Manuel (1992) "Edad y cultura política". *Reis*, 58, p. 60.

existents estan desproveïts d'un nombre suficient d'observacions temporals per poder observar els canvis esmentats ¹⁷

Per tot plegat, davant la necessitat d'aconseguir un equilibri entre les exigències operatives i la disponibilitat de les dades, en aquest Apunt de treball, s'ha optat per fusionar les microdades de les quatre onades del BOP de l'any 2007 i les dues del 2014 per tal d'obtenir unes mostres més robustes. Si per separat cada onada comptava aproximadament amb 2.000 casos, una vegada fusionades les onades s'ha aconseguit treballar amb una matriu de 8.800 i 4.000 casos respectivament. Per mitjà d'aquesta metodologia s'ha pogut resumir tot el període estudiat i se l'ha considerat en un moment en el temps, malgrat haver estat realitzat el treball de camp en successives onades. En conseqüència, l'anàlisi de les dades ja no es refereix als diferents trimestres de l'any per separat, sinó al 2007 i al 2014 en conjunt.

En ambdós casos, es tracta d'enquestes que presenten el mateix univers d'enquestació: població empadronada a Catalunya amb nacionalitat espanyola i majoria d'edat. Ara bé, la metodologia de recollida de la informació és diferent. Si les enquestes corresponents a l'any 2007 s'havien realitzat telefònicament, les del 2014 van ser domiciliàries. Un altre element digne de menció és la possibilitat de poder disposar d'uns mateixos indicadors en dos moments en el temps. De fet, una de les principals inquietuds del Centre d'Estudis d'Opinió ha estat, en la mesura del possible, el manteniment de les mateixes preguntes i opcions de resposta que conformen el qüestionari del BOP, per tal de poder conservar la sèrie històrica de que disposa.

Des del punt de vista metodològic, s'ha optat per resseguir, a grans trets, el model traçat per Justel. ¹⁸ En aquest sentit, es pretén fer una anàlisi fonamentalment diacrònica i a nivell agregat. D'aquesta manera, podrà ser factible dur a terme un estudi de la trajectòria per cohorts d'edat i mesurar el canvi o la continuïtat de les actituds consignades.

¹⁷ Civit, Roger (2013) "Anàlisi dels efectes de l'edat". Working papers, 312, pp.5-39.

¹⁸ Justel, Manuel (1992) "Edad y cultura política". *Reis*, 58, pp. 57-96.

Taula 1. Definició i dimensions de les cohorts d'edat al 2007 i 2014 (*)

Cohort	Any de naixement	2007		2014	
		Edat	N	Edat	N
Y	1990-1997			(18-25)	394
A	1982-1989	(18-25)	1161	(26-33)	426
B	1974-1981	(26-33)	1126	(34-41)	655
C	1966-1973	(34-41)	1278	(42-49)	616
D	1958-1965	(42-49)	1368	(50-57)	532
E	1950-1957	(50-57)	1020	(58-65)	527
F	1942-1949	(58-65)	1104	(66-73)	443
G	1934-1941	(66-73)	944	(74-81)	275
H	1926-1933	(74-81)	603	(82-89)	117
I	1918-1925	(82-89)	186		
TOTAL		(18-89)	8789	(18-89)	3985

(*) Font: CEO. Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Taula 2. Definició de les cohorts d'edat i dimensió de la mostra controlant sexe i nivell d'estudis (*)

Cohort		Primaris o inacabats		Secundaris		Universitaris	
Any de naixement	Agrupació cohorts (**)	2007	2014	2007	2014	2007	2014
HOMES							
1990-1997	Y		43		118		40
1974-1989	A i B	298	137	479	254	373	167
1958-1973	C i D	410	190	476	245	445	121
1934-1957	E, F i G	660	277	366	163	383	114
1918-1933	H i I	207	33	55	13	60	5
TOTAL		1575	680	1376	793	1261	447
DONES							
1990-1997	Y		39		113		40
1974-1989	A i B	182	97	435	198	495	228
1958-1973	C i D	436	178	449	245	418	169
1934-1957	E, F i G	1032	467	327	131	264	93
1918-1933	H i I	354	56	60	7	46	2
TOTAL		2004	837	1271	694	1223	532

(*) Font: CEO. Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

(**) L'agrupació de cohorts obeeix a la necessitat de garantir una base de la mostra suficient i la possibilitat de comparar-la. En determinades cohorts i nivells d'estudis la base de la mostra resulta insuficient.

1.1 Objectius, hipòtesis, indicadors

Quan s'analitza l'efecte de l'edat sobre les actituds i els comportaments polítics perviuen tres grans línies interpretatives. La primera, emfasitza la variabilitat dels joves; la segona, la rigidesa dels adults i la tercera, la desvinculació dels ancians. De fet, la literatura considera que els joves són un col·lectiu que es troba immers en un procés de configuració de les seves actituds, posicionaments polítics i

ideològics. En el decurs dels anys, aquestes conviccions es van consolidant fins a establir-se. A partir d'aleshores s'inicia un procés de rigidesa, ja que destaquen per mantenir-se fermes en aquestes actituds. En canvi, en la fase final de la vida, es produeix un procés de desvinculació dels assumptes mundans. Un bon exemple d'aquesta evolució l'ofereix la variable interès per la política. Així, tal com ha posat de relleu Galais, els joves manifesten un interès molt baix envers els afers polítics. Però, en el decurs dels anys aquest interès va en augment per tornar a decreixer durant la vellesa.¹⁹

Per tal de copsar si efectivament es detecten canvis significatius entre aquests tres grans grups d'edat (joves, adults i majors de 65 anys) i determinar la influència de l'edat, la cohort i el període, el present Apunt de treball s'estructurarà en sis grans àmbits: informació i competència política, satisfacció amb la democràcia i la classe política, actituds cap als partits polítics, orientació ideològica, relacions Catalunya i Espanya i participació electoral.

En cadascun d'aquests subapartats se seguirà el següent esquema. En primer lloc, s'exposaran els resultats obtinguts en els diferents indicadors seleccionats des del punt de vista dels grups d'edat (joves, adults i majors de 65 anys); per passar, en segon lloc, a l'estudi per cohorts d'edat i, finalment, en el tercer i quart lloc s'aprofundirà en la diferenciació existent entre les cohorts d'edat des del punt de vista del gènere i del nivell formatiu a l'any 2007 i 2014.

Dins tota l'amalgama de possibles indicadors susceptibles de ser analitzats s'ha optat per seleccionar-ne una reduïda mostra. En alguns casos, s'han adoptat aquells que, havent estat analitzats per Justel, disposàvem de dades pel BOP de l'any 2007 i 2014. En altres casos, se n'han incorporat de nous, com són aquells que fan referència a les relacions entre Catalunya i Espanya, al sentiment identitari i l'ús d'internet com a mitjà per informar-se dels temes polítics. Tot aquest conjunt de variables han de permetre contrastar, si més no parcialment, algunes de les hipòtesis formulades per la comunitat científica en aquest camp relacionades amb els processos de socialització política, d'envelliment personal (efecte de cicle de vida) o de dinàmica demogràfica i, finalment, els efectes històrics sobre les diferents cohorts.²⁰

Un dels reptes que es planteja en aquest estudi és verificar de manera específica fins a quin punt s'observa un canvi o una continuïtat actitudinal dels ciutadans d'edat avançada. Altre element a considerar fa al·lusió als canvis en la cultura i pràctica política derivats del canvi social i del metabolisme demogràfic. Encara que el període seleccionat és curt i, en certa manera, limita les possibilitats de contradir l'anàlisi de les cohorts (entre i intra-cohorts), pot oferir l'oportunitat de corroborar algunes hipòtesis. Com per exemple aquelles que fan al·lusió a la progressiva homogeneïtzació i equiparació de les actituds polítiques des del punt de vista del gènere o fins i tot

¹⁹ Civit, Roger (2013) "Anàlisi dels efectes de l'edat". Working papers, 312, pp.5-39.

²⁰ Justel, Manuel (1992) "Edad y cultura política". *Reis*, 58, p. 65.

matissar o qüestionar aquelles tesis que feien referència a les dificultats de participació social de les franges de més edat a causa del seu baix nivell formatiu.

A continuació, es detalla cadascun dels indicadors que seran objecte d'estudi en aquest treball i a l'annex s'ha confeccionat un quadre que a mode de síntesi mostra per cadascun dels indicadors que han estat seleccionats l'abast del canvi produït entre el 2007 i el 2014.

Interès per la política. És un indicador que mesura el grau d'atenció que suscita la política entre la ciutadania. Denota motivació o implicació política. Concretament, en aquesta pregunta es demana a la persona entrevistada que valori el seu propi interès per la política a partir d'una escala conformada per quatre posicions: molt, bastant, poc i gens interès. Tanmateix, en aquest Apunt de treball es tracta d'aprofundir en la categoria molt i bastant interès per la política.

Mitjans pels quals s'informa de temes polítics. En aquest cas, es demana a les persones enquestades quins canals de comunicació utilitza habitualment per informar-se dels temes polítics. Es tracta d'una pregunta multiresposta, però, interessa, especialment, copsar l'abast i extensió de l'ús d'internet en les diferents franges d'edat, especialment, dins del segment de més edat.

Eficàcia política. Fa referència a la percepció que cada individu té sobre les seves pròpies capacitats per entendre la política i influir sobre ella. Aquest indicador es considera que està estretament relacionat amb la disposició a participar en accions polítiques. En concret, fa al·lusió a la percepció subjectiva de la influència personal i no la real o objectiva. Dins l'anomenada eficàcia política cal diferenciar entre l'externa i la interna.

L'eficàcia externa es refereix a la percepció que té la societat de que les autoritats o el sistema són sensibles a les demandes dels ciutadans. Així, reflecteix la imatge que les persones entrevistades tenen dels polítics, com a actors en el sistema, a través del grau d'acord o de desacord en l'afirmació "crec que els polítics tenen en compte el que pensa la gent". En aquest cas, se centra l'interès en l'estudi d'aquells que declaren estar-hi d'acord.

Per contra, l'eficàcia interna mesura a través d'aquests anunciats "de vegades la política sembla tan complicada que se'm fa difícil entendre el que està passant" i "la gent del carrer pot influir en el que fan els polítics", la creença que l'individu té de disposar dels mitjans suficients per influir en la política i que la seva intervenció tingui transcendència. Mentre que en la primera afirmació es tracta d'analitzar aquells que hi estan en desacord, en la segona s'aprofundeix en el col·lectiu que declara estar-hi a favor.

Satisfacció amb el funcionament de la democràcia. Reflecteix la percepció general sobre la qualitat del funcionament del sistema democràtic. Es fonamenta en el concepte que la persona entrevistada té sobre el que hauria de ser una bona democràcia. Es considera que les actituds de

satisfacció afavoreixen la participació convencional en la política. Dins del ventall de respostes possibles, s'estudia les opcions molt i bastant satisfet/es amb el funcionament de la democràcia.

Valoració de la confiança en els polítics catalans. Es tracta d'una valoració genèrica sobre el grau de confiança que suscita el conjunt de la classe política catalana a la persona entrevistada. En concret, es prioritza l'estudi d'aquell grup que aprova, en una escala del 0 al 10, als polítics catalans.

Ideologia política. El posicionament en l'eix esquerra/dreta és un dels indicadors que tradicionalment s'utilitza per ubicar els partits i els electors en el mapa polític. Per estudiar els posicionaments ideològics dels entrevistats s'utilitza una escala de l'1 al 10, on l'1 és l'extrema esquerra i el 10 l'extrema dreta en el cas del BOP de l'any 2007. En canvi, pel que fa al BOP de l'any 2014 es fa ús de l'escala del 0 al 10, on 0 significa extrema esquerra i 10 extrema dreta. En ambdós casos interessa copsar la proporció de persones que se situen en posicionaments ideològics d'esquerra (1-4 pel BOP del 2007 i 0-3 pel BOP 2014).

Sentiment de pertinença. Al marge de l'autoubicació esquerra-dreta, la política catalana gira a l'entorn de l'eix identitari. En aquest cas, s'utilitza l'escala del sentiment de pertinença que mesura un valor previ, el pas anterior a l'assumpció d'un o altre tipus de posicionament nacionalista, o per a la indiferència o neutralitat davant aquesta qüestió. Així doncs, el sentiment de pertinença classifica els ciutadans en cinc categories: aquells que se senten només espanyols/es, més espanyols/es que catalans/es, tan espanyols/es com catalans/es, més catalans/es que espanyols/es o només catalans/es. Tanmateix, és objecte d'estudi aquells individus que declaren sentir-ne només catalans/es o més catalans/es que espanyols/es.

Nivell d'autonomia assolit. En aquest cas es demana a les persones enquestades que valorin el grau d'autonomia que ha assolit Catalunya dins una escala de tres posicions: un nivell insuficient, suficient o massa autonomia. En concret, l'interès rau en l'anàlisi d'aquells individus que manifesten que és insuficient.

Relacions Catalunya-Espanya. Aquesta pregunta reflecteix quin és el tipus de model de relacions entre Catalunya i Espanya preferit. Dins del ventall de possibles respostes hi ha una regió d'Espanya, una comunitat autònoma, un estat dins una Espanya federal o un estat independent, però es objecte d'interès l'opció estat independent.

Participació en les darreres eleccions al Parlament de Catalunya. En aquesta pregunta es demana a la persona enquestada a quin partit va votar en els darrers comicis al Parlament de Catalunya de novembre de 2012. Per poder mesurar el record de vot en base al cens, és a dir aquelles persones que van anar votar i aquelles no hi van anar, cal recórrer a una recodificació. Tot plegat s'explica perquè en el qüestionari es demana, primer per la participació i només aquells

enquestats que declaren haver anat a votar se'ls pregunta, després, quina va ser la formació política a la qual van donar el seu vot. Tanmateix, per poder copsar el grau de participació és objecte d'estudi aquell segment de la societat que manifestar que no va anar a votar.

Col·lecció Apunts
Edat i cultura política de la societat catalana. 2007-2014

Taula 3. Relació literal dels indicadors emprats (*)

Etiqueta	Expressió literal	Indicador
1. Informació i competència política		
1. Interès per política	Es considera molt, bastant, poc o gens informat/ada del que passa en política?	Molt+bastant
2. Mitjans d'informació política	Em podria dir per quins canals s'informa de temes polítics?	S'informa per internet
3. Competència política (eficàcia política interna)	Em podria dir si està d'acord amb la frase: "A vegades la política sembla tan complicada que se'm fa difícil entendre el que està passant"?	En desacord
2. Satisfacció amb el funcionament de la democràcia i la classe política		
1. Funcionament de la democràcia	Em podria dir si està molt, bastant, poc o gens satisfet/a amb el funcionament de la nostra democràcia?	Molt+bastant
2. Confiança amb la classe política	Em podria dir el grau de confiança que li mereixen els polítics catalans en una escala del 0 al 10?	Aprova (5-10)
3. Actituds cap als partits polítics		
1. Competència política (eficàcia política externa)	Em podria dir si està d'acord amb la frase: "Crec que els polítics tenen en compte el que pensa la gent" ?	D'acord
2. Competència política (eficàcia política interna)	Em podria dir si està d'acord amb la frase: "La gent del carrer pot influir en el que fan els polítics"?	D'acord
4. Orientació ideològica		
1. Eix esquerra-dreta	Quan es parla de política normalment s'utilitzen les expressions esquerra i dreta. Si vostè s'hagués de situar en una escala de l'1 al 10, on 1 és extrema esquerra i 10 és extrema dreta, en quin punt se situaria vostè?	Eix esquerra
2. Eix identitari	Quan es parla de política normalment s'utilitzen les expressions esquerra i dreta. Em pot dir on s'ubicaria vostè en una escala del 0 al 10 on 0 significa extrema esquerra i 10 extrema dreta ? Amb quina de les següents frases se sent més identificat/ada: em sento només espanyol/a, més espanyol/a que català/ana, tan espanyol/a com català/ana, més català/ana que espanyol/a o només català/ana?	Només català/ana+més català/ana que espanyol/a
5. Relacions Catalunya-Espanya		
1. Nivell d'autonomia assolit	Pel que fa a les relacions entre Catalunya i Espanya, creu que Catalunya ha assolit massa autonomia, un nivell suficient o un nivell insuficient d'autonomia.?	Nivell insuficient d'autonomia
2. Relacions Catalunya-Espanya	Creu que Catalunya hauria de ser una regió d'Espanya, una comunitat autònoma, un estat dins una Espanya federal o un estat independent?	Estat independent
6. Participació electoral		
1. Participació a les eleccions al Parlament de Catalunya	Em podria dir a quin partit o coalició va votar en les darreres eleccions al Parlament de Catalunya?	No va anar a votar

(*) Font: CEO. Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

3 Informació i competència política

3.1 Presentació dels resultats

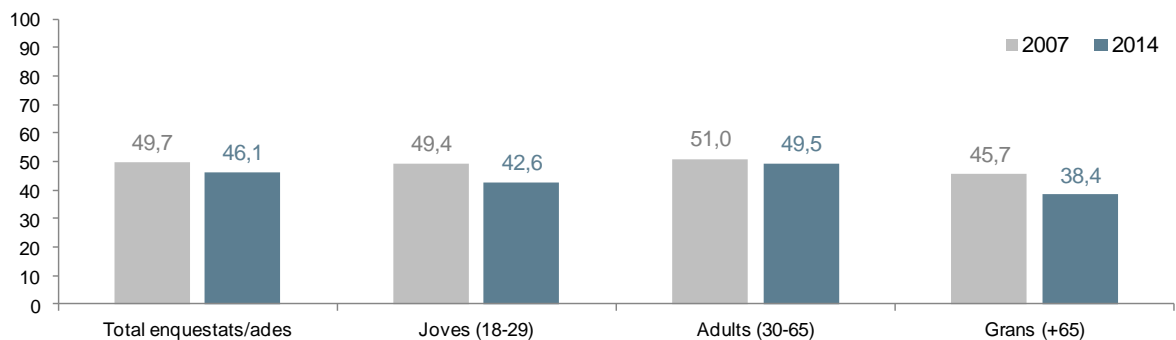
Dins d'aquest apartat denominat "Informació i competència política" s'apleguen aquelles preguntes que denoten una certa predisposició per part dels enquestats pels temes polítics des del punt de vista de l'interès que suscita, de l'afany d'estar-ne ben informats a través dels diferents canals d'informació política disponibles, així com del fet de considerar que la comprensió d'aquests afers no és quelcom allunyat o restringit a una elit.

A títol aclaratori cal fer constar que els apartats 3.1.1, 3.1.3 i els seus equivalents en els capítols 4, 5, 6, 7 i 8 referits a "Satisfacció amb la democràcia i la classe política", "Actituds cap als partits polítics", "Orientació ideològica", "Relacions Catalunya i Espanya" i "Participació electoral" presenten un conjunt de gràfics en els quals apareix una columna anomenada "Total enquestats/ades". En aquest sentit, cal advertir que aquesta columna fa referència al percentatge total. A continuació, es reproduïxen els resultats per passar, posteriorment, a comentar-ne els trets més destacats.

3.1.1 Informació i competència política al 2007 i 2014 per grups d'edat

Pregunta 14. Em podria dir si la política li interessa molt, bastant, poc o gens? (*)

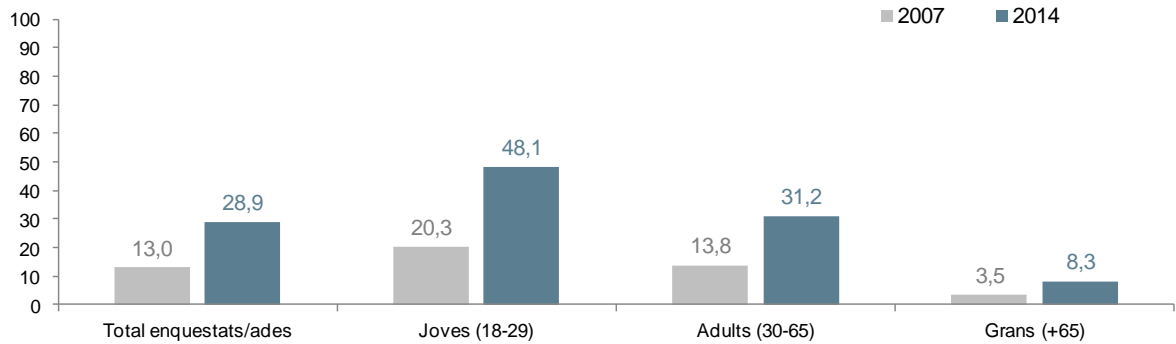
(Resposta simple; %, agrupació molt+bastant)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 16. Vostè a través de quins mitjans s'acostuma a informar dels temes polítics? (*)

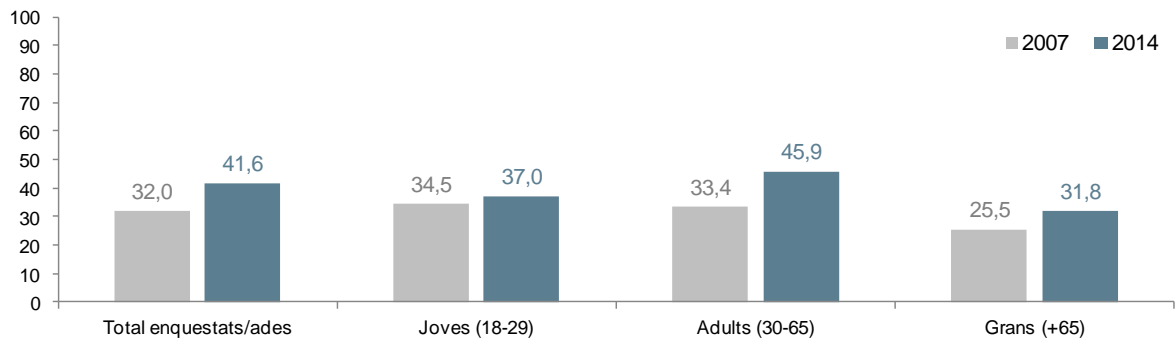
(Resposta simple; %, s'informen per internet)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 19d. Està més aviat d'acord o més aviat en desacord amb la següent afirmació: "De vegades la política sembla tan complicada que se'm fa difícil entendre el que està passant" (*)

(Resposta simple; %, estan en desacord)

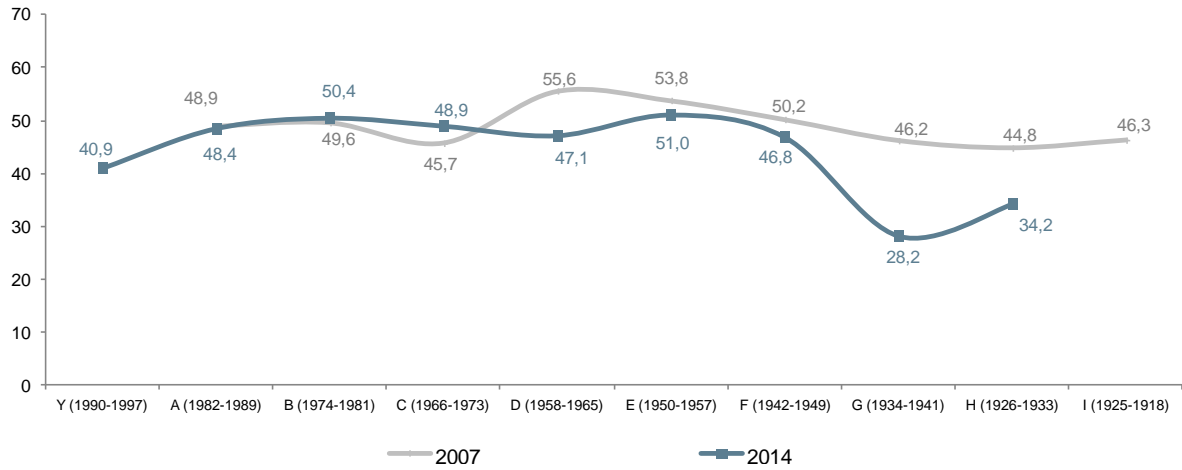

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

3.1.2 Informació i competència política al 2007 i 2014 per cohorts d'edat

Pregunta 14. Em podria dir si la política li interessa molt, bastant, poc o gens? (*)

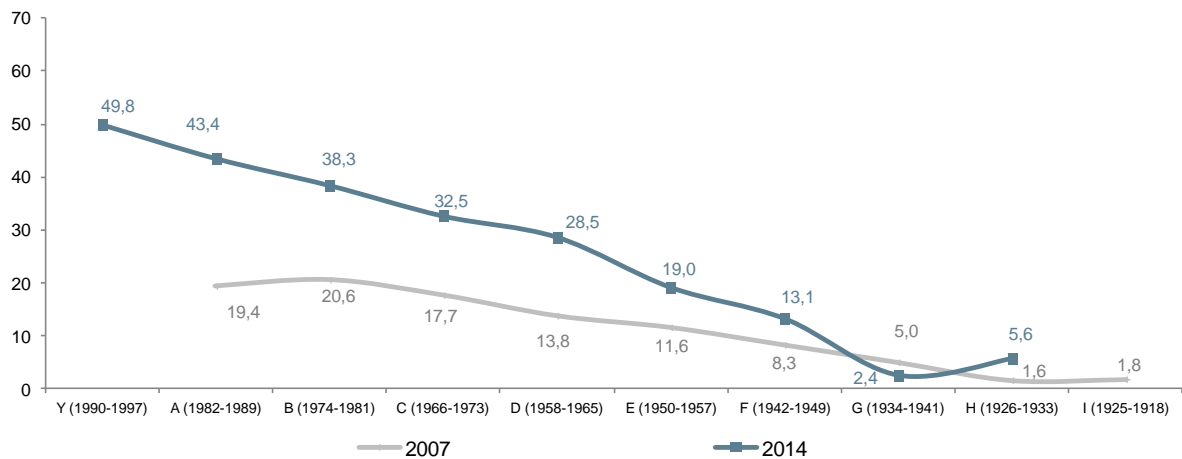
(Resposta simple; %, agrupació molt+bastant)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 16. Vostè a través de quins mitjans s'acostuma a informar dels temes polítics? (*)

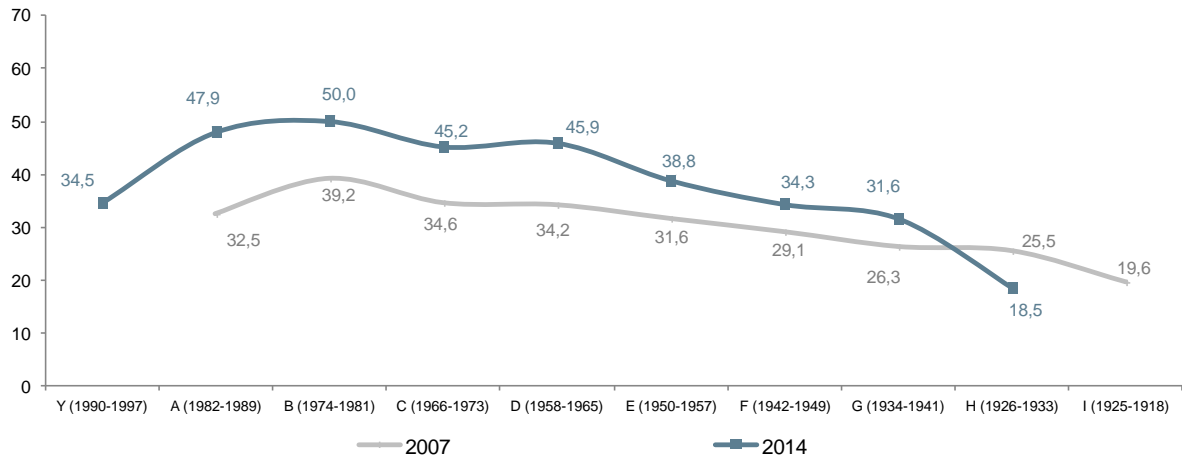
(Resposta simple; %, s'informen per internet)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 19d. Està més aviat d'acord o més aviat en desacord amb la següent afirmació: “De vegades la política sembla tan complicada que se'm fa difícil entendre el que està passant” (*)

(Resposta simple; %, estan en desacord)

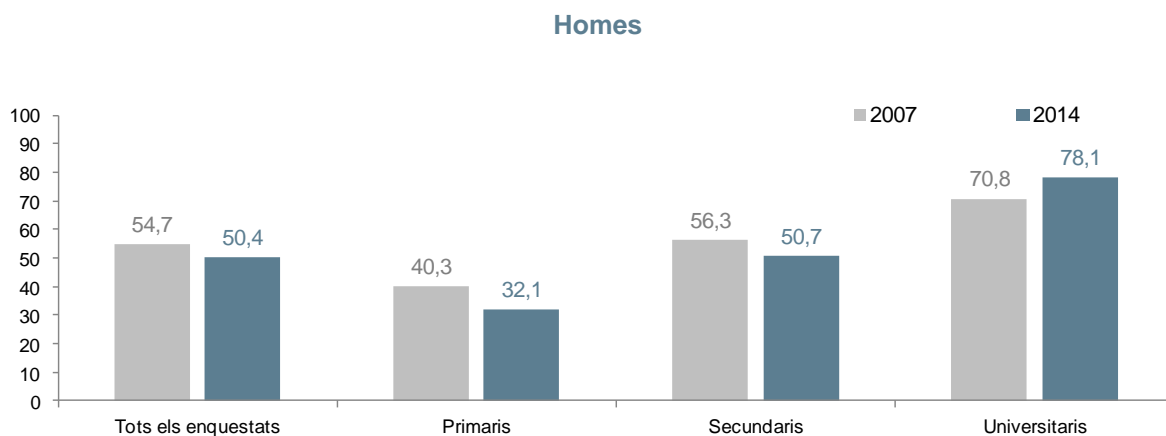

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

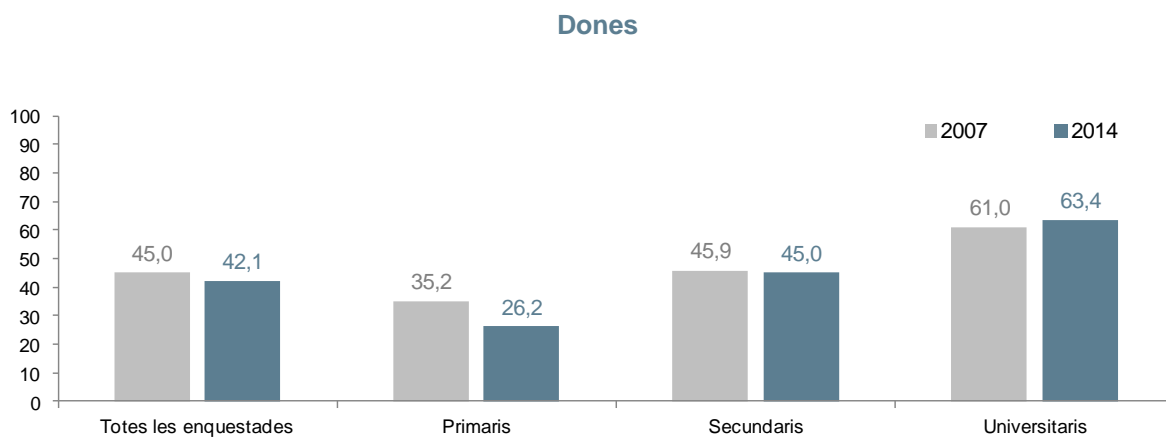
3.1.3 Informació i competència política d'homes i dones segons el nivell formatiu al 2007 i 2014

Pregunta 14. Em podria dir si la política li interessa molt, bastant, poc o gens? (*)

(Resposta simple; %, agrupació molt+bastant)

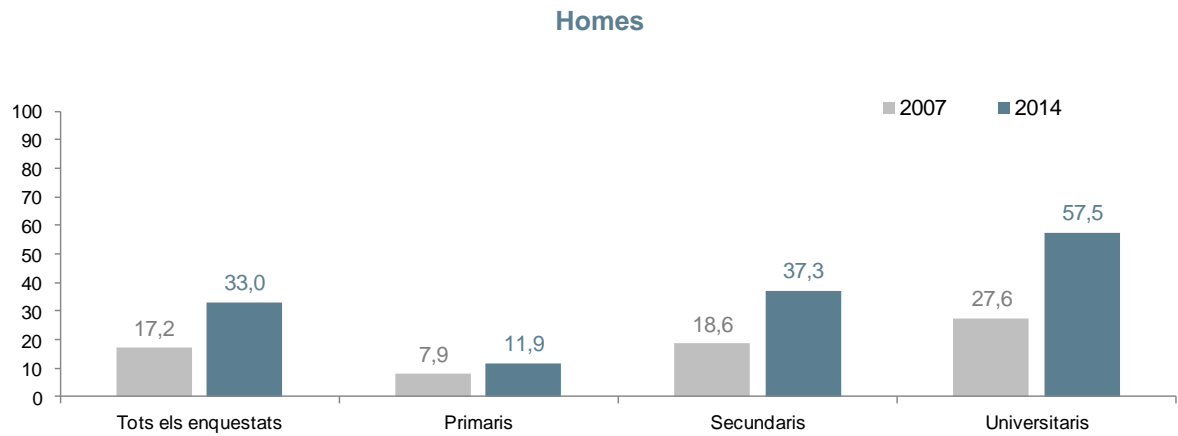
(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

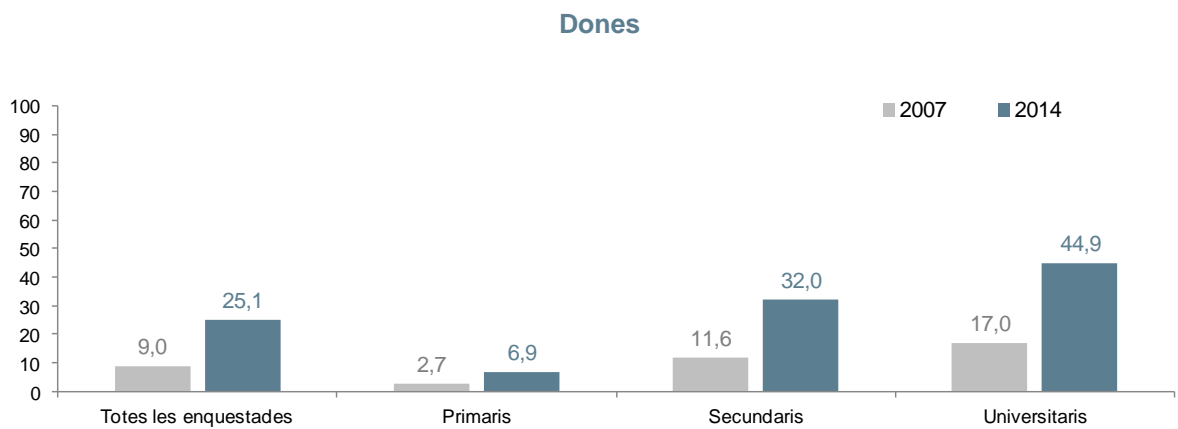
(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 16. Vostè a través de quins mitjans s'acostuma a informar dels temes polítics? *

(Resposta simple; %, s'informen per internet)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

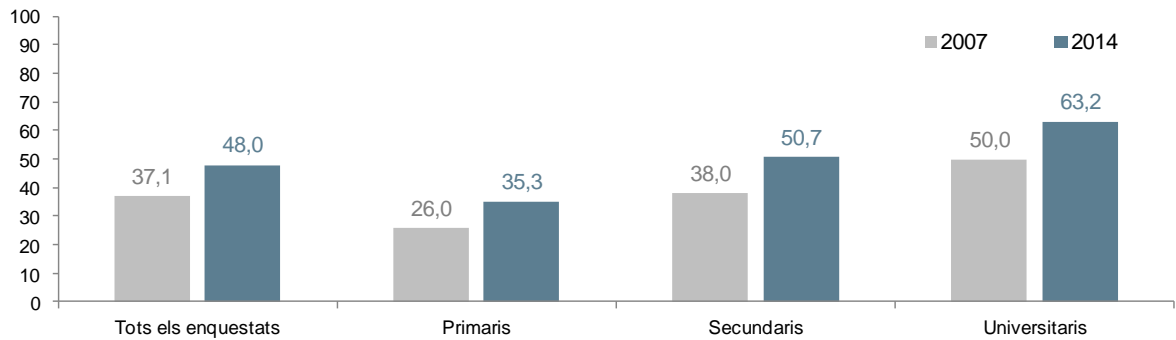

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 19d. Està més aviat d'acord o més aviat en desacord amb la següent afirmació: “De vegades la política sembla tan complicada que se'm fa difícil entendre el que està passant” (*)

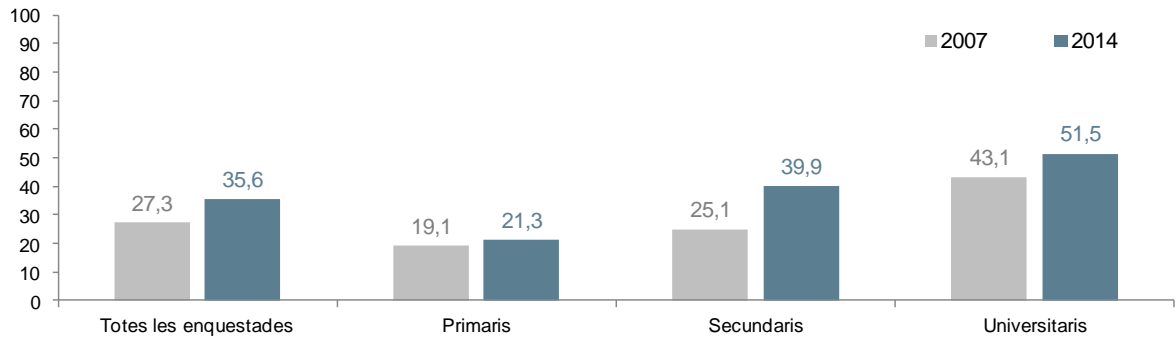
(Resposta simple; %, estan en desacord)

Homes

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Dones

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

3.1.4 Informació i competència per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell formatiu al 2007 i 2014

Pregunta 14. Em podria dir si la política li interessa molt, bastant, poc o gens? (*)

(Resposta simple; %, agrupació molt+bastant)

Taula 4. Interès per la política al 2007 i 2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

Cohort		Primaris		Secundaris		Universitaris	
Any de naixement	Agrupació cohorts	2007	2014	2007	2014	2007	2014
Homes							
1990-1997	Y		14,5		37,4		80,8
1974-1989	A i B	36,7	26,7	51,8	55,2	68,9	80,9
1958-1973	C i D	43,9	35,1	55,4	49,2	71,6	77,5
1934-1957	E, F i G	40,7	35,4	65,0	56,8	74,1	76,5
1918-1933	H i I	37,8	35,4	45,3	41,3	54,6	18,2
Total		40,3	32,1	56,3	50,7	70,8	78,1
Dones							
1990-1997	Y		23,6		41,8		54,3
1974-1989	A i B	19,2	13,5	40,0	34,9	59,7	62,2
1958-1973	C i D	28,1	22,9	43,8	49,7	61,3	63,7
1934-1957	E, F i G	37,4	30,9	56,6	51,0	62,5	69,0
1918-1933	H i I	45,7	22,1	46,7	100,0	63,6	100,0
Total		35,2	26,2	45,9	45,0	61,0	63,4

(*) Percentatge que declara tenir molt o bastant interès per la política

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 16. Vostè a través de quins mitjans s'acostuma a informar dels temes polítics? (*)

(Resposta simple; %, s'informen per internet)

Taula 5. Ús d'internet com a mitjà d'informació política al 2007 i 2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

Cohort		Primaris		Secundaris		Universitaris	
Any de naixement	Agrupació cohorts	2007	2014	2007	2014	2007	2014
Homes							
1990-1997	Y		27,4		49,5		76,4
1974-1989	A i B	16,0	19,7	22,8	45,3	29,8	66,5
1958-1973	C i D	10,6	13,1	16,9	32,9	31,6	61,0
1934-1957	E, F i G	4,9	6,4	17,5	24,8	24,0	35,2
1918-1933	H i I	0,5	1,4	5,2	14,7	6,8	36,4
Total		7,9	11,9	18,6	37,3	27,6	57,5
Dones							
1990-1997	Y		11,6		56,4		67,4
1974-1989	A i B	7,1	9,4	17,1	28,8	20,0	51,1
1958-1973	C i D	5,5	15,5	10,4	31,9	19,0	39,6
1934-1957	E, F i G	1,4	3,6	7,5	16,1	11,1	30,5
1918-1933	H i I	0,5	0,8	3,2	25,0	1,1	0,0
Total		2,7	6,9	11,6	32,0	17,0	44,9

(*) Percentatge que declara informar-se de temes polítics per Internet

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 19d. Està més aviat d'acord o més aviat en desacord amb la següent afirmació: "De vegades la política sembla tan complicada que se'm fa difícil entendre el que està passant" (*)

(Resposta simple; %, estan en desacord)

Taula 6. Competència política al 2007 i 2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

Cohort		Primaris		Secundaris		Universitaris	
Any de naixement	Agrupació cohorts	2007	2014	2007	2014	2007	2014
Homes							
1990-1997	Y		6,8		48,0		42,8
1974-1989	A i B	28,4	38,3	42,4	53,5	51,9	67,2
1958-1973	C i D	25,6	36,9	36,2	50,4	52,9	73,2
1934-1957	E, F i G	26,1	37,5	34,0	51,0	49,4	51,1
1918-1933	H i I	22,6	21,5	42,0	25,1	21,2	100,0
Total		26,0	35,3	38,0	50,7	50,0	63,2
Dones							
1990-1997	Y		14,0		30,8		47,5
1974-1989	A i B	14,9	15,1	26,3	50,7	37,3	50,0
1958-1973	C i D	20,5	29,1	24,3	38,9	47,1	56,1
1934-1957	E, F i G	17,3	20,9	26,6	40,9	51,2	48,0
1918-1933	H i I	24,5	11,6	13,7	0,0	21,2	
Total		19,1	21,3	25,1	39,9	43,1	51,5

(*) Percentatge que declara estar en desacord amb la frase "De vegades la política sembla tan complicada que se'm fa difícil entendre el que està passant"

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

3.2 Comentari dels resultats

Quan es parla d'interès per la política es fa al·lusió a la curiositat que la ciutadania manifesta envers als assumptes polítics al marge de la imatge que es pugui tenir de les institucions i els actors polítics. Aquest inclinació afavoreix que es manifesti una major predisposició a estar informats de tot allò que succeeix en aquest àmbit. Per tant, es considera que l'interès per la política és una de les actituds que exerceix una influència més positiva sobre la participació política.

Tradicionalment, la literatura ha sostingut que els joves manifesten, sistemàticament, un menor interès per aquests afers en contraposició amb el col·lectiu dels adults. Tal com apunta Justel, la incorporació en el mercat laboral i el canvi de rol i estatus social va acompanyat d'un procés de socialització política que reforça notablement la competència política personal.²¹

Com més interès es té pels temes polítics, teòricament, predomina una major predisposició per estar assabentat de l'actualitat social, política i econòmica. Dins tot el ventall de canals d'informació disponibles un dels que suscita un major atractiu és l'ús d'internet. En aquest sentit, l'estudi d'aquest indicador permet copsar, tot i que de manera indirecta, l'abast de l'esclatxa digital. És a dir fins a quin punt hi ha diferències significatives des del punt de vista de l'edat, el gènere o el nivell formatiu en quant a l'ús d'internet i si s'observen canvis de comportament al comparar els resultats de l'any 2007 amb els del 2014. Allò que es coneix com analfabetisme digital ha anat en augment o ha retrocedit i en tot cas entre quins perfils perviu encara aquesta fractura digital?

Finalment, un altre element estretament relacionat amb aquesta predisposició per estar al corrent dels temes polítics és l'oposició a la idea que la política sembla tant complicada que es fa difícil entendre el que està passant. En certa manera, com més interès es té per la política, hi ha una major inclinació a estar-ne ben informat i, en conseqüència, la qüestió política no és vista com quelcom complicat i de difícil comprensió reservat a unes elits o a un sector restringit de la societat

Per grups d'edat

L'estudi de l'interès per la política des del punt de vista dels grups d'edat evidencia que els adults són els que manifesten un major interès per la política, seguit pels joves. En canvi, el segment de més de 65 anys aplega el percentatge més baix. La comparativa dels resultats entre l'any 2007 i 2014 reflecteix que si bé els adults no han experimentat canvis substancials, en el cas del joves i dels majors de 65 anys s'observa un augment del desinterès per aquests temes.

Quant a l'accés a internet per informar-se dels temes polítics, els joves sobresurten per ser el col·lectiu que en fa un major ús, seguit dels adults i, a més llarga distància, la tercera edat. Per tant,

²¹ Justel, Manuel (1992) "Edad y cultura política". *Reis*, 58, pp. 73-74.

edat i accés a internet esdevenen inversament proporcionals. Malgrat aquesta tendència, cal destacar que entre el 2007 i el 2014 s'ha produït un augment significatiu de l'ús d'aquest mitjà d'informació política en totes les franges d'edat. Ara bé, aquest ascens ha estat més acusat entre els joves i els adults.

Pel que fa a la competència política, els joves i els adults manifesten un major desacord amb la idea que la política sembla tan complicada que es fa difícil entendre el que està passant. Per contra, el segment de més edat manifesta una menor adhesió a aquesta afirmació. La comparativa entre els dos anys analitzats reflecteix un augment destacat de la competència política en la franja d'edat compresa entre els 30 i els 65 anys i un ascens més moderat entre els majors de 65 anys. Per la seva banda, els joves no experimenten alteracions significatives.

Per cohorts d'edat

Des del punt de vista de les cohorts, en el cas del 2007 s'observa com, a mesura que es van fent anys, augmenta l'interès per la política fins arribar al seu punt àlgid en les generacions nascudes en el període comprès entre 1958 i 1965 i que en el moment de fer l'enquesta tenien entre 42 i 49 anys. Per tant, se situen en un estadi de maduresa personal. De fet, es tracta d'aquells individus que quan va tenir lloc la Transició espanyola eren joves o infants. A partir d'aquesta cohort s'inicia un descens progressiu de l'interès per política. Amb tot, dins d'aquesta tendència cal fer esment a dues singularitats. En primer lloc, la generació nascuda entre 1966 i 1971 és la que presenta uns nivells més baixos d'interès per aquests afers. En segon lloc, s'observa un cert repunt de l'interès per la política entre els nascuts entre 1925 i 1918.

Pel que fa a l'any 2014, les cohorts que presenten un menor interès polític són, per una banda, aquelles de més edat, nascudes entre 1926 i 1941, i per altra, les més joves, nascudes entre 1990 i 1997. Des d'aquest punt de vista, s'acompliria el plantejament segons el qual els col·lectius més joves i més ancians, per un tema de cicle de vida, manifesten un menor interès per la política en contraposició amb als adults.

En ambdós períodes analitzats, cal fer esment a un cert repunt de l'afecció per la política entre aquells individus de més edat en les cohorts de 1925 al 1918 al 2007 i de 1926 al 1933 al 2014. L'explicació caldria atribuir-la al fet de treballar amb mostres més petites i al fet que probablement les persones que estan responant l'enquesta no són representatives d'aquesta cohort, ja que es tracta d'individus que manifesten una major predisposició i estan en condicions de poder respondre una enquesta.

Finalment, l'anàlisi de les cohorts confirma aquest descens de l'interès per la política apreciat en les franges d'edat. Ara bé, aquesta desafecció política s'ha produït en aquelles cohorts nascudes entre 1926 i 1941 i entre 1958 i 1965. En la resta de generacions no s'aprecien canvis significatius.

Sens dubte, l'anàlisi per cohorts de l'accés a internet per informar-se dels temes polítics resulta molt il·lustrativa. La variable edat i accés a internet resulten inversament proporcionals. Com més gran és la cohort, el recurs a aquest canal d'informació és menys generalitzat. Tot i així la comparativa entre els anys 2007 i 2014 posa de relleu com s'ha reduït la fractura digital, tot i que aquest increment va decreixent a mesura que les cohorts són de més edat.

En relació amb la competència política, en ambdós períodes analitzats se segueix la mateixa pauta evolutiva. Tot i partir d'uns nivells de desacord més aviat baixos, a mesura que es van fent anys es va incrementant el nivell de rebuig amb aquesta afirmació per decaure a partir de la generació nascuda entre 1950-1957. Malgrat compartir, a grans trets, aquesta pauta evolutiva, cal dir que al 2014 el principi segons el qual la política sembla tan complicada que es fa difícil entendre el que està passant suscita una major oposició. Durant aquests set anys, s'ha adquirit competència política en pràcticament totes les cohorts, excepció de la nascuda al 1926 i 1933. Tot i així, la percepció de que la comprensió dels afers polítics no és quelcom reservat a una minoria o a una elit ha arrelat, preferentment, en aquells sectors més joves.

Per gènere segons nivell formatiu

L'anàlisi entre cohorts posa de relleu l'existència d'unes pautes de comportament en relació amb la informació i la competència política. Així, quant a l'interès per la política es confirma una tendència que ja era de preveure. A mesura que es disposa de més estudis, augmenta l'interès per la política. Tot i que homes i dones comparteixen aquesta evolució, cal dir que sistemàticament en cadascun dels diferents nivells formatius (primaris, secundaris i universitaris) els homes manifesten una major afeció per aquests temes que les dones.

Malgrat seguir en línies generals la mateixa progressió, la confrontació dels resultats de l'any 2007 amb els del 2014 permet copsar, al 2014, un increment de la desafecció política entre aquells homes que disposen d'estudis primaris i secundaris. En canvi, dins del col·lectiu dels universitaris s'observa com els temes polítics susciten cada vegada més interès. En el cas de les dones, la comparativa entre aquests dos anys revela una major desafecció per aquests afers entre les dones que només disposen d'estudis primaris a l'any 2014. Des del punt de vista del gènere, tant al 2007 com al 2014 els homes manifesten un major interès per la política que les dones independentment del nivell formatiu.

Quant a l'ús d'internet, es confirma, també, la influència de la variable estudis. Així, com més formació acadèmica, l'accés a internet per estar al corrent de l'actualitat política és més generalitzat. Tot i així, des del punt de vista del gènere, s'entreveu un predomini dels homes per sobre de les dones. La comparativa de l'any 2007 amb la del 2014 posa de relleu com en el decurs d'aquests set anys l'esclatxa digital ha disminuït de manera significativa. Encara que en tots els subgrups analitzats ha augmentat l'accés a internet per informar-se dels temes polítics, s'aprecia com aquest ascens ha estat més important entre aquells individus que disposen d'estudis universitaris. Aquesta pauta de comportament és apreciable tant amb els homes com amb les dones. Des del punt de vista del gènere, no s'aprecien canvis significatius entre el 2007 i el 2014. Els homes continuen predominant a les dones a l'hora de recórrer a aquest mitjà independentment del nivell acadèmic.

Pel que fa a la competència política, és evident, també, l'efecte dels estudis. Així, com més nivell formatiu, hi ha un major rebuig a la idea que la política sembla tan complicada que es fa difícil entendre el que està passant. Encara que homes i dones comparteixen la mateixa tendència, els homes, independentment de quin sigui el seu nivell d'estudis, manifesten un major desacord que les dones.

Finalment, respecte al 2007 s'aprecia com en el decurs del 2014 el nivell de competència política ha augmentat en tots els subgrups. Amb tot, és entre els homes i entre les dones amb estudis secundaris i universitaris on el grau de desacord ha experimentat un creixement més destacat. En relació amb al 2007, al 2014 les diferències entre homes i dones han esdevingut més destacades, ja que els homes han guanyat més eficàcia política interna.

Per tant, l'anàlisi d'aquests tres indicadors evidencia el paper dels estudis com un mecanisme afavoridor de major informació i competència política. Tot i així a igual formació s'entreveu una major predisposició dels homes respecte les dones per aquests temes

Per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell formatiu

L'estudi de la variable interès per la política per cohorts d'edat controlant sexe i nivell formatiu evidencia que, únicament, entre el col·lectiu que disposa d'estudis universitaris s'aprecia un augment de l'atracció per aquests temes i cal puntualitzar que es tracta d'una pauta comuna a totes les cohorts independentment del gènere. Igualment, en gairebé totes les cohorts, els homes manifesten una major competència política que les dones, tret de les cohorts més joves que disposen d'estudis primaris o secundaris en què sobresurten les dones.

Així mateix, es consigna un increment o reforçament generalitzat de l'accés a internet per informar-se de temes polítics en totes les cohorts, tot i ser més acusat aquest ascens entre les generacions més

joves d'homes i dones. Els homes predominen per sobre de les dones, encara que en les generacions més joves les diferències tendeixen a ser més petites.

Quelcom semblant s'aprecia en el grau de competència política, ja que en totes les generacions es detecta una major competència política, essent més acusada com més estudis es disposa. Quan al gènere, els homes manifesten una major eficàcia política externa. Amb tot, en les cohorts més joves de dones amb estudis primaris i universitaris es produeix la tendència inversa. En aquest cas, les dones manifesten una major desacord respecte als homes davant l'afirmació "la política sembla tan complicada que es fa difícil entendre el que està passant".

4 Satisfacció amb la democràcia i la classe política

4.1 Presentació dels resultats

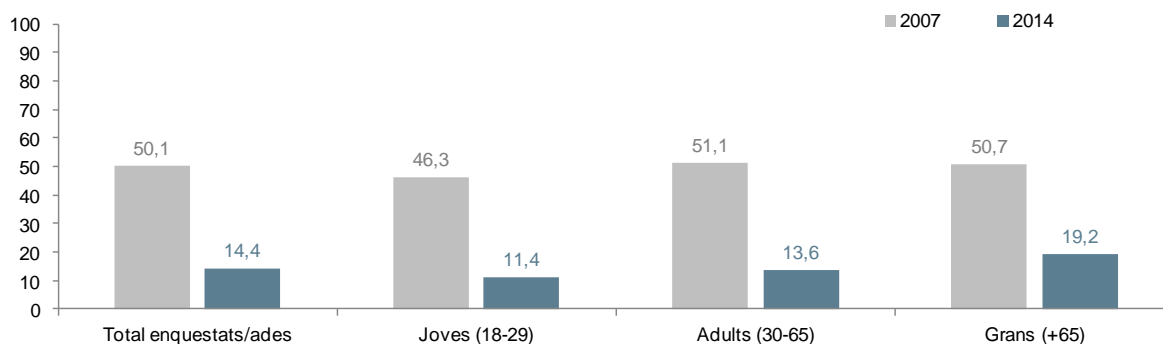
Si en el capítol anterior es mesurava el grau d'interès i competència política, en aquest cas serà objecte d'estudi el grau de satisfacció amb el funcionament de la democràcia, així com la confiança que genera la classe política catalana entre les persones enquestades.

Tal com s'ha fet en l'anterior capítol, una vegada exposats els resultats en forma de gràfics i taules estadístiques, es procedirà a comentar aquells elements més destacats.

4.1.1 Satisfacció amb el funcionament de la democràcia i la classe política al 2007 i 2014 per grups d'edat

Pregunta 18. Està vostè molt, bastant, poc o gens satisfet/a amb el funcionament de la nostra democràcia? (*)

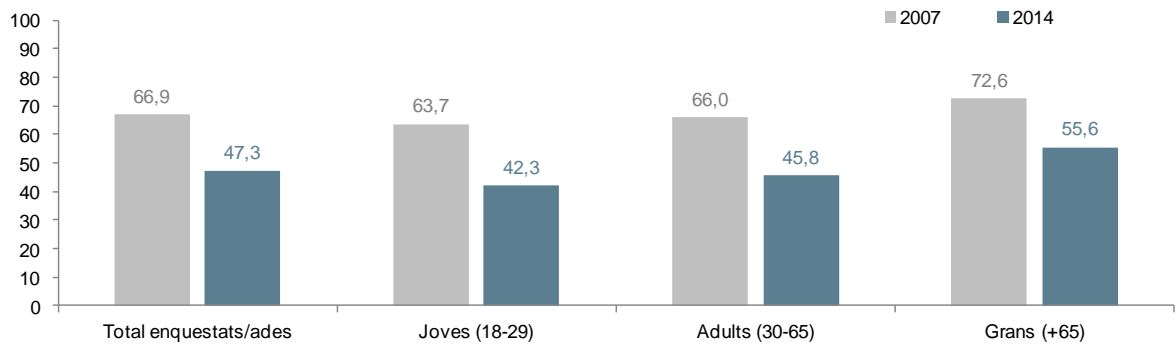
(Resposta simple; %, agrupació molt+bastant)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 20a. En conjunt, posi nota, si us plau, al grau de confiança que li mereixen els polítics catalans en una escala del 0 al 10, on 0 és cap confiança i 10 és molta confiança (*)

(Resposta simple; %, aproven a la classe política 5-10)

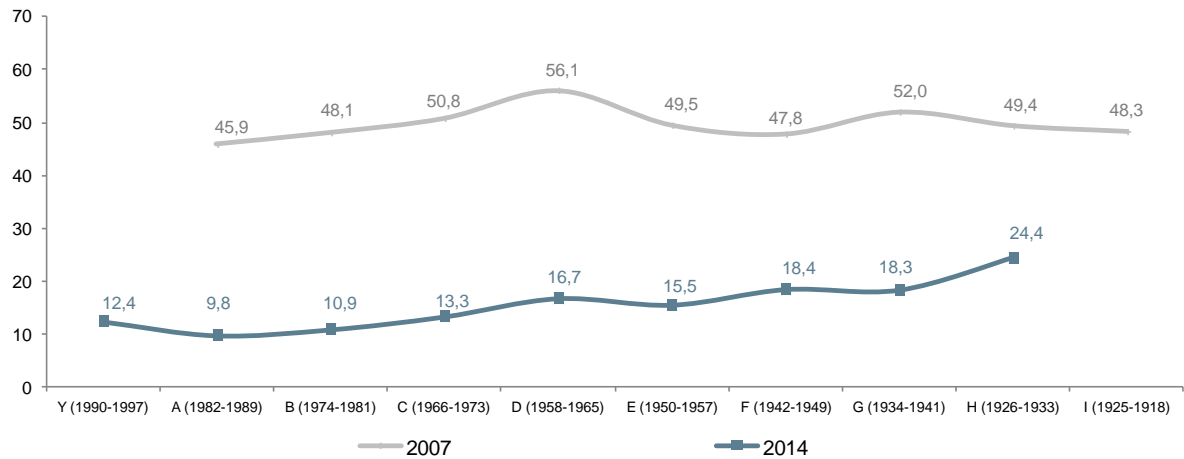

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

4.1.2 Satisfacció amb el funcionament de la democràcia i la classe política al 2007 i 2014 per cohorts d'edat

Pregunta 18. Està vostè molt, bastant, poc o gens satisfet/a amb el funcionament de la nostra democràcia? (*)

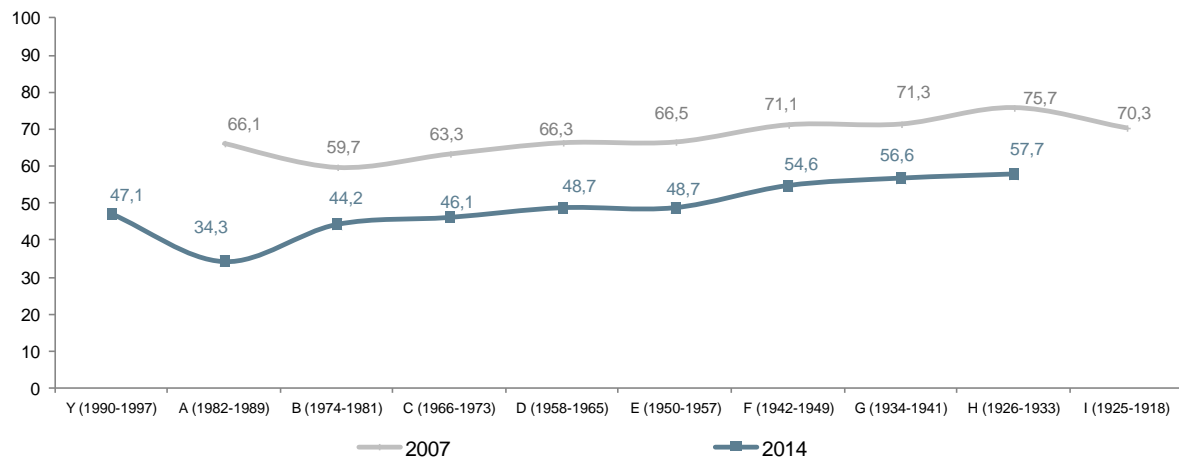
(Resposta simple; %, agrupació molt+bastant)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 20a. En conjunt, posi nota, si us plau, al grau de confiança que li mereixen els polítics catalans en una escala del 0 al 10, on 0 és cap confiança i 10 és molta confiança (*)

(Resposta simple; %, aproven a la classe política 5-10)

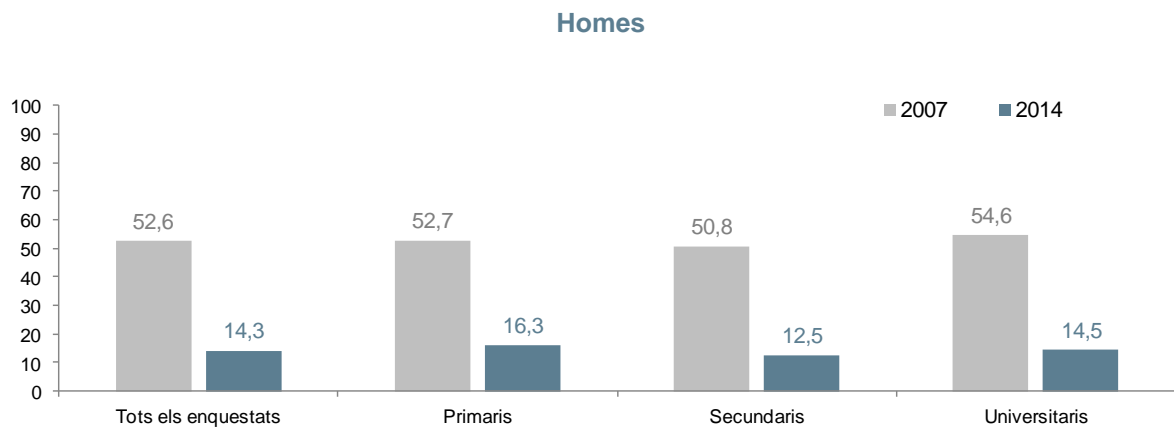

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

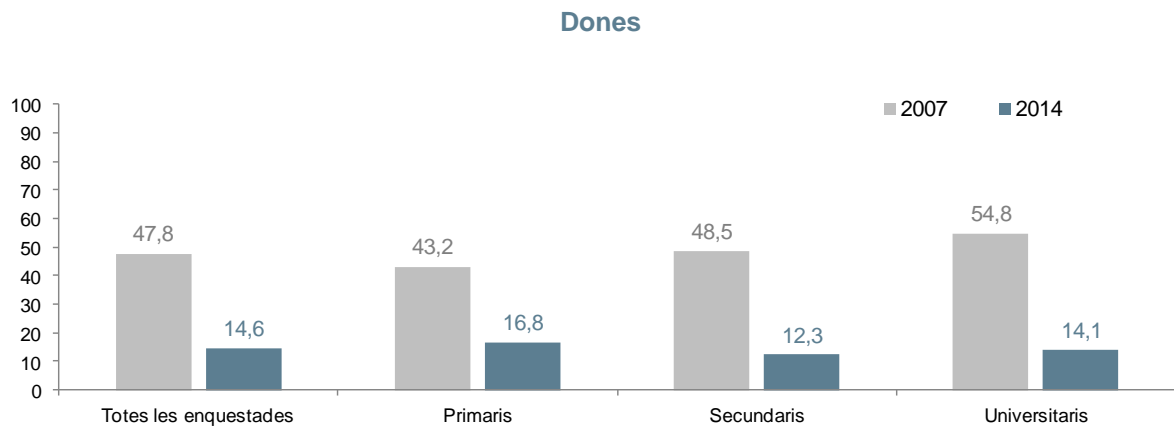
4.1.3 Satisfacció amb el funcionament de la democràcia i la classe política d'homes i dones segons el nivell formatiu al 2007 i 2014

Pregunta 18. Està vostè molt, bastant, poc o gens satisfet/a amb el funcionament de la nostra democràcia? (*)

(Resposta simple; %, agrupació molt+bastant)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

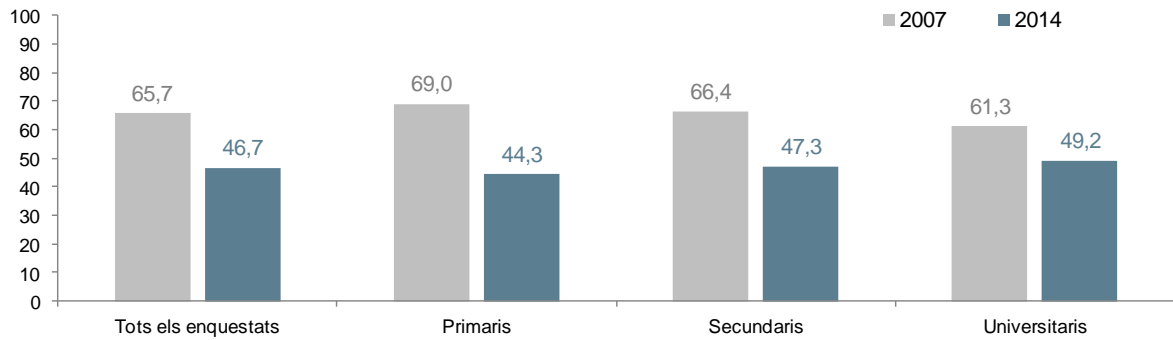

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 20a. En conjunt, posi nota, si us plau, al grau de confiança que li mereixen els polítics catalans en una escala del 0 al 10, on 0 és cap confiança i 10 és molta confiança ()**

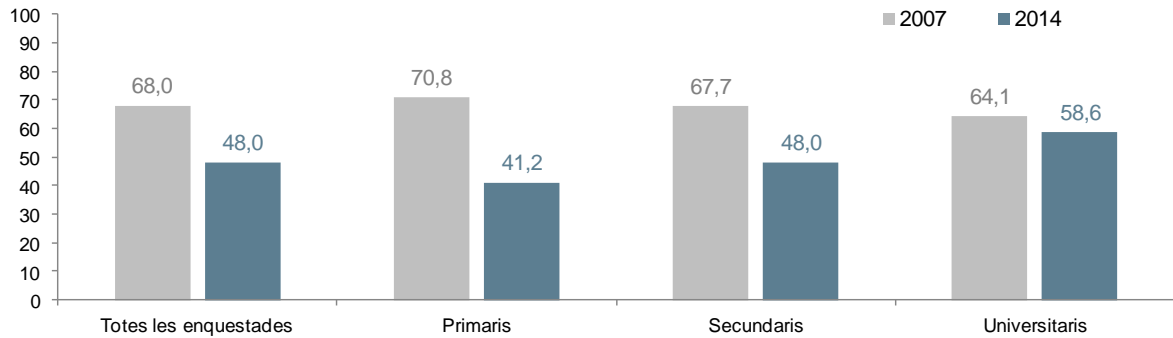
(Resposta simple; %, aproven a la classe política 5-10)

Homes

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Dones

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

4.1.4 Satisfacció amb el funcionament de la democràcia i la classe política per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell formatiu al 2007 i 2014

Pregunta 18. Està vostè molt, bastant, poc o gens satisfet/a amb el funcionament de la nostra democràcia? (*)

(Resposta simple; %, agrupació molt+bastant)

Taula 7. Satisfacció amb la democràcia al 2007 i 2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

Cohort		Primaris		Secundaris		Universitaris	
Any de naixement	Agrupació cohorts	2007	2014	2007	2014	2007	2014
Homes							
1990-1997	Y		19,9		15,3		6,0
1974-1989	A i B	44,4	7,1	48,7	8,6	49,0	10,9
1958-1973	C i D	51,1	19,6	54,7	13,1	58,4	19,0
1934-1957	E, F i G	55,6	17,6	50,5	15,8	56,0	16,9
1918-1933	H i I	57,7	16,8	37,6	12,3	52,5	36,4
Total		52,7	16,3	50,8	12,5	54,6	14,5
Dones							
1990-1997	Y		13,6		11,0		4,9
1974-1989	A i B	28,5	10,1	43,7	10,6	54,7	14,2
1958-1973	C i D	47,0	12,5	53,5	11,5	56,1	16,8
1934-1957	E, F i G	42,7	17,9	49,0	18,0	54,6	13,1
1918-1933	H i I	47,5	34,5	42,9	0,0	44,4	0,0
Total		43,2	16,8	48,5	12,3	54,8	14,1

(*) Percentatge que declara sentir-se molt i bastant satisfet amb el funcionament de la democràcia

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 20a. En conjunt, posi nota, si us plau, al grau de confiança que li mereixen els polítics catalans en una escala del 0 al 10, on 0 és cap confiança i 10 és molta confiança (*)

(Resposta simple; %, aproven a la classe política 5-10)

Taula 8 Valoració de la classe política al 2007 i 2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

Cohort		Primaris		Secundaris		Universitaris	
Any de naixement	Agrupació cohorts	2007	2014	2007	2014	2007	2014
Homes							
1990-1997	Y		29,9		55,1		40,1
1974-1989	A i B	62,4	30,8	63,5	40,6	58,0	44,3
1958-1973	C i D	67,9	47,7	65,8	41,7	62,7	53,4
1934-1957	E, F i G	70,9	47,7	70,9	58,1	60,3	54,4
1918-1933	H i I	74,8	61,6	67,3	88,1	78,2	63,6
Total		69,0	44,3	66,4	47,3	61,3	49,2
Dones							
1990-1997	Y		38,6		50,4		47,9
1974-1989	A i B	62,8	28,3	63,9	35,1	66,3	52,4
1958-1973	C i D	65,5	29,1	65,6	51,0	62,4	64,3
1934-1957	E, F i G	73,0	48,1	74,2	59,9	61,9	67,2
1918-1933	H i I	75,4	47,4	76,7	50,0	67,6	100,0
Total		70,8	41,2	67,7	48,0	64,1	58,6

(*) Percentatge que aprova la classe política

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

4.2 Comentari dels resultats

A l'hora de valorar el grau de satisfacció amb el funcionament de la democràcia i la classe política catalana una de les hipòtesis de treball que es planteja escatir és fins a quin punt la insatisfacció obeeix a un procés del cicle de vida, cohort o bé cal atribuir-lo al context en què es va realitzar el treball de camp. Tradicionalment, la literatura ha constatat com els joves i la tercera edat manifesten una major desmotivació envers aquests temes en contrast amb la franja adulta. De fet, en l'anterior epígraf s'ha pogut apreciar com precisament la franja d'edat compresa entre els 30 i els 65 anys mostrava un major interès i competència política. En el decurs de les següents línies, es tractarà de donar resposta a aquest plantejament i confirmar o no aquesta hipòtesi de treball.

Per grups d'edat

Per grups d'edat l'anàlisi del grau de satisfacció envers la democràcia permet copsar com el col·lectiu de joves concentra el percentatge més baix de satisfacció amb aquest sistema polític. No obstant això, la confrontació de les enquestes de l'any 2007 amb les del 2014 revela un descens generalitzat en tots els segments d'edat de la satisfacció amb el funcionament de la democràcia. Amb tot, és, precisament, en el col·lectiu dels adults on el descontentament ha experimentat un creixement més important.

A l'hora de valorar el grau de confiança que genera la classe política catalana, es detecta com a mesura que es van fent anys la proporció d'aprovats augmenta. Per tant, els joves manifesten una actitud més crítica en contrast amb els majors de 65 anys que tendeixen a ser més tous amb les seves apreciacions. Malgrat tot, un element digne de menció és que en el transcurs dels darrers set anys s'ha produït un descens generalitzat en totes les edats del percentatge d'aprovats.

Per tant, la confrontació de les dades de l'any 2007 amb les del 2014 palesa un augment de la insatisfacció amb el funcionament de la democràcia i un increment de la desconfiança amb la classe política catalana. Una pauta de comportament que caldria relacionar-la amb aquest desinterès creixent envers la política. Tot i aquest desencís i disgust manifest, s'observa com l'eficàcia política interna o bé s'ha mantingut o bé s'ha incrementat tal com s'ha posat de relleu en el capítol anterior.

Per cohorts d'edat

Des del punt de vista de les cohorts, en el cas del 2007 s'aprecia com a mesura que es van fent anys augmenta la satisfacció amb la democràcia fins arribar al seu punt àlgid en les generacions nascudes en el període comprès entre 1958 i 1965 i que en el moment de fer l'enquesta tenien entre 42 i 49 anys. A partir d'aquesta cohort s'inicia un estancament a la baixa. Ara bé, en el marc d'aquesta tendència cal fer notar un cert repunt en la cohort nascuda entre 1934 i 1941. En canvi, al 2014

s'evidencia que, tot i amb lleugeres oscil·lacions, la tendència general és que a mesura que es van fent anys la satisfacció amb la democràcia s'incrementa.

La comparativa dels resultats entre el 2007 i el 2014 confirma la pauta apreciada en l'estudi de les franges d'edat, en totes les cohorts la insatisfacció amb el funcionament de la democràcia s'ha incrementat de manera significativa.

Respecte a la confiança amb els polítics es corrobora la progressió descrita en l'anterior indicador. La variable edat i confiança política esdevenen directament proporcionals. Com més edat es té, major és el grau de confiança atorgat a la classe política. Amb tot, cal fer constar que són precisament aquelles cohorts que al 2007 i al 2014 tenien entre 25 i 33 anys les que manifesten una actitud més crítica. Probablement, aquesta pauta de comportament obeeiria a un fenomen de cicle de vida. Es tracta d'aquelles generacions que s'estan introduint en el mercat laboral i estan en procés d'estabilització personal i professional, però que no han arribat a la maduresa dels adults. En canvi les cohorts més joves, aquelles que en el moment de respondre l'enquesta tenien entre 18 i 25 anys, no presenten una actitud tan crítica. Tal vegada perquè encara no han entrat en el món dels adults i es troben en una etapa de preparació acadèmica a redós dels pares.

Semblantment al què succeïa amb la satisfacció amb la democràcia, en el decurs d'aquests set anys la confiança amb la classe política ha retrocedit de manera significativa en totes les generacions.

Per gènere segons nivell formatiu

Pel que fa al funcionament de la democràcia no es consignen diferències significatives des del punt de vista del gènere. Únicament cal fer notar que les dones amb estudis primaris finalitzats o inacabats sobresurten per ser més crítiques al 2007. Ara bé al llarg del 2014 aquestes diferències s'han esvaït. Un factor a ressaltar és que entre el 2007 i el 2014 la insatisfacció amb la democràcia s'ha incrementat de manera significativa en tots els nivells formatius i aquest descontentament ha estat més acusat entre el col·lectiu d'homes i dones amb formació universitària.

En relació amb la confiança amb els polítics, si al 2007 a mesura que es disposava de més formació el nivell de confiança amb la classe política disminuïa, al 2014 es detecta la pauta inversa, a major formació més confiança amb els polítics, i cal dir que aquesta tendència és compartida tant per homes com per dones.

Des del punt de vista del gènere, no s'aprecien diferències remarcables. En tot cas, cal destacar que al 2014 les dones amb formació universitària atorguen una major confiança a la classe política que els homes titulats superiors. Respecte al 2007, homes i dones segueixen la mateixa pauta evolutiva. En tots els casos, la desconfiança amb la classe política s'ha incrementat de manera notòria. Amb tot,

com més formació, el grau de desaprovació no és tan acusat. Aquesta peculiaritat s'explicaria pel fet que en el cas dels universitaris es partia d'uns nivells de confiança més reduïts.

Per tant, en aquesta ocasió, la selecció d'aquests dos indicadors, satisfacció amb la democràcia i confiança amb la classe política, ha permès posar de relleu el diferent pes que pot exercir la variable estudis quan s'analitza el període 2007 i 2014. Així, mentre que com més estudis es disposa el descontentament amb el funcionament de la democràcia és més gran, en el cas dels polítics el nivell de desconfiança és més gran entre els individus amb menys formació acadèmica.

Per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell formatiu

Quant a la variable satisfacció amb la democràcia, totes les cohorts presenten un descens significatiu. Des de la perspectiva del gènere, no es consignen diferències destacades. En tot cas, cal fer al·lusió a la casuística de les dones amb estudis primaris finalitzats o sense finalitzar que independentment de la cohort a la qual pertanyin desconfien més del sistema polític.

Respecte als polítics es repeteix la mateixa pauta de comportament descrita en l'anterior ítem. És a dir, un descens generalitzat en totes les cohorts del nivell d'aprovació als polítics, tret de les cohorts nascudes entre 1918 i 1949 de dones amb estudis universitaris. Amb tot, aquesta especificitat probablement caldria atribuir-la al fet d'estar treballant amb mostres molt petites. Pel que fa al gènere, les dones amb estudis superiors mostren una major confiança amb la classe política que els homes

5. Actituds cap als partits polítics

5.1 Presentació dels resultats

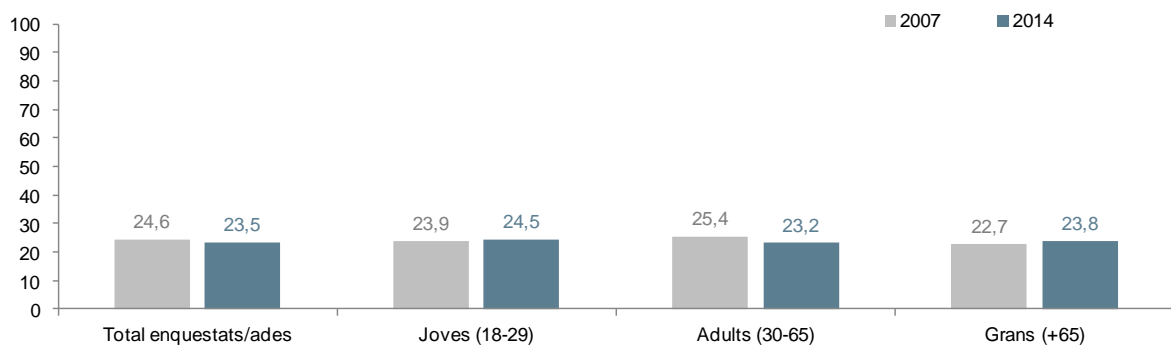
En aquest capítol es mesurarà la percepció que els ciutadans tenen envers els partits polítics a partir de l'anàlisi de dos indicadors que avaluen el grau d'acord amb les següents afirmacions: “*els polítics tenen en compte el que pensa la gent*” i “*la gent del carrer pot influir en el que fan els polítics*”.

Resseguint el mateix esquema expositiu dels anteriors capítols, en primer lloc, es presentaran els resultats en forma de gràfics i taules estadístiques per passar, en segon lloc, a comentar aquells elements més destacats.

5.1.1 Actitud cap als partits polítics al 2007 i 2014 per grups d'edat

**Pregunta 19a. Està vostè més aviat d'acord o més aviat en desacord amb la següent afirmació:
“Crec que els polítics tenen en compte el que pensa la gent” (*)**

(Resposta simple; %, d'acord)

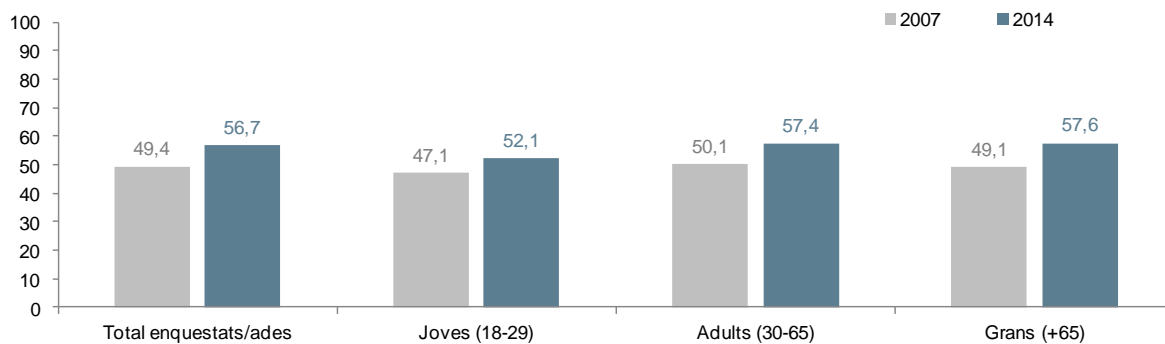

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 19c. Està vostè més aviat d'acord o més aviat en desacord amb la següent afirmació:

“La gent del carrer pot influir en el que fan els polítics” (*)

(Resposta simple; %, d'acord)

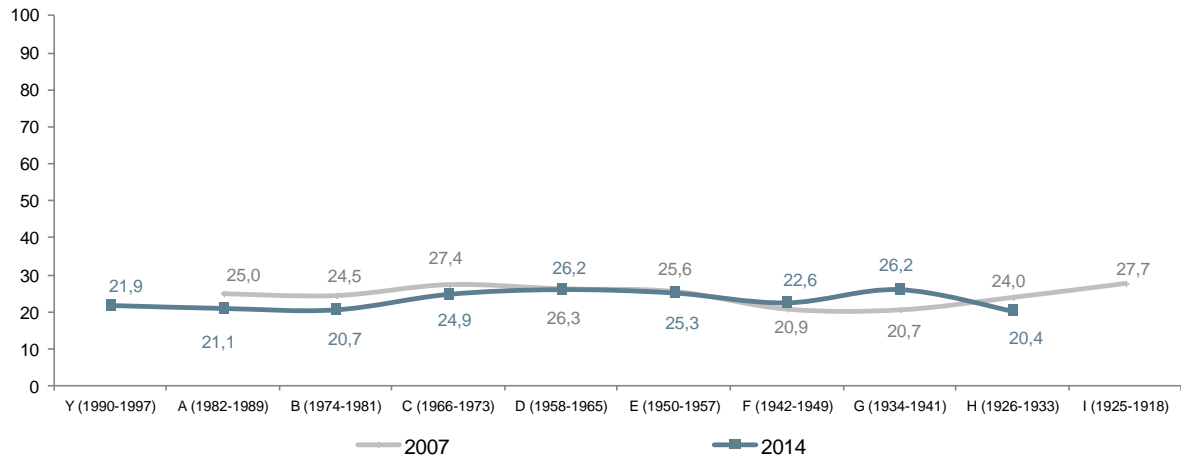

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

5.1.2 Actituds cap als partits polítics al 2007 i 2014 per cohorts d'edat

**Pregunta 19a. Està vostè més aviat d'acord o més aviat en desacord amb la següent afirmació:
“Crec que els polítics tenen en compte el que pensa la gent” (*)**

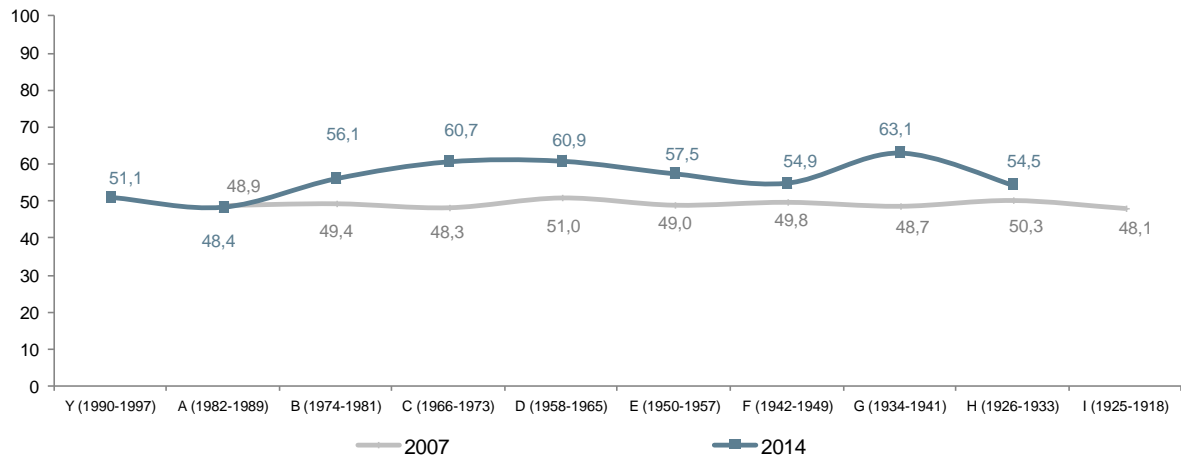
(Resposta simple; %, d'acord)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

**Pregunta 19c. Està vostè més aviat d'acord o més aviat en desacord amb la següent afirmació:
“La gent del carrer pot influir en el que fan els polítics” (*)**

(Resposta simple; %, d'acord)

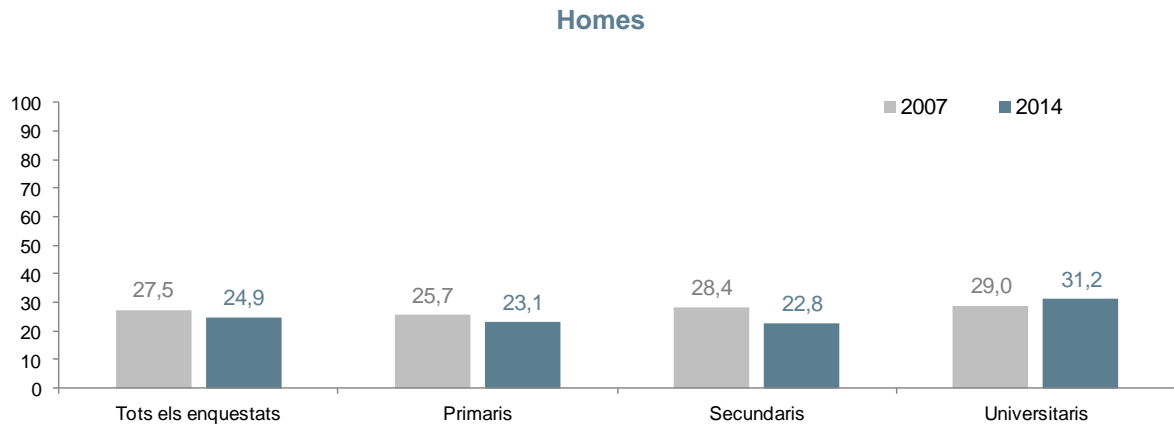

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

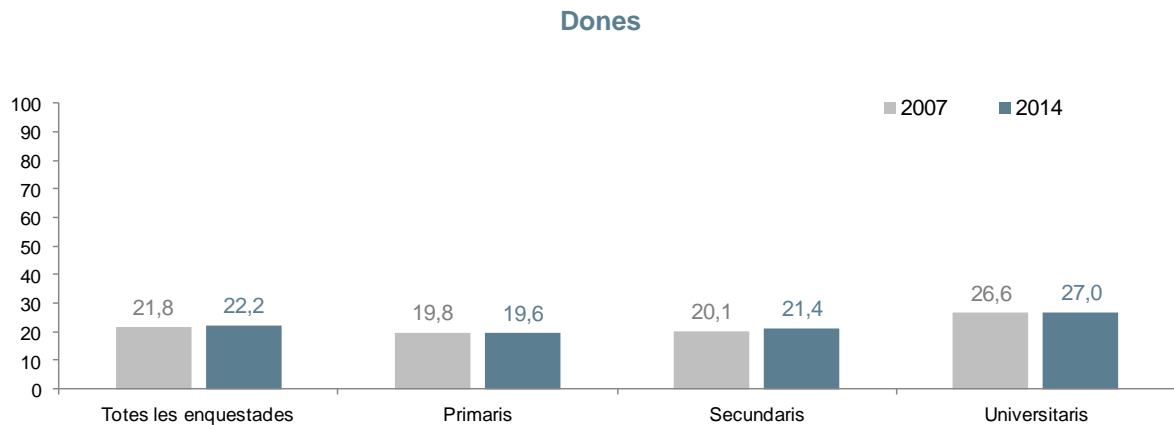
5.1.3 Actituds cap als partits polítics d'homes i dones segons el nivell formatiu al 2007 i 2014

**Pregunta 19a. Està vostè més aviat d'acord o més aviat en desacord amb la següent afirmació:
"Crec que els polítics tenen en compte el que pensa la gent" (*)**

(Resposta simple; %, d'acord)

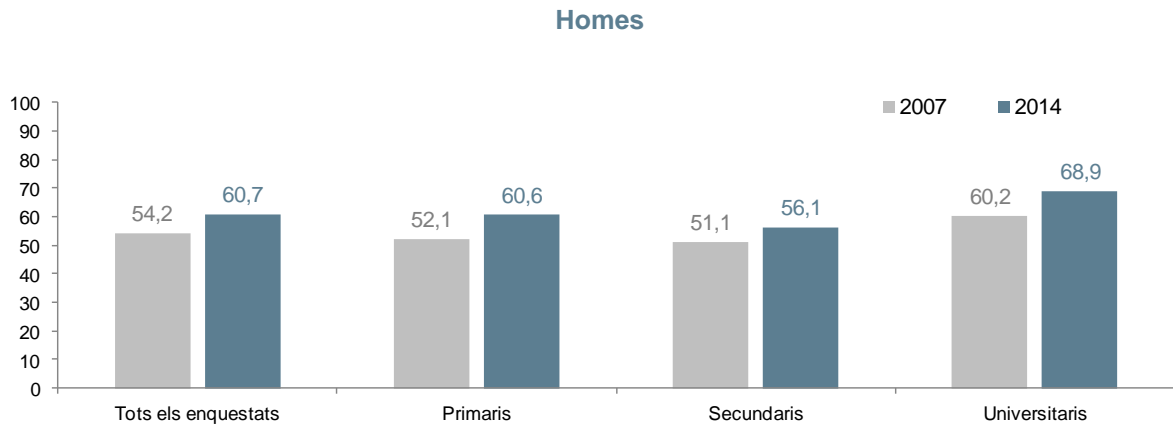
(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

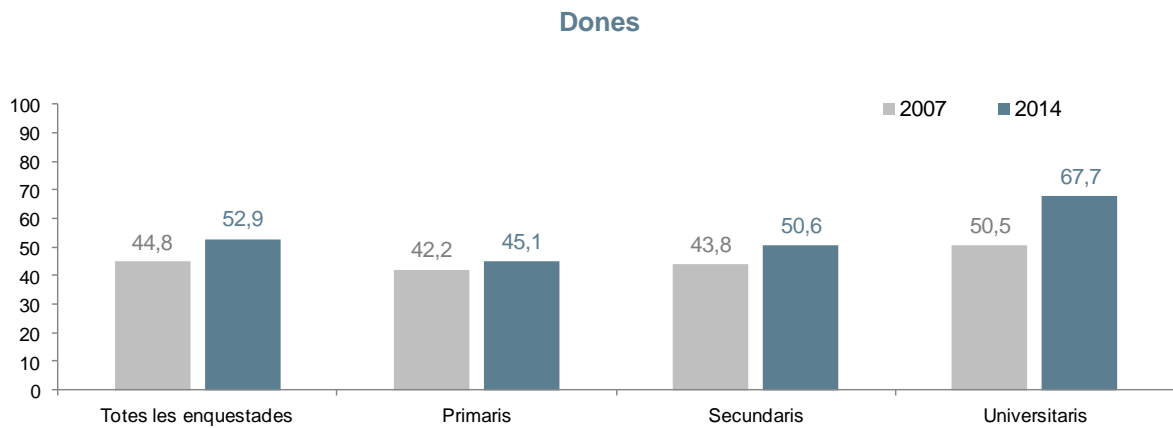
(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

**Pregunta 19c. Està vostè més aviat d'acord o més aviat en desacord amb la següent afirmació:
"La gent del carrer pot influir en el que fan els polítics" (*)**

(Resposta simple; %, d'acord)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

5.1.4 Actitud cap als partits polítics com a canals per la defensa dels interessos i de la participació política per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell formatiu al 2007 i 2014

**Pregunta 19a. Està vostè més aviat d'acord o més aviat en desacord amb la següent afirmació:
“Crec que els polítics tenen en compte el que pensa la gent” (*)**

(Resposta simple; %, d'acord)

Taula 9. Canals per la defensa dels interessos al 2007 i 2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

Cohort		Primaris		Secundaris		Universitaris	
Any de naixement	Agrupació cohorts	2007	2014	2007	2014	2007	2014
Homes							
1990-1997	Y		15,4		22,8		29,7
1974-1989	A i B	22,6	23,0	29,8	18,8	29,5	23,8
1958-1973	C i D	27,8	31,3	30,7	26,0	30,6	32,6
1934-1957	E, F i G	25,0	16,3	23,5	24,5	27,1	41,7
1918-1933	H i I	28,4	37,8	28,3	28,9	25,8	20,0
Total		25,7	23,1	28,4	22,8	29,0	31,2
Dones							
1990-1997	Y		9,1		24,7		24,1
1974-1989	A i B	20,0	8,4	18,0	15,6	24,3	28,3
1958-1973	C i D	21,8	14,8	19,7	21,5	30,8	29,6
1934-1957	E, F i G	17,7	25,1	22,3	27,4	26,2	20,1
1918-1933	H i I	23,3	13,0	25,6	0,0	15,9	
Total		19,8	19,6	20,1	21,4	26,6	27,0

(*) Percentatge que declara estar d'acord en què els polítics tenen en compte el que pensa la gent

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

**Pregunta 19c. Està vostè més aviat d'acord o més aviat en desacord amb la següent afirmació:
“La gent del carrer pot influir en el que fan els polítics” (*)**

(Resposta simple; %, d'acord)

Taula 10. Canals per la participació política al 2007 i 2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

Cohort		Primaris		Secundaris		Universitaris	
Any de naixement	Agrupació cohorts	2007	2014	2007	2014	2007	2014
Homes							
1990-1997	Y		21,0		60,4		55,6
1974-1989	A i B	49,0	54,6	51,0	53,0	63,9	65,2
1958-1973	C i D	48,6	68,4	51,3	56,5	57,1	82,2
1934-1957	E, F i G	56,4	64,9	50,9	56,2	61,5	66,9
1918-1933	H i I	50,5	52,2	51,1	67,9	52,3	20,0
Total		52,1	60,6	51,1	56,1	60,2	68,9
Dones							
1990-1997	Y		33,8		49,2		74,0
1974-1989	A i B	38,0	37,9	44,7	39,6	44,4	60,2
1958-1973	C i D	39,1	39,7	43,1	50,5	58,5	77,5
1934-1957	E, F i G	43,7	50,0	40,1	59,9	45,1	65,3
1918-1933	H i I	43,9	38,6	62,5	100,0	74,6	
Total		42,2	45,1	43,8	50,6	50,5	67,7

(*) Percentatge que declara estar d'acord en què la gent del carrer pot influir en el que fan els polítics

5.2 Comentari dels resultats

Segons la definició clàssica, eficàcia política és la convicció segons la qual l'acció política individual pot exercir alguna influència en el procés polític. Ara bé, aquesta creença pot ser analitzada des de dues perspectives diferents. Per una banda, l'eficàcia política externa fa al·lusió a la percepció que els ciutadans tenen sobre la receptivitat de les institucions i dels principals actors polítics a l'hora d'atendre les seves demandes. Per altra banda, l'eficàcia política interna es refereix a la capacitat que els ciutadans creuen tenir d'influir en les decisions polítiques.

En aquest capítol, es pretén mesurar ambdós tipus d'eficàcia política a través del grau d'acord amb les següents afirmacions: *"els polítics tenen en compte el que pensa la gent"* i *"la gent del carrer pot influir en el que fan els polítics"*.

Habitualment, aquests dos indicadors s'utilitzen, conjuntament, per tal de copsar el distanciament existent entre els ciutadans i les institucions i els polítics, però també per determinar en quina mesura els ciutadans qüestionen, des del punt de vista moral i ètic, els valors dels polítics i el seu comportament partint de la premissa que aquests valors i motius no són respectats a la pràctica. Parafrasejant a Montero i Font unes orientacions positives cap al input serien pròpies d'una cultura política participativa, mentre que les positives solament cap a l'output caracteritzarien aquelles cultures polítiques passives.²²

Per grups d'edat

Des del punt de vista de la franja d'edat de les persones enquestades, no s'observen unes pautes específiques en relació amb el grau d'acord amb l'enunciat *"els polítics tenen en compte el que pensa la gent"*. La comparativa de l'any 2007 amb la del 2014 mostra una gran estabilitat en els posicionaments. Així, només un de cada quatre individus veuen els partits polítics com un canal de defensa dels seus interessos. Per tant, l'eficàcia política externa destaca per ser molt baixa.

En canvi, si s'aprecien canvis significatius en l'anomenada eficàcia política interna al 2014. Els joves es mostren lleugerament més pessimistes amb la idea que la gent del carrer pot influir en el que fan els polítics, en contrast amb els adults i més grans de 65 anys que manifesten una major adhesió a aquesta frase. Tot i així, cal puntualitzar que gairebé la meitat dels individus independentment de quin segment d'edat pertanyin creuen que la gent del carrer pot influir en el que fan els polítics. Un element

²² Montero, José Ramon; Font, Joan (1991) "El voto dual en Cataluña: Lealtad y transferencia de votos en las elecciones autonómicas". *Revista de Estudios Políticos*, 73, pp. 110-111.

a destacar és que al llarg del 2014 aquesta percepció ha anat guanyant adhesions en tots els grups d'edat.

Per cohorts d'edat

En relació amb l'actitud cap als partits polítics com a canals per la defensa dels interessos no s'aprecien canvis significatius en les cohorts durant el període 2007 i 2014. Tanmateix cal destacar la generació nascuda entre 1934 i 1941 en què s'ha produït un increment en el grau d'acord en què els polítics tenen en compte el que pensa la gent.

Respecte a l'indicador que mesura la participació política, totes les cohorts han experimentat augments més o menys acusats entre el 2007 i el 2014. Amb tot convindria ressaltar les generacions nascudes entre 1934 i 1941 i 1966 i 1973 i que en el moment de fer l'enquesta tenien entre 73 i 80 anys i 41 i 48 anys respectivament on l'ascens ha estat més destacat

Per gènere segons nivell formatiu

La percepció dels polítics com a canals de participació democràtica està més estesa entre els universitaris, especialment, al 2014. Pel que fa al gènere, s'observa com les dones manifesten sistemàticament una menor competència política al marge de quin sigui el seu nivell formatiu. Des d'una perspectiva de llarga durada, si les dones no han experimentat canvis substancials en els seus posicionaments entre el 2007 i el 2014, en el cas dels homes convé ressaltar el retrocés amb l'eficàcia política externa dels individus amb estudis secundaris.

El convenciment que la gent del carrer pot influir en el que fan els polítics presenta una major adhesió entre els individus que tenen estudis superiors. En general, en tots els nivells formatius els homes presenten més competència política que les dones, tret del 2014 on s'observa una similitud en el posicionament d'homes i dones amb estudis superiors. Entre el 2007 i el 2014 tots els individus independentment de la seva preparació acadèmica i el seu gènere manifesten una major confiança en què la gent del carrer pot influir en el que fan els polítics.

A la llum dels resultats, tot apunta que si bé hi ha cada vegada més una major desafecció política, aquest descens és més de caire institucional. En aquest sentit, convé ressaltar el descens de l'interès per la política, la creixent insatisfacció amb el funcionament de la democràcia o el retrocés en la confiança amb la classe política catalana apreciat en els capítols anteriors en determinats segments d'edat, estudis o gènere. Tot i el predomini d'aquests sentiments, la implicació personal amb la política no només no ha patit cap davallada, sinó que fins i tot ha generat més adhesions. Cada vegada més els individus consideren que la gent del carrer pot influir en l'actuació dels polítics. Un sentiment que probablement caldria atribuir al període. El context de crisi econòmica i la presa de

mesures de contenció dels darrers anys han estat interpretades des d'alguns sectors com uns atacs als pilars de l'estat del benestar i han afavorit les mobilitzacions, com les del 15M, i la configuració de plataformes i associacions per combatre aquestes mesures.

Per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell formatiu

Des del punt de vista de l'eficàcia política externa, s'entreveu una menor competència política entre aquelles cohorts més joves. Pel que fa al gènere, les dones es mostren més en desacord amb la idea que els polítics tenen en compte el que pensa la gent.

Quant a la participació política, s'aprecia un augment destacat en gairebé totes les cohorts. És a dir en el decurs d'aquests set anys ha anat arrelant entre els individus, independentment de la seva formació, edat i gènere, la convicció que les actuacions dutes a terme per la gent poden influir en l'actuació dels polítics. Malgrat tot, cal precisar que els homes presenten una major eficàcia política interna que les dones. Únicament en la cohort nascuda entre 1990 i 1997 i que tenen estudis superiors es detecta un capgirament dels resultats. En aquest cas, les dones manifesten una major competència política.

6 Orientació ideològica

6.1 Presentació dels resultats

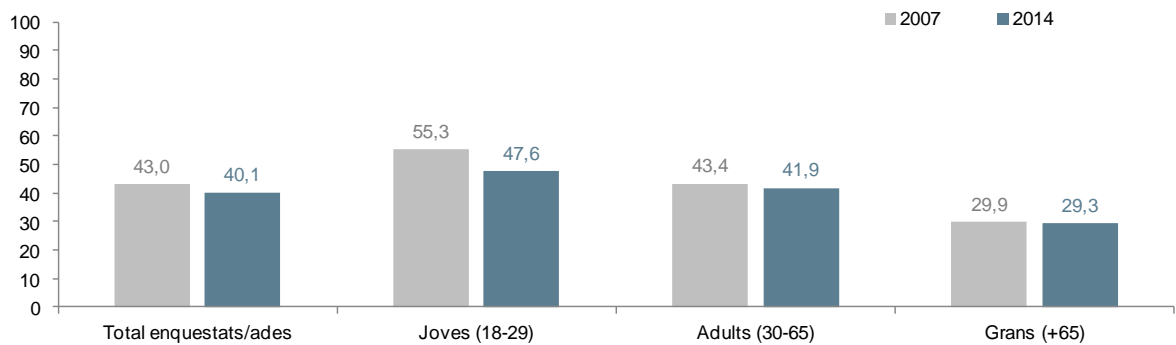
A Catalunya la ideologia política gravita sobre dos grans eixos, l'escala esquerra-dreta i la identitària. Partint d'aquesta premissa serà objecte d'estudi els possibles canvis, continuïtats o especificats de la població a l'hora de situar-se en enclavaments esquerrans i catalanistes.

Tal com s'ha fet en els capítols precedents, en primer lloc, es presentaran els resultats en forma de gràfics i taules estadístiques, per passar, en segon lloc, a comentar aquells elements més destacats.

6.1.1 Orientació ideològica al 2007 i 2014 per grups d'edat

Pregunta 25. Si vostè s'hagués de situar en una escala de l'1 al 10, on 1 és extrema esquerra i 10 és extrema dreta, en quin punt se situaria vostè? Em pot dir on s'ubicaria vostè en una escala de 0 a 10 on 0 significa extrema esquerra i 10 extrema dreta? (*)

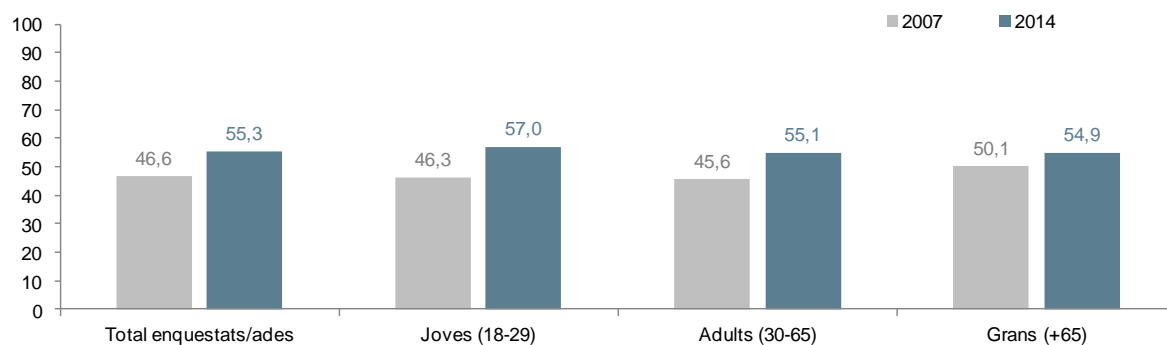
(Resposta simple; %, posicionament d'esquerra 1-4 al 2007 i 0-3 al 2014)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta C700. Amb quina de les següents frases se sent més identificat/ada: em sento només espanyol/a, més espanyol/a que català/ana, tan espanyol/a com català/ana, més català/ana que espanyol/a o només català/ana? (*)

(Resposta simple; %, només català/ana i més català/ana que espanyol/a)

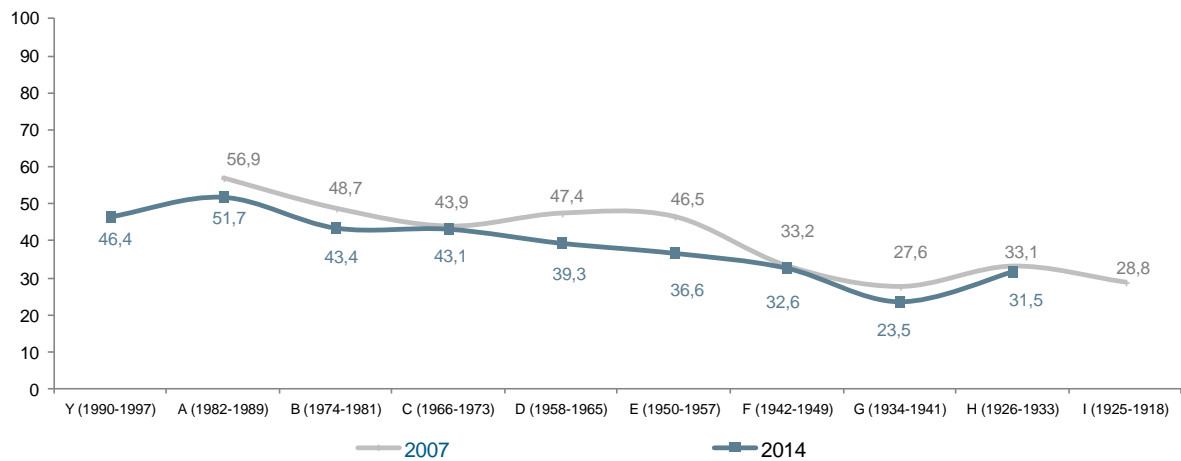

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

6.1.2 Orientació ideològica al 2007 i 2014 per cohorts d'edat

Pregunta 25. Si vostè s'hagués de situar en una escala de l'1 al 10, on 1 és extrema esquerra i 10 és extrema dreta, en quin punt se situaria vostè? Em pot dir on s'ubicaria vostè en una escala de 0 a 10 on 0 significa extrema esquerra i 10 extrema dreta? (*)

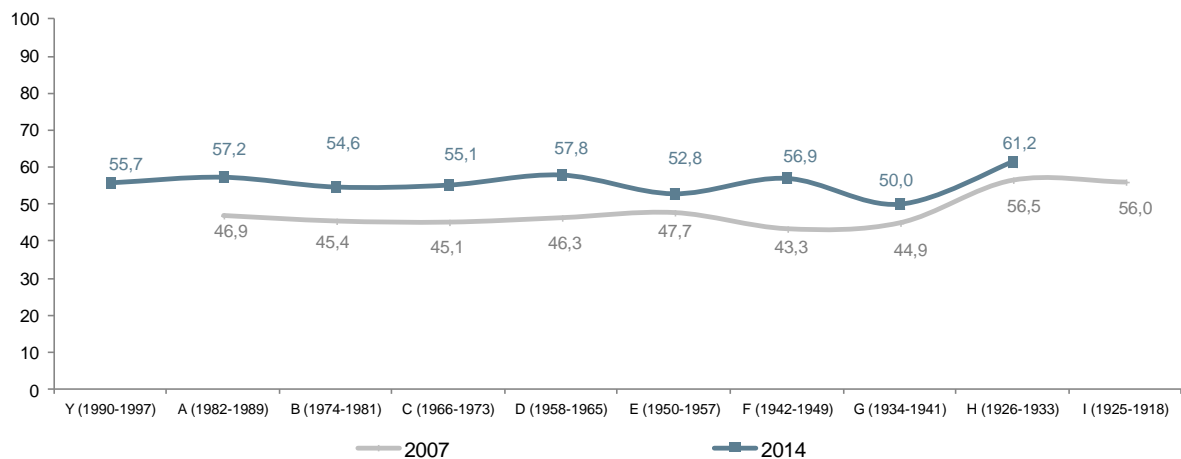
(Resposta simple; %, posicionament d'esquerra 1-4 al 2007 i 0-3 al 2014)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta C700. Amb quina de les següents frases se sent més identificat/ada: em sento només espanyol/a, més espanyol/a que català/ana, tan espanyol/a com català/ana, més català/ana que espanyol/a o només català/ana? (*)

(Resposta simple; %, només català/ana i més català/ana que espanyol/a)

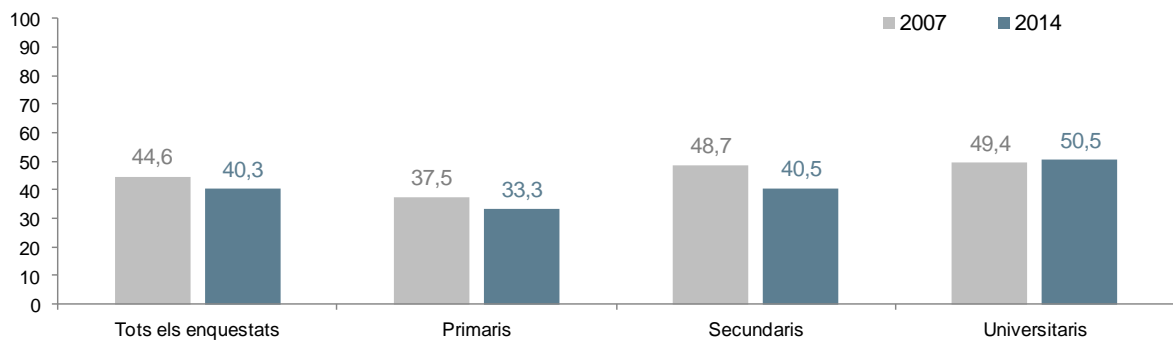
(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

6.1.3 Orientació ideològica d'homes i dones segons el nivell formatiu al 2007 i 2014

Pregunta 25. Si vostè s'hagués de situar en una escala de l'1 al 10, on 1 és extrema esquerra i 10 és extrema dreta, en quin punt se situaria vostè? Em pot dir on s'ubicaria vostè en una escala de 0 a 10 on 0 significa extrema esquerra i 10 extrema dreta? (*)

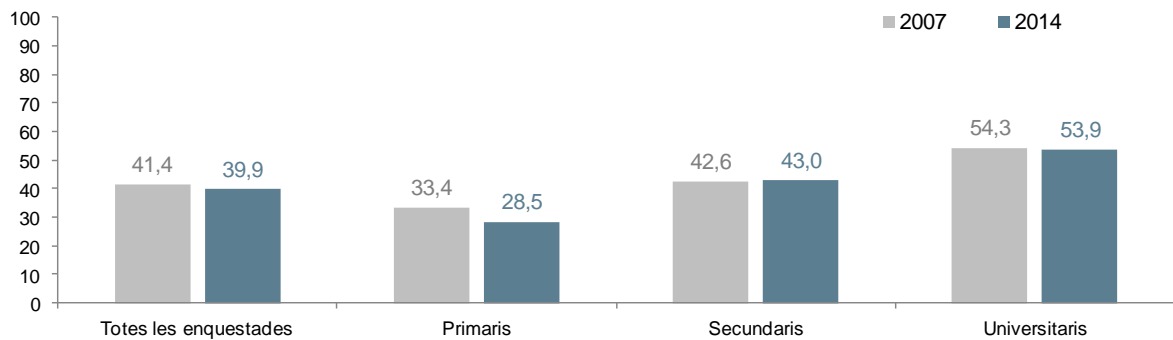
(Resposta simple; %, posicionament d'esquerra 1-4 al 2007 i 0-3 al 2014)

Homes

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Dones

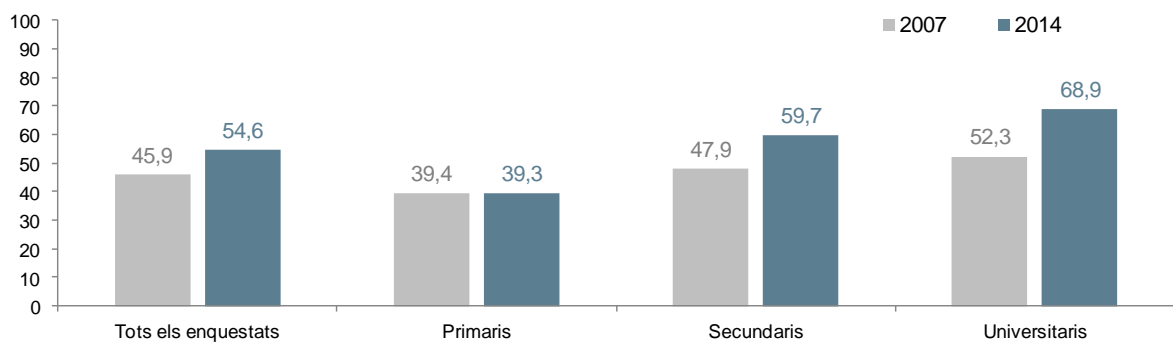

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta C700. Amb quina de les següents frases se sent més identificat/ada: em sento només espanyol/a, més espanyol/a que català/ana, tan espanyol/a com català/ana, més català/ana que espanyol/a o només català/ana? (*)

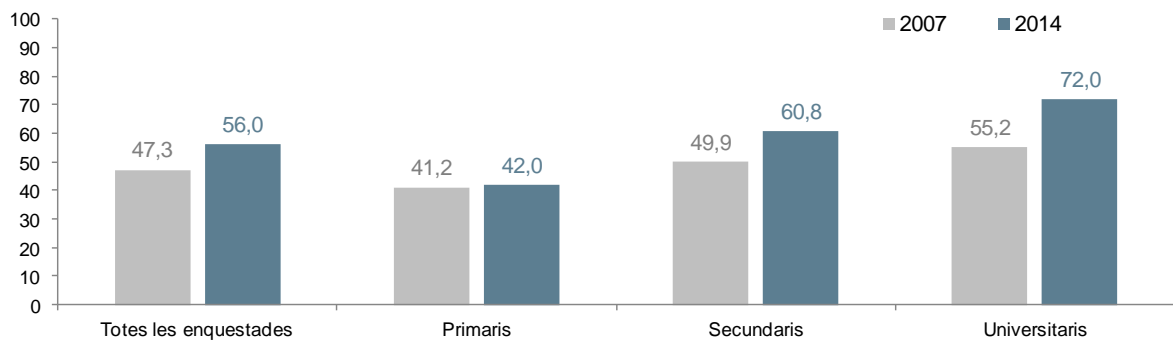
(Resposta simple; %, només català/ana i més català/ana que espanyol/a)

Homes

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Dones

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

6.1.4 Orientació ideològica per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell formatiu al 2007 i 2014

Pregunta 25. Si vostè s'hagués de situar en una escala de l'1 al 10, on 1 és extrema esquerra i 10 és extrema dreta, en quin punt se situaria vostè? Em pot dir on s'ubicaria vostè en una escala de 0 a 10 on 0 significa extrema esquerra i 10 extrema dreta? (*)

(Resposta simple; %, posicionament d'esquerra 1-4 al 2007 i 0-3 al 2014)

Taula 11. Autoubicació eix esquerra-dreta al 2007 i 2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

Cohort		Primaris		Secundaris		Universitaris	
Any de naixement	Agrupació cohorts	2007	2014	2007	2014	2007	2014
Homes							
1990-1997	Y		23,5		43,5		64,6
1974-1989	A i B	41,8	38,1	57,6	39,2	56,6	57,1
1958-1973	C i D	41,0	29,1	47,9	42,3	54,2	49,8
1934-1957	E, F i G	35,3	36,4	39,2	37,1	41,0	36,6
1918-1933	H i I	30,9	28,4	40,3	51,9	22,0	54,5
Total		37,5	33,3	48,7	40,5	49,4	50,5
Dones							
1990-1997	Y		41,0		53,4		47,3
1974-1989	A i B	32,2	28,5	50,5	41,7	62,7	64,5
1958-1973	C i D	36,3	30,6	40,4	46,2	55,4	51,9
1934-1957	E, F i G	31,8	26,6	37,5	31,3	42,1	35,9
1918-1933	H i I	35,0	28,6	29,5	25,0	25,3	0,0
Total		33,4	28,5	42,6	43,0	54,3	53,9

(*) Percentatge que se situa en posicionaments d'esquerra

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta C700. Amb quina de les següents frases se sent més identificat/ada: em sento només espanyol/a, més espanyol/a que català/ana, tan espanyol/a com català/ana, més català/ana que espanyol/a o només català/ana? (*)

(Resposta simple; %, només català/ana i més català/ana que espanyol/a)

Taula 12. Autoubicació eix identitari al 2007 i 2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

Cohort		Primaris		Secundaris		Universitaris	
Any de naixement	Agrupació cohorts	2007	2014	2007	2014	2007	2014
Homes							
1990-1997	Y		26,3		58,1		68,7
1974-1989	A i B	36,0	33,4	47,7	57,0	52,9	65,6
1958-1973	C i D	35,3	39,7	51,1	57,1	50,8	72,6
1934-1957	E, F i G	41,4	42,7	42,8	66,9	52,5	68,3
1918-1933	H i I	45,3	47,3	55,0	81,2	57,8	100,0
Total		39,4	39,3	47,9	59,7	52,3	68,9
Dones							
1990-1997	Y		41,7		62,8		61,0
1974-1989	A i B	22,6	28,5	42,6	52,2	57,9	74,6
1958-1973	C i D	31,5	29,7	49,6	63,8	55,9	79,6
1934-1957	E, F i G	41,4	47,8	58,1	67,1	48,9	55,5
1918-1933	H i I	62,2	61,3	60,7	50,0	56,0	100,0
Total		41,2	42,0	49,9	60,8	55,2	72,0

(*) Percentatge que sentir-se només català/ana o més català/ana que espanyol/a

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

6.2 Comentari dels resultats

De bell antuvi s'havia sostingut el principi segons el qual a mesura que els individus es feien grans adoptaven una orientació política més conservadora. Tanmateix, diversos estudis com el de Tormos consideren que tot i que des de 1984 fins al 2003 els joves han estat sempre més d'esquerreres, les evidències revelen que l'edat no és un element rellevant a l'hora d'explicar l'autoubicació ideològica. En aquest sentit, l'element clau seria la generació a la qual es pertany. D'aquesta manera, cada nova cohort es caracteritza per adoptar uns posicionaments més esquerrans que l'anterior, excepció d'aquelles cohorts que van viure amb més intensitat el procés de la Transició.²³

L'altre gran eix sobre el qual pivota la política catalana és l'identitari. En aquest cas i tenint present els esdeveniments polítics succeïts en els darrers temps a Catalunya resulta interessant escatir si s'han produït canvis en l'autoubicació en l'eix nacional. Només a títol informatiu cal fer memòria d'alguns dels successos més rellevants que s'han produït a Catalunya en els últims quatre anys. Entre aquests episodis cal destacar la manifestació "*Som una nació. Nosaltres decidim*" del 10 de juliol de 2010 en contra la resolució del recurs d'inconstitucionalitat efectuada pel Tribunal Constitucional sobre el text de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, la celebració entre el 2009 i el 2011 de diverses consultes sobre la independència de Catalunya amb uns resultats favorables al "Sí", la manifestació "*Catalunya, nou estat d'Europa*" que va tenir lloc a Barcelona amb motiu de la Diada Nacional de Catalunya l'any 2012 i, finalment, la "*Via catalana cap a la Independència*" organitzada per l'Assemblea Nacional Catalana l'Onze de setembre de 2014.

Per grups d'edat

L'estudi de l'autoubicació en l'eix esquerra-dreta evidencia com a mesura que els individus van fent anys, es tendeix cap a posicionaments més conservadors. Els joves sobresurten per situar-se més a l'esquerra que la franja adulta i, al seu torn, els adults són més progressistes que els majors de 65 anys.

Ara bé, la comparativa de cada segment d'edat permet apreciar com en el decurs d'aquests set anys la proporció de joves que es defineixen ideològicament d'esquerra ha patit un descens. Per contra, en la resta de franges d'edat no es detecten canvis significatius.

El sumatori d'aquells individus que manifesten sentir-se només catalans o més catalans que espanyols posa de relleu que si en el 2007 l'augment de l'edat afavoria un sentiment català més elevat, en el 2014 són els joves els que apleguen un percentatge més elevat de catalanisme. No obstant això, cal puntualitzar que les diferències percentuals entre cada franja d'edat no són massa

²³ Tormos, R (2005) *La influència de l'edat en el comportament electoral a Catalunya. Cicle vital o generació?* Barcelona: Observatori Català de la Joventut.

acusades. En canvi, un dels elements que crida més l'atenció és que, entre el 2007 i el 2014 on s'ha produït un augment més significatiu del sentiment identitari català, ha estat entre els joves i els adults que han experimentat ascensos de deu punts percentuals. Per contra, entre els majors de 65 anys el creixement ha estat més moderat. Tal vegada perquè en el cas d'aquest col·lectiu ja es partia d'un sentiment identitari força destacat al 2007.

Per tant, a priori semblaria que les mobilitzacions dels darrers anys haurien afavorit l'enfortiment del sentiment identitari dels individus menors de 65 anys. Caldrà veure com es tradueix aquest sentiment en els indicadors associats a les relacions entre Catalunya i Espanya.

Per cohorts d'edat

Pel que fa a les cohorts, es consigna com de manera progressiva les generacions més joves són cada vegada més progressistes. Malgrat aquesta tendència general, cal fer notar l'especificitat de la cohort nascuda entre 1926 i 1933 que sobresurt per ser més esquerrana tant al 2007 com al 2014. Continuant amb aquestes singularitats cal mencionar, també, el cas de les cohorts nascudes als anys 1950 i 1965 que també destaquen, al 2007, per ser més progressistes que les generacions immediatament més joves. Quelcom semblant succeeix en la cohort nascuda al període 1982-1989 respecte la de 1990-1997 al 2014.

En el decurs d'aquests set anys, totes les cohorts han esdevingut menys esquerranes. Tanmateix ha estat en aquelles generacions que al 2007 despuntaven per ser més progressistes, és a dir aquelles nascudes als anys 1950-1965, on el descens ha estat més acusat. Per contra, la cohort del 1926-1933 que despuntava per ser més progressista no ha patit canvis rellevants.

Respecte a l'eix identitari, les cohorts de més edat presenten un sentiment catalanista més intens. En general, totes les generacions han esdevingut més catalanistes en els últims set anys. Però en el marc d'aquest ascens, han estat les cohorts nascudes als anys 1966-1973, 1958-1965 i 1942-1949 les que han experimentat un increment més acusat.

Tot plegat fa pensar que aquests canvis de tendència en l'eix esquerra-dreta i en l'eix identitari obeirien a l'efecte del període. Probablement, el reforçament del sentiment catalanista en gairebé totes les generacions caldria atribuir-lo a l'efecte del clima polític viscut en els últims anys molt polaritzat amb el tema de les relacions entre Catalunya i Espanya. Tanmateix, crida l'atenció el fet que les cohorts hagin esdevingut, en general, menys progressistes tenint present el context de crisi econòmica dels últims anys.

Per gènere segons nivell formatiu

Des del punt de vista dels estudis, els individus amb més formació acadèmica es caracteritzen per ser més progressistes. Quant al gènere, malgrat que les dones tendeixen a ser més conservadores, aquesta pauta tendeix a esvair-se en els nivells formatius més elevats fins al punt que dins del col·lectiu d'universitaris les dones ja són més esquerranes que els homes.

En aquest context de descens dels posicionaments d'esquerra ja mencionat, s'observa com aquest canvi de tendència es dona entre les dones amb estudis primaris i els homes amb estudis primaris i secundaris. En el cas dels universitaris no es produeixen canvis rellevants.

En relació amb l'eix identitari es corrobora la influència dels estudis. De tal manera que a mesura que es disposa de més preparació el sentiment catalanista augmenta tant en els homes com en les dones. Respecte al gènere, tot i ser les diferències molt petites s'entreveu que les dones se senten més catalanes que els homes.

Finalment, l'estudi dels canvis en el sentiment de pertinença d'homes i dones segons el nivell formatiu revela que aquest ascens del sentiment només català o més català que espanyol s'ha produït entre els homes i dones amb estudis universitaris i secundaris.

Per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell formatiu

L'estudi de la variable eix esquerra-dreta per cohorts d'edat controlant sexe i nivell formatiu evidencia que independentment del gènere i del nivell formatiu al 2007 cada nova cohort tendia a ser més progressista que la que l'havia precedit. Entre el 2007 i el 2014 la majoria de les cohorts han esdevingut menys esquerranes essent més acusat el canvi entre aquelles que disposen d'estudis primaris i secundaris. Pel que fa a les dones, s'observa, en la cohort més jove (1990-1997), un capgirament de la pauta que fins aleshores havia imperat. Tradicionalment, les dones tendien a ser més conservadores que els homes. En el cas de les cohorts més joves del 2014, les dones amb estudis primaris i universitaris sobresurten per ser més esquerranes que els homes.

Tot i que amb oscil·lacions, es confirma que les cohorts de més edat sobresurten per ser més catalanistes que les més joves. La comparativa dels resultats entre el 2007 i el 2014 permet apreciar que en la majoria de les cohorts s'ha produït un augment del sentiment identitari català. Amb tot, aquest ascens ha estat més intens entre les cohorts amb estudis universitaris i secundaris, essent menys rellevant entre aquells individus que disposen d'estudis primaris no finalitzats o finalitzats.

7 Relacions Catalunya i Espanya

7.1 Presentació dels resultats

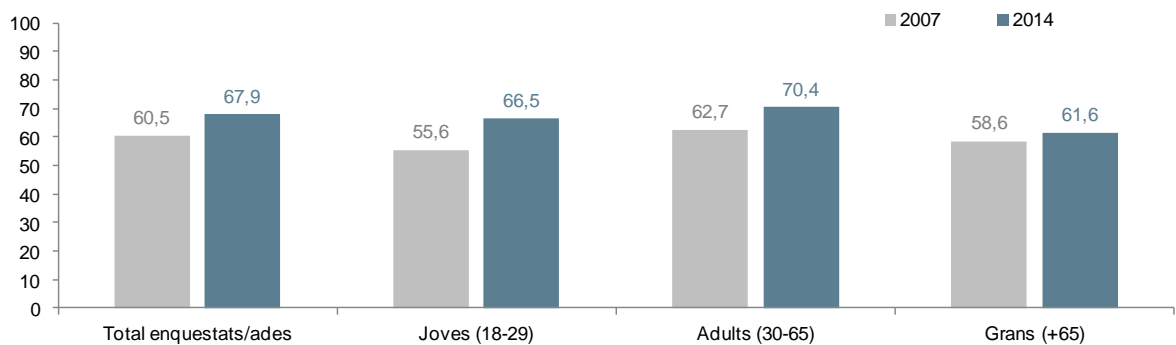
En el capítol anterior s'ha pogut apreciar fins a quin punt el context polític dels últims anys ha propiciat un augment del sentiment identitari català. Per tant, cal plantejar-se si les reivindicacions de millora de l'encaix de Catalunya amb Espanya i les demandes d'una consulta per tal que el poble català pugui manifestar si desitja erigir-se en un estat propi han afectat en aquells indicadors que avaluen el grau d'autonomia assolit per Catalunya i el model d'estat preferit.

A continuació, en primer lloc, es presentaran els resultats en forma de gràfics i taules estadístiques, per passar, en segon lloc, a comentar aquells elements més destacats.

7.1.1 Relacions Catalunya i Espanya al 2007 i 2014 per grups d'edat

Pregunta 29. Pel que fa a les relacions entre Catalunya i Espanya, creu que Catalunya ha assolit...? (*)

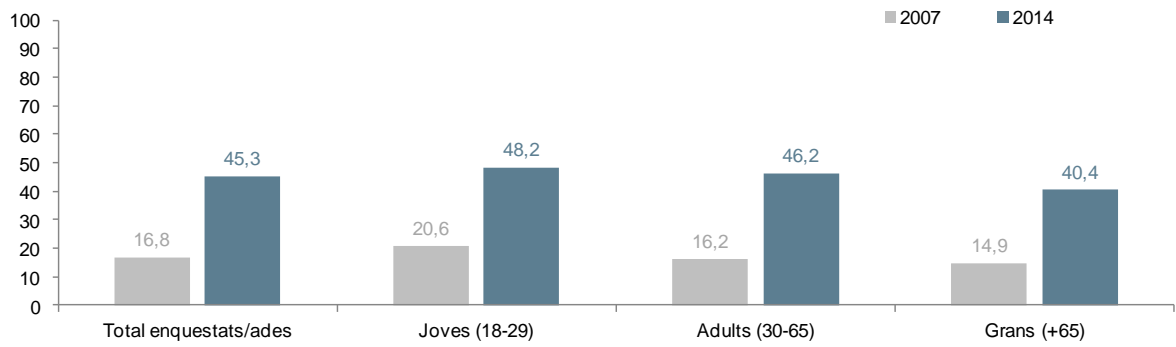
(Resposta simple; %, un nivell insuficient d'autonomia)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 30. En tot cas, com creu que hauria de ser aquesta relació? Creu que Catalunya hauria de ser (*)

(Resposta simple; %, un estat independent)

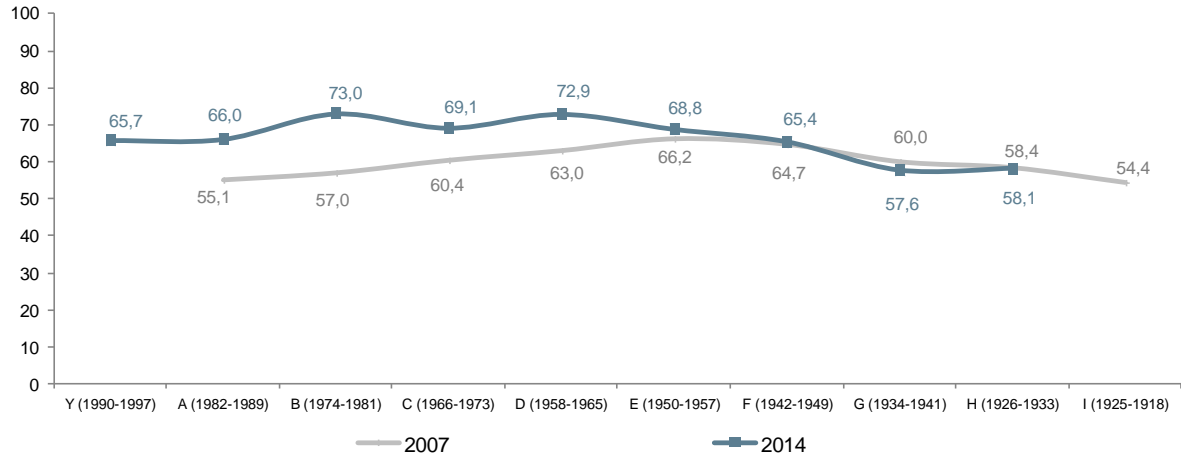

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

7.1.2 Relacions Catalunya i Espanya al 2007 i 2014 per cohorts d'edat

Pregunta 29. Pel que fa a les relacions entre Catalunya i Espanya, creu que Catalunya ha assolit...? (*)

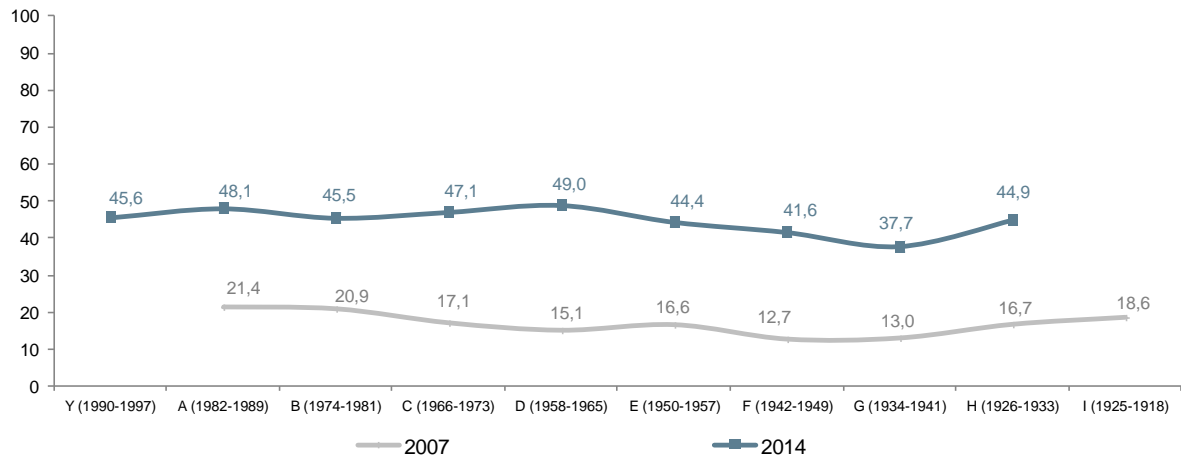
(Resposta simple; %, un nivell insuficient d'autonomia)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 30. En tot cas, com creu que hauria de ser aquesta relació? Creu que Catalunya hauria de ser (*)

(Resposta simple; %, un estat independent)

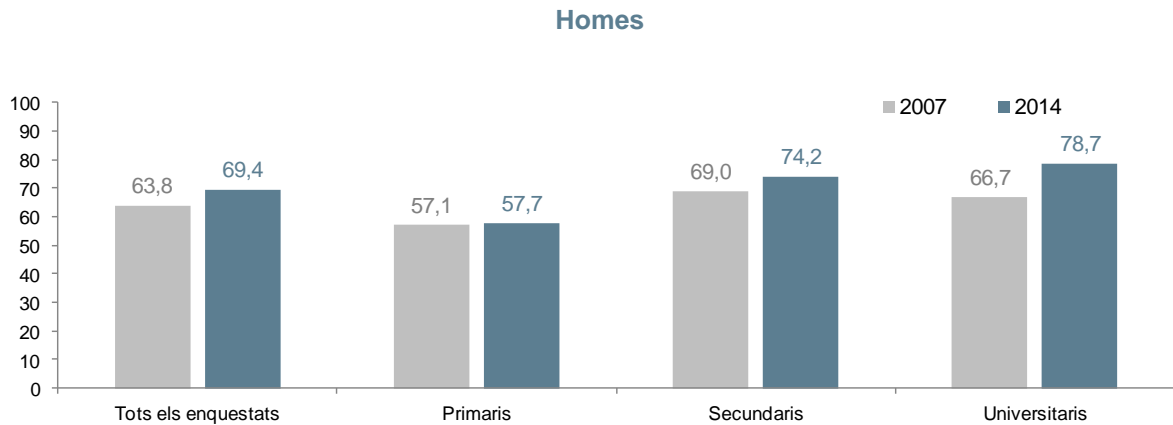

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

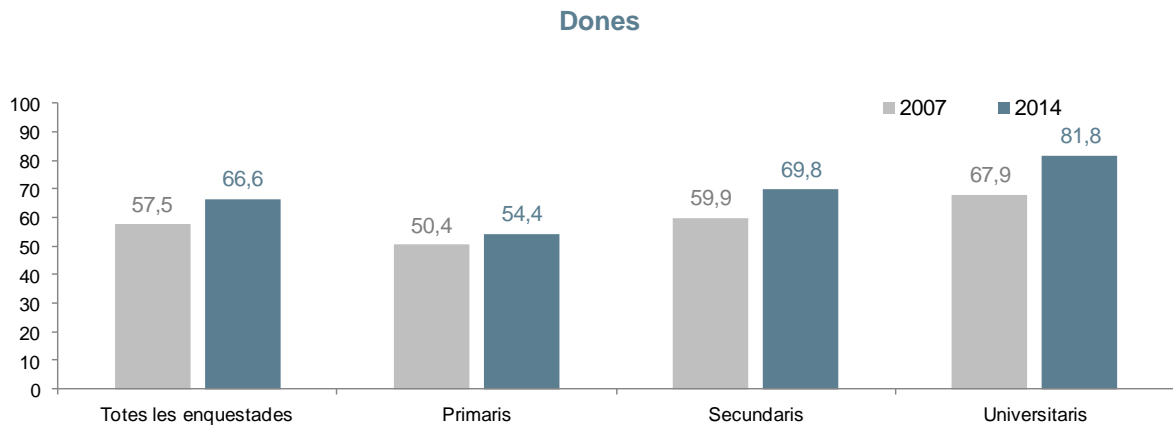
7.1.3 Relacions Catalunya i Espanya d'homes i dones segons el nivell formatiu al 2007 i 2014

Pregunta 29. Pel que fa a les relacions entre Catalunya i Espanya, creu que Catalunya ha assolit...? (*)

(Resposta simple; %, un nivell insuficient d'autonomia)

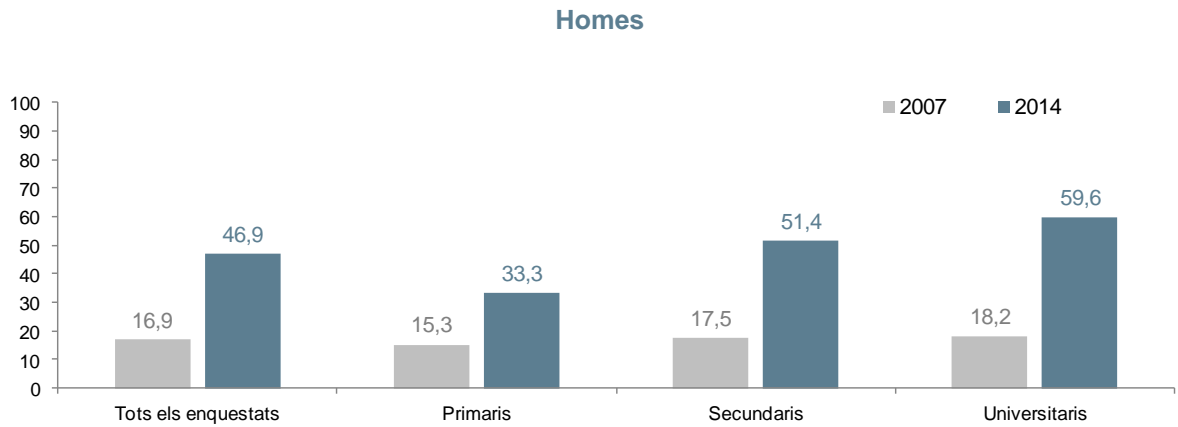
(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

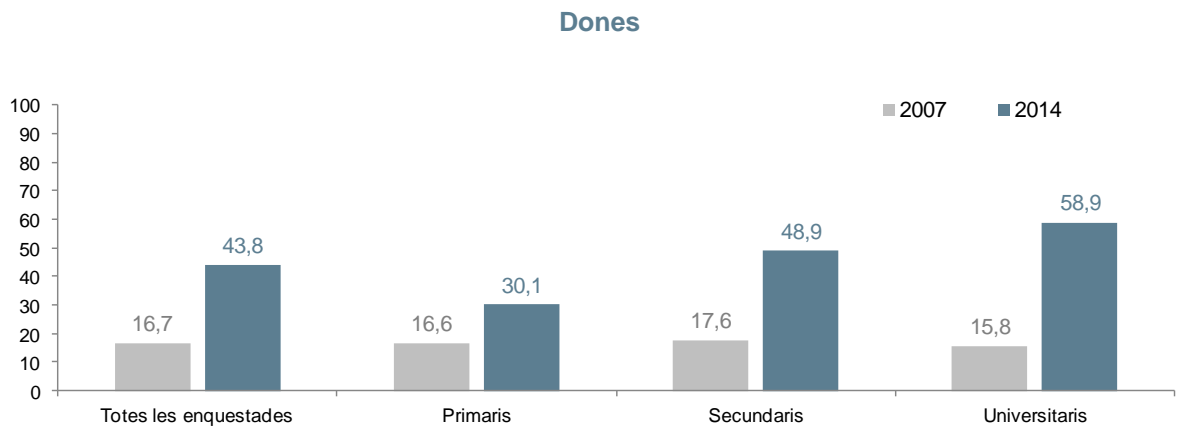
(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 30. En tot cas, com creu que hauria de ser aquesta relació? Creu que Catalunya hauria de ser (*)

(Resposta simple; %, un estat independent)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

7.1.4 Relacions Catalunya i Espanya per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell formatiu al 2007 i 2014

Pregunta 29. Pel que fa a les relacions entre Catalunya i Espanya, creu que Catalunya ha assolit...? (*)

(Resposta simple; %, un nivell insuficient d'autonomia)

Taula 13. Valoració grau d'autonomia al 2007 i 2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

Cohort		Primaris		Secundaris		Universitaris	
Any de naixement	Agrupació cohorts	2007	2014	2007	2014	2007	2014
Homes							
1990-1997	Y		58,2		66,6		74,9
1974-1989	A i B	44,3	57,4	62,2	71,1	63,1	76,6
1958-1973	C i D	56,7	60,1	74,7	73,6	69,4	82,5
1934-1957	E, F i G	63,8	57,3	70,1	83,4	67,2	78,2
1918-1933	H i I	55,4	47,4	71,5	100,0	66,4	100,0
Total		57,1	57,7	69,0	74,2	66,7	78,7
Dones							
1990-1997	Y		58,1		61,5		81,0
1974-1989	A i B	34,7	51,5	50,4	65,6	65,9	84,3
1958-1973	C i D	38,7	51,8	61,6	74,3	68,6	85,5
1934-1957	E, F i G	57,3	57,0	70,1	74,4	69,6	68,7
1918-1933	H i I	52,7	47,3	60,4	75,0	75,3	100,0
Total		50,4	54,4	59,9	69,8	67,9	81,8

(*) Percentatge que considera que el nivell d'autonomia assolit és insuficient

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Pregunta 30. En tot cas, com creu que hauria de ser aquesta relació? Creu que Catalunya hauria de ser (*)

(Resposta simple; %, un estat independent)

Taula 14. Preferència model de país al 2007 i 2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

Cohort		Primaris		Secundaris		Universitaris	
Any de naixement	Agrupació cohorts	2007	2014	2007	2014	2007	2014
Homes							
1990-1997	Y		33,0		54,5		49,4
1974-1989	A i B	25,3	29,2	20,4	48,4	22,5	58,8
1958-1973	C i D	12,8	34,8	19,0	50,7	17,8	65,0
1934-1957	E, F i G	12,6	33,0	12,0	54,5	16,3	58,6
1918-1933	H i I	14,1	40,4	16,0	66,5	7,1	63,6
Total		15,3	33,3	17,5	51,4	18,2	59,6
Dones							
1990-1997	Y		18,7		45,5		55,2
1974-1989	A i B	20,9	25,5	20,0	40,6	19,9	59,9
1958-1973	C i D	14,3	23,4	15,4	53,6	16,8	64,0
1934-1957	E, F i G	15,4	33,9	17,1	53,8	7,1	49,5
1918-1933	H i I	21,1	38,3	19,4	75,0	13,6	13,3
Total		16,6	30,1	17,6	48,9	15,8	58,9

(*) Percentatge que respon estat independent

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

7.2 Comentari dels resultats

El propòsit d'aquest capítol rau en analitzar els canvis en l'evolució de la percepció del grau d'autonomia assolit per Catalunya i el model territorial desitjat. Tanmateix, no es tracta d'aprofundir en les causes explicatives dels posicionaments a favor o en contra de que Catalunya esdevingui un estat propi o del convenciment o no que el nivell d'autonomia assolit és insuficient. L'objectiu és determinar la naturalesa interna del canvi. Es a dir fixar quin paper exerceix l'edat, el període o la cohort en les possibles transformacions que es puguin detectar.

Per grups d'edat

Per segments d'edat, els adults sobresurten per considerar que el grau d'autonomia assolit per Catalunya és insuficient. Per contra, si al 2007 els joves eren el col·lectiu que despuntava en sentit contrari, al 2014 ho són els majors de 65 anys. En el transcurs d'aquests set anys ha arrelat, dins totes les franges d'edat, l'opinió que Catalunya disposa d'un nivell insuficient d'autonomia, tot i que amb més intensitat en la franja compresa entre els 19 i 29 anys. A més edat disminueix percentualment aquesta impressió.

Respecte al model territorial, tant al 2007 com al 2014 els joves sobresurten per ser el col·lectiu més favorable a l'opció de l'estat independent i els majors de 65 anys els més retractors. Malgrat tot, entre el 2007 i el 2014 aquesta opció territorial ha guanyat adeptes en tots els grups d'edats i els increments han estat de més del 25%. Aquesta progressió s'hauria de posar en relació amb l'enfortiment del sentiment identitari descrit en l'apartat anterior. Tot plegat seria una conseqüència directe de tot el glossari d'esdeveniments polítics que s'han anat succeint en els darrers temps i que han afavorit la configuració i l'arrelament d'aquest plantejament.

Per cohorts d'edat

Des del punt de vista de les cohorts, en ambdues onades s'observa que fins a la cohort nascuda entre 1950 i 1957 al 2007 i la cohort nascuda al 1958 i 1965 al 2014 la tendència és a considerar que el grau d'autonomia assolit és insuficient a mesura que les generacions són de més edat. Però, a partir de les cohorts mencionades es produeix un punt d'inflexió i la tendència és a decaure aquesta opció de resposta en cada generació de més edat. La confrontació dels resultats del 2007 amb els del 2014 evidencia que aquesta percepció ha arrelat, especialment, en aquelles cohorts de menys de 57 anys.

Al 2007 era en les cohorts més joves on es donava un major suport a l'estat independent com a model territorial preferit. Al llarg d'aquests set anys tota la sèrie d'esdeveniments que s'han anat succeint han deixat la seva empremta i han afavorit que en totes les cohorts aquest model territorial hagi experimentat guanys destacables. En el marc d'aquests increments, cal fer esment a la

generació nascuda entre 1958 i 1965 que és on s'ha produït un ascens més important de més de 30 punts.

Per gènere segons nivell formatiu

Quant als estudis, s'observa com independentment del gènere a mesura que es disposa d'un major nivell formatiu la idea que el grau d'autonomia assolit és insuficient va en augment. Tot i que homes i dones experimenten guanys destacats entre el 2007 i el 2014, és entre les dones on aquesta opinió ha patit un ascens més destacat. Aquest fet s'explicaria perquè es partia d'uns nivells més baixos. Per tant, al llarg d'aquests set anys s'ha anat produint una homogeneïtzació de les pautes de comportament entre homes i dones amb estudis primaris i secundaris. En el cas dels estudis superiors, cal puntualitzar que, al 2007, no hi havia diferències significatives en funció del gènere.

En relació amb l'adhesió a l'estat propi, es confirma de nou el paper dels estudis. A mesura que es disposa de més preparació acadèmica, el suport a l'estat independent va en augment. En aquest ítem, no s'aprecien diferències significatives en funció del gènere. En ambdós casos si al 2007 aquesta opció territorial era recolzada de forma molt minoritària, al 2014 ha experimentat uns guanys destacats entre tots els nivells formatius. Tanmateix el creixement ha anat en augment conforme es disposava de més estudis.

Per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell formatiu

L'estudi de la variable grau d'autonomia per cohorts d'edat controlant sexe i nivell formatiu evidencia que entre el 2007 i el 2014 aquesta percepció ha anat en augment entre totes les cohorts, tret d'aquelles que disposen d'estudis primaris. Respecte al gènere, en el decurs d'aquests set anys les diferències s'han anat escurçant, ja que les dones no eren tant crítiques. Cal esmentar el rol dels estudis, ja que entre els universitaris les diferències són molt reduïdes fins al punt que al 2014 s'aprecia un capgirament de la inclinació apreciada. En aquest cas, les dones superen als homes pràcticament en totes les cohorts en el sentit de considerar que el nivell d'autonomia assolit és insuficient.

La confrontació entre el 2007 i el 2014 revela que en totes les generacions l'estat independent ha guanyat punts com a model territorial preferit i aquest ascens ha anat en augment a mesura que les cohorts són de més edat, ja que es partia d'uns nivells més baixos. Des de la perspectiva del gènere, en les cohorts més joves amb estudis primaris i secundaris els homes són més favorables a l'estat independent. Per contra, al 2014 en la generació més jove que disposa d'estudis universitaris les dones predominen als homes.

8. Participació electoral

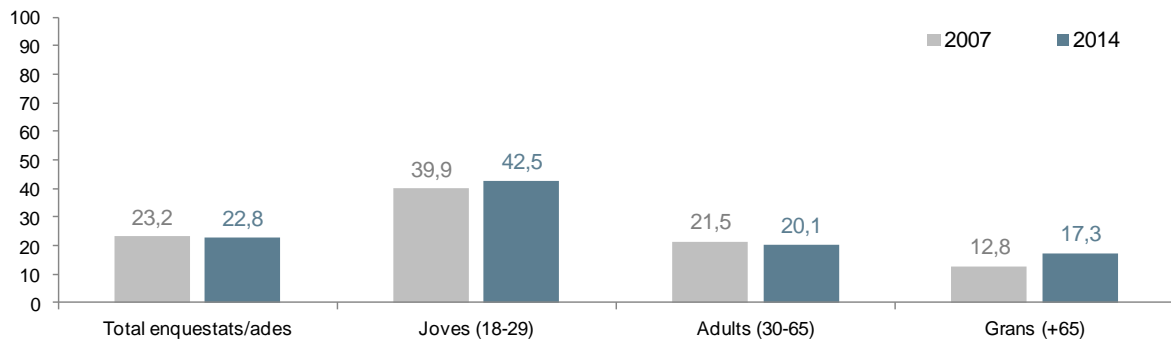
Si en els anteriors capítols s'ha aprofundit en tot un conjunt d'indicadors que palesaven el grau de d'informació i competència política, així com la satisfacció amb el sistema polític preponderant, la confiança amb els polítics i l'orientació ideològica entre altres elements, en aquest cas s'aprofundirà en la participació política. Es tracta de mesurar si s'aprecien diferències significatives a l'hora de participar o no en uns comicis des del punt de vista de l'edat, la cohort o el període.

Tal com s'ha anat fent, en primer lloc, es presentaran els resultats en forma de gràfics i taules estadístiques, per passar, en segon lloc, a comentar aquells elements més destacats.

8.1 1 Participació electoral al 2007 i 2014 per grups d'edat

Pregunta 38. I em podria dir a quin partit o coalició va votar en les darreres eleccions al parlament de Catalunya. (*)

(Resposta simple; %, no va votar; n=totes les persones enquestades)

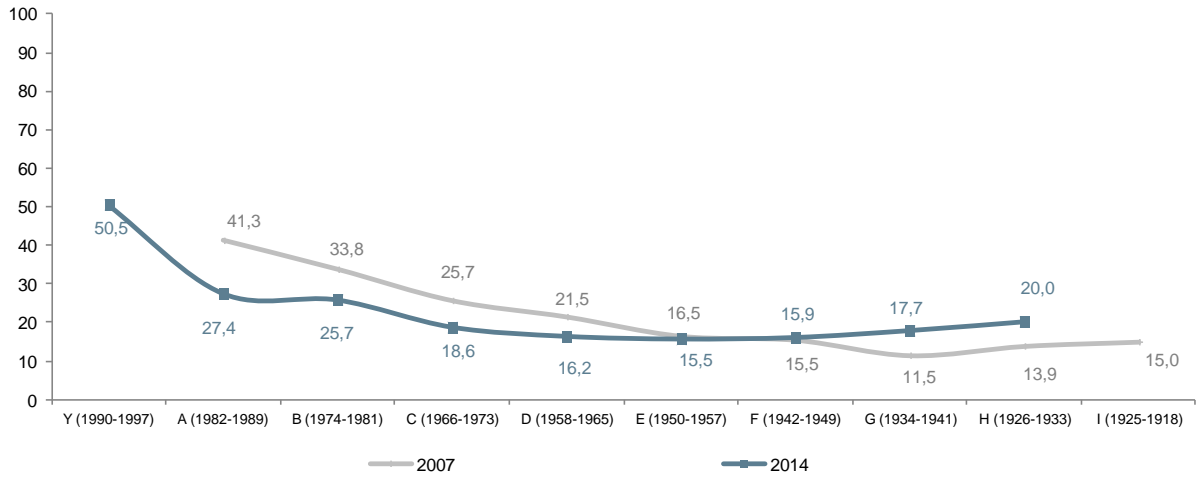

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

8.1.2 Participació electoral al 2007 i 2014 per cohorts d'edat

Pregunta 38. I em podria dir a quin partit o coalició va votar en les darreres eleccions al parlament de Catalunya. (*)

(Resposta simple; %, no va votar; n=totes les persones enquestades)

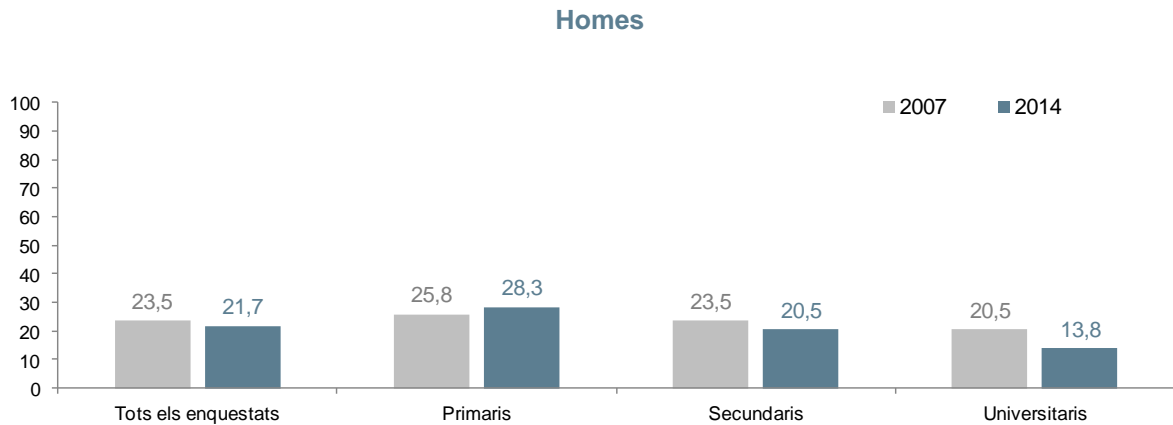

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

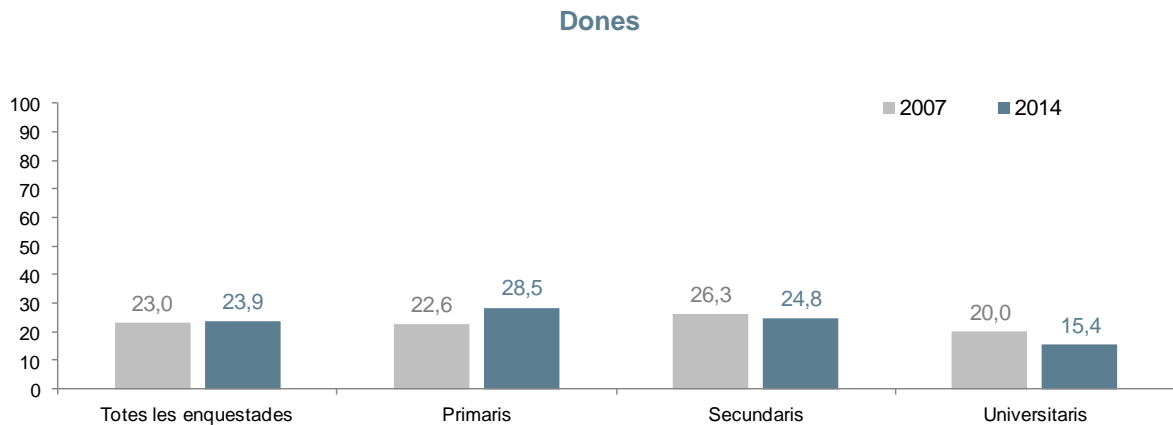
8.1.3 Participació electoral d'homes i dones segons el nivell formatiu al 2007 i 2014

Pregunta 38. I em podria dir a quin partit o coalició va votar en les darreres eleccions al parlament de Catalunya. (*)

(Resposta simple; %, no va votar; n=totes les persones enquestades)

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

8.1.4 Participació electoral per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell formatiu al 2007 i 2014

Pregunta 38. I em podria dir a quin partit o coalició va votar en les darreres eleccions al parlament de Catalunya. (*)

(Resposta simple; %, no va votar)

Taula 15. Record de vot a al 2007 i 2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

Cohort		Primaris		Secundaris		Universitaris	
Any de naixement	Agrupació cohorts	2007	2014	2007	2014	2007	2014
Homes							
1990-1997	Y		67,5		42,6		16,2
1974-1989	A i B	56,0	42,9	39,0	20,0	26,2	17,8
1958-1973	C i D	28,8	25,5	17,3	17,7	23,1	13,1
1934-1957	E, F i G	14,3	19,8	12,8	10,3	12,8	7,9
1918-1933	H i I	13,0	7,6	13,4	14,7	14,8	9,1
Total		25,8	28,3	23,5	20,5	20,5	13,8
Dones							
1990-1997	Y		82,0		61,4		27,6
1974-1989	A i B	56,3	42,6	38,3	32,8	25,8	17,5
1958-1973	C i D	32,5	30,1	24,1	8,9	15,9	10,7
1934-1957	E, F i G	15,5	19,9	15,0	11,0	16,2	13,9
1918-1933	H i I	14,1	29,6	17,7	25,0	15,9	0,0
Total		22,6	28,5	26,3	24,8	20,0	15,4

(*) Percentatge que declara no va votar

(*) Font: Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

8.2 Comentari dels resultats

Tal com indica Lijphart la participació a les eleccions és un acurat indicador de la qualitat democràtica per dues grans raons. En primer lloc, mostra fins a quin punt els ciutadans estan interessats a ser representats per la classe política. I en segon lloc, la participació electoral està molt associada a l'estatus socioeconòmic. Per tant, un elevat nombre de votants pressuposa una participació més igualada. La motivació per anar a votar reflecteix l'expectativa política de l'elecció. El grau de competitivitat dels principals partits o les expectatives d'un canvi de govern poden afavorir una mobilització electoral més alta, en bona part com a conseqüència del fet que en aquestes circumstàncies els partits emprenen campanyes electorals més actives que, al seu torn, es caracteritzen per tenir un seguiment més exhaustiu per part dels mitjans de comunicació.²⁴

En el decurs d'aquest darrer capítol es focalitzarà l'estudi en el grau de participació electoral a partir de la pregunta del record de vot a les eleccions al Parlament de Catalunya 2012. A títol merament informatiu, cal destacar que en contrast amb els comicis del 2010 la participació va ser nou punts superior i es va situar al voltant del 68%.²⁵

Tradicionalment, quan es pregunta pel comportament electoral, el nivell de participació acostuma a estar sobrerrepresentat. Les persones enquestades o bé perquè no ho recorden o bé per una qüestió de desitjabilitat social tendeixen a amagar que no van votar. Tanmateix, en el decurs dels anys aquesta opció de resposta ha deixat d'estar estigmatitzada. Per tant, pot resultar interessant aprofundir en els trets distintius d'aquell col·lectiu que manifesta obertament que no va anar a votar. Finalment, interessar esbrinar si s'observen diferències significatives en funció de l'edat, les cohorts i el període.

Per grups d'edat

Per segments d'edat, es confirma que a més edat major participació política. Per contra, la no participació es dona més entre el col·lectiu dels joves en què gairebé quatre de cada deu declaren no haver anat a votar en els darrers comicis. Amb tot, cal puntualitzar que probablement aquest sobredimensionament caldria atribuir-lo al fet que una part dels seus membres no hi van poder participar per ser menors d'edat.

Des d'una perspectiva de llarga durada s'observa que malgrat el desencís polític, el descontentament amb el sistema polític i amb els polítics, no es consigna un augment significatiu de la no participació. De fet, aquesta tendència s'hauria de relacionar amb aquells indicadors que denotaven una major competència política. Tot i que el principi segons el qual els polítics tenen compte el que pensa la

²⁴ Anduiza Perea, Eva (2008) *Informe sobre l'estat de la democràcia a Catalunya 2007*, p.171.

²⁵ http://www.gencat.cat/governacio/resultats-parlament2012/09AU/DAU09999CM_L2.htm [consulta: 21 d'agost de 2015]

gent era molt qüestionat, els individus confiaven més en les accions dutes a terme per la pròpia ciutadania a l'hora de poder canviar el rumb de l'actuació política. En els diferents trams d'edat no es detecten canvis significatius entre el 2007 i el 2014. En tot cas caldria esmentar la casuística dels majors de 65 anys. En aquest col·lectiu es detecta un augment dels que manifesten no haver anat a votar.

Per cohorts d'edat

Pel que fa a les cohorts, es confirma que a més edat més participació electoral. Cada nova cohort es caracteritza per ser menys participativa que la que l'ha precedit. Entre el 2007 i el 2014 els canvis més significatius es produeixen entre les cohorts més joves on el nivell de participació ha crescut més. En canvi, en la cohort nascuda entre 1926-1933 el grau de no participació s'ha incrementat, fet que es podria atribuir a un tema de cicle de vida. A causa de la seva avançada edat, tenen més de 80 anys, s'anirien desconnectant d'aquests afers al marge que també és possible que per qüestions de salut i logístiques no es poguessin desplaçar al col·legi electoral per dipositar el seu vot.

Per gènere segons nivell formatiu

Quant als estudis, es corrobora que conforme es disposa de més formació acadèmica, la participació electoral augmenta. Entre el 2007 i el 2014 es detecta un augment de la participació electoral, tret dels homes i les dones amb estudis primaris finalitzats o sense concloure en què s'ha incrementat la no participació. Cal fer esment al col·lectiu d'universitaris en què el nivell de participació ha augmentat significativament. Des del punt de vista del gènere no es detecten diferències remarcables entre homes i dones.

Per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell formatiu

L'estudi de la variable participació electoral per cohorts d'edat controlant sexe i nivell formatiu posa de relleu que cada nova cohort tendeix a ser menys participativa en les eleccions i la influència que exerceix la variable estudis. Dins de cada cohort independentment del gènere a mesura que es disposa d'un major nivell formatiu la participació electoral augmenta.

Des d'una perspectiva de llarga durada, entre el 2007 i el 2014, el nivell de participació electoral ha augmentat en aquelles cohorts més joves. Quant al gènere, es detecta al 2014 com independentment del nivell formatiu les cohorts més joves de les dones tendeixen a ser menys participatives. Quelcom semblant succeeix en el cas de les generacions de més edat en què les dones predominen als homes en estudis primaris finalitzats o sense concloure i secundaris.

Conclusions

Així doncs, arribats a aquest punt i davant tota la munió de dades subministrades es planteja la necessitat de fer un exercici de síntesi per ressaltar aquells trets més distintius. En el decurs d'aquest Apunt de treball, s'ha intentat determinar el paper de l'edat, la cohort i el període sobre tot un conglomerat d'indicadors (informació i competència política, satisfacció amb el funcionament de la democràcia i la classe política, actituds cap als partits polítics, orientació ideològica, relacions Catalunya i Espanya i participació electoral) que conformen la cultura política catalana en dos moments en el temps, el 2007 i el 2014. Per tal de facilitar la lectura en l'annex del treball s'ha aplegat un conjunt de quadres que de forma visual permeten copsar el valor del canvi.

Des del punt de vista de l'edat, l'anàlisi de tota aquesta sèrie de variables ha permès apreciar un conjunt de transformacions. En la major part dels casos aquestes alteracions no eren privatives d'un segment d'edat determinat, sinó que afectaven al conjunt dels individus. Per exemple, a tenor dels resultats obtinguts en aquests últims set anys la societat catalana ha utilitzat més profusament internet per informar-se dels temes polítics, ha adquirit més eficàcia política interna i el sentiment identitari catalanista s'ha accentuat. En conseqüència, totes aquelles variables vinculades a les relacions Catalunya i Espanya, també, han experimentat canvis significatius. S'ha reforçat la percepció que el nivell d'autonomia assolit per Catalunya és insuficient i l'opció estat independent ha crescut de manera significativa com a model territorial preferit. Tanmateix, aquesta mateixa societat ha accentuat, també, la seva desconfiança amb la classe política i el seu disgust envers el funcionament de la democràcia. En altres casos, les modificacions han quedat circumscrites en una determinada franja d'edat. Així, joves i ancians han perdut interès per la política. El segment d'edat de menys de 25 anys ha esdevingut menys progressista i en el cas de la tercera edat ha augmentat la no participació electoral.

Malgrat aquests canvis, hi ha determinades pautes de comportament associades a l'edat que han quedat corroborades. Així, per un tema de cicle de vida els adults presenten un major interès per la política i una major competència política. Els majors de 65 anys tendeixen cap a posicionaments ideològics més conservadors. Malgrat el seu desinterès pels afers polítics, aquest col·lectiu aprova més a la classe política, el seu descontentament amb la democràcia no és tan acusat i manifesta una major predisposició a participar en les eleccions al Parlament de Catalunya. Probablement a causa del seu tarannà més conservador, l'opció independentista no suscita tantes adhesions com succeeix en el cas dels adults i els joves.

Pel que fa a les cohorts, s'observa, també, un conjunt de singularitats. Per exemple, quant a l'ús d'internet per informar-se dels temes polítics s'aprecia com cada nova generació en fa un major ús i entre el 2007 i el 2014 la majoria de les cohorts han experimentat un ascens destacat. Ara bé, ha estat, precisament, en aquelles generacions més joves on l'augment ha esdevingut més important.

Quelcom semblant es detecta en l'ítem que valora el grau de desacord amb la frase "de vegades la política sembla tan complicada que es fa difícil entendre el que està passat". Cada generació manifesta una major eficàcia política interna en relació amb la que l'ha precedit. Tot i així, en el decurs d'aquest set anys la majoria de les cohorts han guanyat en competència política.

En canvi, un altre indicador que mesura el grau d'eficàcia política interna manifesta una pauta diferent. Encara que en els darrers set anys la majoria de les cohorts han adquirit més eficàcia política interna, es detecta com les generacions més joves i de més edat sobresurten per ser menys competents. Respecte a la participació electoral es confirma que a més edat més participació electoral. De fet, cada nova cohort es caracteritza per ser menys participativa que la que l'ha precedit. Tot i així en el decurs d'aquests set anys ha augmentat la participació electoral entre aquelles cohorts més joves i adultes.

Si des d'una perspectiva de llarga durada tot el glossari d'indicadors ressenyats fins ara revelen que en els darrers temps la societat catalana ha guanyat amb competència política i participació electoral, l'anàlisi d'aquells ítems que mesuren la satisfacció amb la democràcia i la classe política catalana posen de relleu l'existència d'una arrelada insatisfacció amb el sistema. Així les coses, encara que entre les generacions de més edat predomina una major satisfacció amb la democràcia i la proporció d'aprovats a la classe política és més alta, cal reconèixer que entre el 2007 i el 2014 en totes les cohorts s'ha accentuat aquesta insatisfacció i descontentament. Associat a aquest sentiment cal ressaltar com en determinades cohorts ha crescut el desinterès envers els temes polítics.

Ideològicament, els esdeveniments polítics succeïts en els darrers temps a Catalunya han deixat la seva empremta. Així, la societat catalana ha accentuat el sentiment catalanista i ha esdevingut menys progressista. Tot i això cal ressaltar que a grans trets cada generació és més d'esquerres que aquella que l'ha precedit, excepció d'alguns casos puntuals que per la conjuntura política que els va tocar viure durant els anomenats anys impressionables presenten un posicionament més d'esquerres. Aquest és el cas de les cohorts nascudes al 1926 i 1933 influïdes pel record i les vivències de la II República i les nascudes entre 1950 i 1965 condicionades, en aquest cas, pel procés de Transició espanyola. Quant el sentiment identitari, si al 2007 es detectava com les cohorts de més edat manifestaven un sentiment catalanista més accentuat, en el 2014 no es detecten unes pautes de comportament específiques. En realitat, més de la meitat dels membres que integren cadascuna de les cohorts reconeixen sentir-se només catalans o més catalans que espanyols.

Sens dubte el reforçament del sentiment identitari catalanista ha tingut conseqüències en aquelles variables associades a les relacions entre Catalunya i Espanya. Així, en els últims anys en la majoria de les cohorts s'ha produït un augment percentual d'aquells que consideren que Catalunya ha aconseguit un nivell insuficient d'autonomia i que el model territorial preferit hauria de ser l'estat independent. Tanmateix, la percepció que el nivell d'autonomia assolit és insuficient està més

arrelada en les cohorts adultes. És a dir, aquells individus que s'informen més, estan més interessats per la política i manifesten una major competència política. Ara bé, el suport a l'estat independent no és una opció associada a una determinada cohort. En pràcticament totes les generacions aquest model territorial concentra aproximadament un 40% de recolzament.

Tal com s'ha exposat l'estudi des del punt de vista de les franges d'edat i de les cohorts ha permès copsar l'existència d'alguns canvis o transformacions en la cultura política. Ara bé l'anàlisi des del punt de vista del gènere i el nivell formatiu ha permès destriar la influència que poden exercir aquestes variables. Quant el nivell formatiu, és inqüestionable el paper d'aquest ítem. A mesura que es disposa d'una major formació augmenta l'interès per la política, l'ús d'internet per informar-se de política està més arrelat, hi ha una major competència política, una major satisfacció amb el funcionament de la democràcia, la confiança amb la classe política és més alta, ideològicament s'accentua el sentiment progressista i nacionalista catalanista, la percepció que el grau d'autonomia assolit és insuficient està més arrelada, l'opció de l'estat independent, també, rep una major adhesió i, finalment, predomina una elevada participació electoral. Pel que fa a la influència del gènere, les dones manifesten un menor interès per la política, menys competència política, recorren menys a internet per informar-se dels temes polítics i tendeixen cap a posicionaments més conservadors.

En línies anteriors s'apuntava que entre el 2007 i el 2014 la societat catalana havia guanyat en eficàcia política interna, havia accentuat el sentiment identitari catalanista, així com també la percepció de que el nivell d'autonomia era insuficient i l'opció independentista, mentre s'incrementava la insatisfacció amb la classe política i el funcionament de la democràcia. Quan s'estudia la magnitud del canvi des del punt de vista del nivell acadèmic i del gènere es confirma que aquestes transformacions no han estat privatives d'una part de la societat, sinó que són compartides per la pluralitat de tots els individus que integren la realitat catalana. Independentment del gènere i de la formació rebuda, en aquests últims set anys els catalans han adquirit més eficàcia política interna, l'esclatxa digital ha tendit a esvair-se, s'ha accentuat la insatisfacció amb el funcionament de la democràcia i la desconfiança envers la classe política i l'opció de l'estat independent ha guanyat adeptes. Tot i així, alguns indicadors han quedat circumscrits a uns determinats perfils. Per exemple, el desinterès envers la política i els posicionaments menys esquerrans han arrelat entre aquells individus amb menys formació acadèmica. Per contra, el reforçament del sentiment identitari catalanista i el convenciment que el nivell d'autonomia assolit per Catalunya és insuficient està associat a aquelles persones amb estudis secundaris o universitaris.

A l'hora de copsar les possibles diferències des del punt de vista del gènere, es confirma que en aquelles variables associades a la informació i competència política, els homes presenten un major interès i eficàcia política externa e interna sense que s'observin diferències en funció del nivell acadèmic. Per contra, homes i dones comparteixen la mateixa actitud respecte al funcionament de la

democràcia, l'autoubicació en l'eix identitari, en les relacions Catalunya i Espanya i en la participació electoral. Tal vegada, en el transcurs d'aquests anys les diferències en el posicionament ideològic en l'eix esquerra i dreta i en la percepció del grau d'autonomia assolit han tendit a diluir-se i, per tant, la societat s'ha encaminat cap a un procés d'homogeneïtzació.

Ara bé, l'estudi del canvi de cultura política des del punt de vista de les cohorts d'edat controlant el sexe i el nivell d'estudis ha permès determinar fins a quin punt es tracta de transformacions que o bé a causa de la conjuntura del moment han afectat al conjunt dels individus independentment de la cohort a la qual pertanyen o bé s'enquadren a unes determinades generacions. Si aquestes alteracions s'han donat preferentment en les cohorts més joves, es pot pressuposar que la dimensió del canvi pot arribar ser molt més profunda, ja que les noves generacions podrien prosseguir amb aquesta tendència.

Un bon exemple d'aquest tipus de canvi es dona en les variables accés a internet per informar-se dels temes polítics en què cada nova cohort en fa un major ús. Quelcom semblant succeeix en l'eficàcia política interna en què cada generació és més competent políticament. Ara bé, pel que fa a aquelles variables vinculades als valors democràtics es detecta com progressivament cada nova cohort tendeix, en línies generals, a atorgar menys confiança a la classe política. Encara que aquesta malfiança està més arrelada entre els individus amb menys formació acadèmica, no s'ha de menystenir tampoc el percentatge de desaprovació que concentren les cohorts universitàries. Un altre indicador que traspuja aquest descontentament creixent i arrelat envers l'establishment polític és l'elevada insatisfacció amb el funcionament de la democràcia i l'escassa participació electoral entre les franges més joves.

Per tant, en el decurs d'aquests set anys les polítiques de contenció econòmica desplegades pels diferents governs, així com l'aflorament de casos de corrupció política ha afavorit l'arrelament d'aquest descontentament. Un malestar que si bé ha propiciat una major desconfiança amb els actors polítics, no ha afectat l'eficàcia política interna. La societat ha pres consciència de la importància i transcendència que poden tenir les seves demandes i mobilitzacions per aconseguir incorporar a l'agenda política determinats temes i reconduir algunes polítiques governamentals.

En altres casos, s'aprecia que, si bé el canvi ha afectat al conjunt de les cohorts, els valors més alts es donen entre les franges més adultes. Aquest és el cas de les variables associades a l'identitat nacional, al nivell d'autonomia i a les relacions entre Catalunya i Espanya. Quant al model territorial els ascensos més destacats s'han donat entre les cohorts de més edat, ja que es partia d'uns nivells d'adhesió a l'estat independent més baixos.

Entre el 2007 i el 2014 les diferències existents entre homes i dones en la cultura política han anat diluint-se. Si tradicionalment els homes havien mostrat una major competència política, una major

participació i interès per aquests temes, en les cohorts més joves del 2014 s'ha detectat un capgirament de la situació o una progressiva homogeneïtzació en les seves pautes de comportament. A tall d'exemple, les cohorts més joves de dones amb estudis primaris i universitaris sobresurten per ubicar-se en posicionaments ideològics més esquerrans, manifesten major interès per la política i una participació electoral més elevada.

Per tant, a la llum dels resultats obtinguts s'ha pogut apreciar fins a quin punt tot el conjunt d'esdeveniments polítics que s'han anat succeint a Catalunya han deixat la seva empremta en la cultura política. Encara que algunes d'aquestes transformacions fan pensar que serien fruit de les cohorts, és el cas del descontentament envers la democràcia i la classe política i la major eficàcia política interna; d'altres estarien relacionades amb l'edat, és el cas de la participació electoral o l'interès envers la política, o, encara, n'hi hauria unes altres de més conjunturals, com serien les variables associades a les relacions Catalunya i Espanya. No obstant això, el temps serà, en última instància, l'encarregat de confirmar o refutar aquestes suposicions.

Ara bé, per tal que els resultats exposats en aquest estudi guanyessin amb solidesa, caldria plantejar-se la necessitat de desenvolupar estudis tipus panel. Només mitjançant aquesta metodologia de treball es podria valorar, en la seva justa mesura, algunes de les transformacions detectades, conèixer millor la societat catalana, destriar els efectes de l'edat, la cohort i el període i preveure futurs escenaris.

Annex

Per tal de proporcionar una visió de conjunt dels resultats obtinguts en cada ítem i poder apreciar millor els efectes de l'edat, les cohorts i el període, a continuació es presenten globalment el conjunt de canvis apreciats entre el 2007 i el 2014. A l'hora de presentar els resultats en cadascun dels quadres s'utilitza la coloració verda quan entre el 2007 i el 2014 s'ha produït un creixement destacat i una coloració vermella quan ha patit un descens significatiu. Per contra, s'utilitza la coloració negra quan les diferències apreciades no resulten significatives.

Taula 16. Canvi de cultura política 2007-2014 per grups d'edat (*)

	Total enquestats/ades	Joves	Adults	Grans
1. Informació i competència política				
1. Interès per política	-3,6	-6,8	-1,5	-7,3
2. Ús d'internet per informar-se de política	15,9	27,8	17,4	4,8
3. Competència política (eficàcia política interna)	9,6	2,5	12,5	6,3
2. Satisfacció amb el funcionament de la democràcia i la classe política				
1. Funcionament de la democràcia	-35,7	-34,9	-37,5	-31,5
2. Confiança amb la classe política	-19,6	-21,4	-20,2	-17,0
3. Actituds cap als partits polítics				
1. Competència política (eficàcia política externa)	-1,1	0,6	-2,2	1,1
2. Competència política (eficàcia política interna)	7,3	5,0	7,3	8,5
4. Orientació ideològica				
1. Eix esquerra-dreta	-2,9	-7,7	-1,5	-0,6
2. Eix identitari	8,7	10,7	9,5	4,8
5. Relacions Catalunya-Espanya				
1. Nivell insuficient d'autonomia assolit	7,4	10,9	7,7	3,0
2. Relacions Catalunya-Espanya	28,5	27,6	30,0	25,5
6. Participació electoral				
1. Participació a les eleccions al Parlament de Catalunya	-0,4	2,6	-1,4	4,5

(*) Font: CEO. Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Col·lecció Apunts
Edat i cultura política de la societat catalana. 2007-2014

Taula 17. Canvi de cultura política 2007-2014 per cohorts d'edat (*)

	Total enquestats/ades	Y (1990-1997)	A (1982-1989)	B (1974-1981)	C (1966-1973)	D (1958-1965)	E (1950-1957)	F (1942-1949)	G (1934-1941)	H (1926-1933)	I (1925-1918)
1. Informació i competència política											
1. Interès per política	-3,6	—	-0,5	0,8	3,2	-8,5	-2,8	-3,4	-18,0	-10,6	—
2. Ús d'internet per informar-se de política	15,9	—	24,0	17,7	14,8	14,7	7,4	4,8	-2,6	4,0	—
3. Competència política (eficàcia política interna)	9,6	—	15,4	10,8	10,6	11,7	7,2	5,2	5,3	-7,0	—
2. Satisfacció amb el funcionament de la democràcia i la classe política											
1. Funcionament de la democràcia	-5,7	—	-36,1	-37,2	-37,5	-39,4	-34,0	-29,4	-33,7	-25,0	—
2. Confiança amb la classe política	-19,6	—	-31,8	-15,5	-17,2	-17,6	-17,8	-16,5	-14,7	-18,0	—
3. Actituds cap als partits polítics											
1. Competència política (eficàcia política externa)	-1,1	—	-3,9	-3,8	-2,5	-0,1	-0,3	1,7	5,5	-3,6	—
2. Competència política (eficàcia política interna)	7,3	—	-0,5	6,7	12,4	9,9	8,5	5,1	14,4	4,2	—
4. Orientació ideològica											
1. Ex esquerra-dreta	-2,9	—	-5,2	-5,3	-0,8	-8,1	-9,9	-0,6	-4,1	-1,6	—
2. Ex identitari	8,7	—	10,3	9,2	10,0	11,5	5,1	13,6	5,1	4,7	—
5. Relacions Catalunya-Espanya											
1. Nivell insuficient d'autonomia assolit	7,4	—	10,9	16,0	8,7	9,9	2,6	0,7	-2,4	-0,3	—
2. Relacions Catalunya-Espanya	28,5	—	26,7	24,6	30,0	33,9	27,8	28,9	24,7	28,2	—
6. Participació electoral											
1. Participació a les eleccions al Parlament de Catalunya	-0,4	—	-13,9	-8,1	-7,1	-5,3	-1,0	0,4	2,1	6,1	—

(*) Font: CEO. Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Taula 18. Canvi de cultura política 2007-2014 d'homes i dones segons nivell d'estudis (*)

	Canvis entre homes i dones		Canvis per gèneres	
	2007	2014	Homes	Dones
1. Informació i competència política				
1. Interès per política				
Primaris o inacabats	-5,1	-5,9	-8,2	-9,0
Secundaris	-10,4	-5,7	-5,6	-0,9
Universitaris	-9,8	-14,7	7,3	2,4
2. Ús d'internet per informar-se de política				
Primaris o inacabats	-5,2	-5,0	4,0	4,2
Secundaris	-7,0	-5,3	18,7	20,4
Universitaris	-10,6	-12,6	29,9	27,9
3. Competència política (eficàcia política interna)				
Primaris o inacabats	-6,9	-14,0	9,3	2,2
Secundaris	-12,9	-10,8	12,7	14,8
Universitaris	-6,9	-11,7	13,2	8,4
2. Satisfacció amb el funcionament de la democràcia i la classe política				
1. Funcionament de la democràcia				
Primaris o inacabats	-9,5	0,5	-36,4	-26,4
Secundaris	-2,3	-0,2	-38,3	-36,2
Universitaris	0,2	-0,4	-40,1	-40,7
2. Confiança amb la classe política				
Primaris o inacabats	1,8	-3,1	-24,7	-29,6
Secundaris	1,3	0,7	-19,1	-19,7
Universitaris	2,8	9,4	-12,1	-5,5
3. Actituds cap als partits polítics				
1. Competència política (eficàcia política externa)				
Primaris o inacabats	-5,9	-3,5	-2,6	-0,2
Secundaris	-8,3	-1,4	-5,6	1,3
Universitaris	-2,4	-4,2	2,2	0,4
2. Competència política (eficàcia política interna)				
Primaris o inacabats	-9,9	-15,5	8,5	2,9
Secundaris	-7,3	-5,5	5,0	6,8
Universitaris	-9,7	-1,2	8,7	17,2
4. Orientació ideològica				
1. Ex esquerra-dreta				
Primaris o inacabats	-4,1	-4,8	-4,2	-4,8
Secundaris	-6,1	2,5	-8,2	2,5
Universitaris	4,9	3,4	1,1	3,4
2. Ex identitari				
Primaris o inacabats	1,8	2,7	-0,1	0,8
Secundaris	2,0	1,1	11,8	10,9
Universitaris	2,9	3,1	15,7	16,8

(*) Font: CEO. Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Taula 18. Canvi de cultura política 2007-2014 d'homes i dones segons nivell d'estudis (*)

	Canvis entre homes i dones		Canvis per gèneres	
	2007	2014	Homes	Dones
5. Relacions Catalunya-Espanya				
1. Nivell insuficient d'autonomia assolit				
Primaris o inacabats	-6,7	-3,3	0,6	4,0
Secundaris	-9,1	-4,4	5,2	9,9
Universitaris	1,2	3,1	12,0	13,9
2. Relacions Catalunya-Espanya				
Primaris o inacabats	1,3	-3,2	18,0	13,5
Secundaris	0,1	-2,5	33,9	31,3
Universitaris	-2,4	-0,7	41,4	43,1
6. Participació electoral				
1. Participació a les eleccions al Parlament de Catalunya				
Primaris o inacabats	-3,2	0,2	2,5	5,9
Secundaris	2,8	4,3	-3,0	-1,5
Universitaris	-0,5	1,6	-6,7	-4,6

(*) Font: CEO. Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Col·lecció Apunts
Edat i cultura política de la societat catalana. 2007-2014

Taula 19. Canvi de cultura política 2007-2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

	Canvis segons nivell d'estudis homes 2007-2014			Canvis segons nivell d'estudis dones 2007-2014			Canvis per gènere 2007			Canvis per gènere 2014		
	Primaris o inacabats	Secundaris	Universitaris	Primaris o inacabats	Secundaris	Universitaris	Primaris o inacabats	Secundaris	Universitaris	Primaris o inacabats	Secundaris	Universitaris
1. Informació i competència política												
1. Interès per política												
Y (1990-1997)										9,1	4,4	-26,5
A i B (1974-1989)	-10,0	3,4	12,0	-5,7	-5,1	2,5	-17,5	-11,8	-9,2	-13,2	-20,3	-18,7
C i D (1958-1973)	-8,8	-6,2	5,9	-5,2	5,9	2,4	-15,8	-11,6	-10,3	-12,2	0,0	-13,8
E, F i G (1934-1957)	-5,3	-8,2	2,4	-6,5	-5,6	6,5	-3,3	-8,4	-11,6	-4,5	-5,8	-7,5
H i I (1918-1933)	-2,4	-4,0	-36,4	-23,6	53,3	36,4	7,9	1,4	9,0	-13,3	58,7	81,8
2. Ús d'internet per informar-se de política												
Y (1990-1997)										-15,8	6,9	-9,0
A i B (1974-1989)	3,7	22,5	36,7	2,3	11,7	31,1	-8,9	-5,7	-9,8	-10,3	-16,5	-15,4
C i D (1958-1973)	2,5	16,0	29,4	10,0	21,5	20,6	-5,1	-6,5	-12,6	2,4	-1,0	-21,4
E, F i G (1934-1957)	1,5	7,3	11,2	2,2	8,6	19,4	-3,5	-10,0	-12,9	-2,8	-8,7	-4,7
H i I (1918-1933)	0,9	9,5	29,6	0,3	21,8	-1,1	0,0	-2,0	-5,7	-0,6	10,3	-36,4
3. Competència política (eficàcia política interna)												
Y (1990-1997)										7,2	-17,2	4,7
A i B (1974-1989)	9,9	11,1	15,3	0,2	24,4	12,7	-13,5	-16,1	-14,6	-23,2	-2,8	-17,2
C i D (1958-1973)	11,3	14,2	20,3	8,6	14,6	9,0	-5,1	-11,9	-5,8	-7,8	-11,5	-17,1
E, F i G (1934-1957)	11,4	17,0	1,7	3,6	14,3	-3,2	-8,8	-7,4	1,8	-16,6	-10,1	-3,1
H i I (1918-1933)	-1,1	-16,9	78,8	-12,9	-13,7	-21,2	1,9	-28,3	0,0	-9,9	-25,1	-100

(*) Font: CEO. Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Col·lecció Apunts
Edat i cultura política de la societat catalana. 2007-2014

Taula 19. Canvi de cultura política 2007-2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

	Canvis segons nivell d'estudis homes 2007-2014			Canvis segons nivell d'estudis dones 2007-2014			Canvis per gènere 2007			Canvis per gènere 2014			
	Primaris o inacabats			Primaris o inacabats			Primaris o inacabats			Primaris o inacabats			
	Secundaris	Universitaris		Secundaris	Universitaris		Secundaris	Universitaris		Secundaris	Universitaris		
2. Satisfacció amb el funcionament de la democràcia i la classe política													
1. Funcionament de la democràcia													
Y (1990-1997)											-6,3	-4,3	-1,1
A i B (1974-1989)	-37,3	-40,1	-38,1	-18,4	-33,1	-40,5	-15,9	-5,0	5,7	3,0	2,0	3,3	
C i D (1958-1973)	-31,5	-41,6	-39,4	-34,5	-42,0	-39,3	-4,1	-1,2	-2,3	-5,1	-1,6	-2,2	
E, F i G (1934-1957)	-38,0	-34,7	-39,1	-24,8	-31,0	-41,5	-12,9	-1,5	-1,4	0,3	2,2	-3,8	
H i I (1918-1933)	-40,9	-25,3	-16,1	-13,0	-42,9	-44,4	-10,2	5,3	-8,1	17,7	-12,3	-36,4	
2. Confiança amb la classe política													
Y (1990-1997)											8,7	-4,7	7,8
A i B (1974-1989)	-31,6	-22,9	-13,7	-34,5	-28,8	-13,9	0,4	0,4	8,3	-2,5	-5,5	8,1	
C i D (1958-1973)	-20,2	-24,1	-9,3	-36,4	-14,6	1,9	-2,4	-0,2	-0,3	-18,6	9,3	10,9	
E, F i G (1934-1957)	-23,2	-12,8	-5,9	-24,9	-14,3	5,3	2,1	3,3	1,6	0,4	1,8	12,8	
H i I (1918-1933)	-13,2	20,8	-14,6	-28,0	-26,7	32,4	0,6	9,4	-10,6	-14,2	-38,1	36,4	

(*) Font: CEO. Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Col·lecció Apunts
Edat i cultura política de la societat catalana. 2007-2014

Taula 19. Canvi de cultura política 2007-2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

	Canvis segons nivell d'estudis homes 2007-2014			Canvis segons nivell d'estudis dones 2007-2014			Canvis per gènere 2007			Canvis per gènere 2014			
	Primaris o inacabats	Secundaris	Universitaris	Primaris o inacabats	Secundaris	Universitaris	Primaris o inacabats	Secundaris	Universitaris	Primaris o inacabats	Secundaris	Universitaris	
3. Actituds cap als partits polítics													
1. Competència política (eficàcia política externa)													
Y (1990-1997)											-6,3	1,9	-5,6
A i B (1974-1989)	0,4	-11,0	-5,7	-11,6	-2,4	4,0	-2,6	-11,8	-5,2	-14,6	-3,2	4,5	
C i D (1958-1973)	3,5	-4,7	2,0	-7,0	1,8	-1,2	-6,0	-11,0	0,2	-16,5	-4,5	-3,0	
E, F i G (1934-1957)	-8,7	1,0	14,6	7,4	5,1	-6,1	-7,3	-1,2	-0,9	8,8	2,9	-21,6	
H i I (1918-1933)	9,4	0,6	-5,8	-10,3	-25,6	-15,9	-5,1	-2,7	-13,1	-24,8	-28,9	-31,2	
2. Competència política (eficàcia política interna)													
Y (1990-1997)											12,8	-11,2	18,4
A i B (1974-1989)	5,6	2,0	1,3	-0,1	-5,1	15,8	-11,0	-6,3	-19,5	-16,7	-13,4	-5,0	
C i D (1958-1973)	19,8	5,2	25,1	0,6	7,4	19,0	-9,5	-8,2	1,4	-28,7	-6,0	-4,7	
E, F i G (1934-1957)	8,5	5,3	5,4	6,3	19,8	20,2	-12,7	-10,8	-16,4	-14,9	3,7	-1,6	
H i I (1918-1933)	1,7	16,8	-32,3	-5,3	37,5	-74,6	-6,6	11,4	22,3	-13,6	32,1	-20,0	
4. Orientació ideològica													
1. Ex esquerra-dreta													
Y (1990-1997)											17,5	9,9	-17,3
A i B (1974-1989)	-3,7	-18,4	0,5	-3,7	-8,8	1,8	-9,6	-7,1	6,1	-9,6	2,5	7,4	
C i D (1958-1973)	-11,9	-5,6	-4,4	-5,7	5,8	-3,5	-4,7	-7,5	1,2	1,5	3,9	2,1	
E, F i G (1934-1957)	1,1	-2,1	-4,4	-5,2	-6,2	-6,2	-3,5	-1,7	1,1	-9,8	-5,8	-0,7	
H i I (1918-1933)	-2,5	11,6	32,5	-6,4	-4,5	-25,3	4,1	-10,8	3,3	0,2	-26,9	-54,5	
2. Ex identitari													
Y (1990-1997)											15,4	4,7	-7,7
A i B (1974-1989)	-2,6	9,3	12,7	5,9	9,6	16,7	-13,4	-5,1	5,0	-4,9	-4,8	9,0	
C i D (1958-1973)	4,4	6,0	21,8	-1,8	14,2	23,7	-3,8	-1,5	5,1	-10,0	6,7	7,0	
E, F i G (1934-1957)	1,3	24,1	15,8	6,4	9,0	6,6	0	15,3	-3,6	5,1	0,2	-12,8	
H i I (1918-1933)	2,0	26,2	42,2	-0,9	-10,7	44,0	16,9	5,7	-1,8	14,0	-31,2	0,0	

(*) Font: CEO. Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Col·lecció Apunts
Edat i cultura política de la societat catalana. 2007-2014

Taula 19. Canvi de cultura política 2007-2014 per cohorts d'edat, controlant sexe i nivell d'estudis (*)

	Canvis segons nivell d'estudis homes 2007-2014			Canvis segons nivell d'estudis dones 2007-2014			Canvis per gènere 2007			Canvis per gènere 2014			
	Primaris o inacabats			Primaris o inacabats			Primaris o inacabats			Primaris o inacabats			
	Secundaris	Universitaris		Secundaris	Universitaris		Secundaris	Universitaris		Secundaris	Universitaris		
5. Relacions Catalunya-Espanya													
1. Nivell insuficient d'autonomia assolit													
Y (1990-1997)											-0,1	-5,1	6,1
A i B (1974-1989)	8,7	8,9	13,5	16,8	15,2	18,4	-9,6	-11,8	2,8	-5,9	-5,5	7,7	
C i D (1958-1973)	3,4	-1,1	13,1	13,1	12,7	16,9	-18,0	-13,1	-0,8	-8,3	0,7	3,0	
E, F i G (1934-1957)	-6,5	13,3	11,0	-0,3	4,3	-0,9	-6,5	0,0	2,4	-0,3	-9,0	-9,5	
H i I (1918-1933)	-8,0	28,5	33,6	-5,4	14,6	24,7	-2,7	-11,1	8,9	-0,1	-25,0	0,0	
2. Relacions Catalunya-Espanya													
Y (1990-1997)											-14,3	-9,0	5,8
A i B (1974-1989)	3,9	28,0	36,3	4,6	20,6	40,0	-4,4	-0,4	-2,6	-3,7	-7,8	1,1	
C i D (1958-1973)	22,0	31,7	47,2	9,1	38,2	47,2	1,5	-3,6	-1,0	-11,4	2,9	-1,0	
E, F i G (1934-1957)	20,4	42,5	42,3	18,5	36,7	42,4	2,8	5,1	-9,2	0,9	-0,7	-9,1	
H i I (1918-1933)	26,3	50,5	56,5	17,2	55,6	-0,3	7,0	3,4	6,5	-2,1	8,5	-50,3	
6. Participació electoral													
1. Participació a les eleccions al Parlament de Catalunya													
Y (1990-1997)											14,5	18,8	11,4
A i B (1974-1989)	-13,1	-19,0	-8,4	-13,7	-5,5	-8,3	0,3	-0,7	-0,4	-0,3	12,8	-0,3	
C i D (1958-1973)	-3,3	0,4	-10,0	-2,4	-15,2	-5,2	3,7	6,8	-7,2	4,6	-8,8	-2,4	
E, F i G (1934-1957)	5,5	-2,5	-4,9	4,4	-4,0	-2,3	1,2	2,2	3,4	0,1	0,7	6,0	
H i I (1918-1933)	-5,4	1,3	-5,7	15,5	7,3	-15,9	1,1	4,3	1,1	22,0	10,3	-9,1	

(*) Font: CEO. Baròmetre Opinió Política. 2007 i 2014

Bibliografia

Baròmetre d'Opinió Política (BOP) de Catalunya 2007-2014

<http://www.ceo.gencat.cat/ceop/AppJava/pages/estudis/registrats/index.html> [Consulta: 28 de juliol de 2015]

Anduiza Perea, Eva (2008) *Informe sobre l'estat de la democràcia a Catalunya 2007*. Barcelona: Mediterrània i Fundació Jaume Bofill. ISBN 978-84-693-8099-4

Castillo, Antonio Jaime M (2008) "Trayectorias de participación política de la juventud europea. ¿Efectos de cohorte o efectos de ciclo vital?". *Revista de Estudios de Juventud*, 81, pp. 67-93.

Civit, Roger (2013) "Anàlisi dels efectes de l'edat, la generació i el període en el suport a la independència de Catalunya 1991-2011". Working papers, 312, pp.5-39.

<http://www.icps.cat/archivos/Workingpapers/wp312.pdf?noga=1> [Consulta: 28 de juliol de 2015]

Durán Muñoz, Rafael (2007) "La democracia de nuestros mayores. Compromiso cívico y envejecimiento en España". *Revista de Investigaciones Políticas y Sociológica*, vol. 6, núm. 2, pp. 91-105.

Galais, Carolina (2012) "Edad, cohortes o período. Desenredando las causas del desinterés político en España". *REIS*, 139, pp. 85-110.

Justel, Manuel (1992) "Edad y cultura política". *Reis*, 58, pp. 57-96.

Montero, José Ramon; Font, Joan (1991) "El voto dual en Cataluña: Lealtad y transferencia de votos en las elecciones autonómicas". *Revista de Estudios Políticos*, 73, pp. 7-34.

Torcal, Mariano; Font Fábregas, Joan; Montero, José Ramón (2006) *Ciudadanos, asociaciones y participación en España*. Madrid: CIS. ISBN 978-84-747-6419-2

Tormos, R (2005) *La influència de l'edat en el comportament electoral a Catalunya. Cicle vital o generació?* Barcelona: Observatori Català de la Joventut ISBN 84-393-7027-X